

9.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS POLGÁRMESTERE

ELŐTERJESZTÉS

A Képviselő-testület 2016. november 24. napján tartandó **rendes nyilvános** ülésére

Előterjesztő megnevezése:	Markót Imre polgármester
Iktatószám:	2-222/2016-F-1
Tárgy:	Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja 2016-2020.
Előterjesztés jellege:	Rendelet-tervezet, Határozat-tervezet , Tájékoztató, Beszámoló
Döntéshozatal:	egyszerű többség
Melléklet:	1 db határozat tervezet 1 db környezetvédelmi program
Készítette:	dr. Monoki Bernadett osztályvezető Erdődi Péter László környezetvédelmi ügyintéző Oláh Judit környezetmérnök (előkészítő munkálatok)
Véleményezésre megküldve:	a Képviselő-testület Pénzügyi és Városfejlesztési Bizottsága Szociális, Egészségügyi és Sport Bizottsága részére
Törvényességi véleményezésre bemutatva:	2016. november 14.

Tisztelt Képviselő-testület!

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (továbbiakban: Kötv.) 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a települési önkormányzat a környezetvédelme érdekében önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a 48/E. §-ban foglaltak szerint, amelyet a Képviselő-testület hagy jóvá.

A Kötv. 48/E. § (1) bekezdése értelmében a települési környezetvédelmi programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - a 48/B. § (2) bekezdésében foglaltakon túl - tartalmaznia kell:

- a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,
- b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, a külön jogszabály alapján stratégiai zajtérkép készítésére kötelezett települési önkormányzatok esetén a stratégiai zajtérképek alapján készítendő intézkedési tervekkel,
- c) a zöldfelület-gazdálkodással,
- d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,
- e) az ivóvízellátással,
- f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,
- g) a kommunális szennyvízkezeléssel,
- h) a települési hulladék-gazdálkodással,
- i) az energiagazdálkodással,
- j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,
- k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környeztkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A Kötv. 48/E. § (2) bekezdése szerint az (1) bekezdésében foglaltakon túl a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja

- a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:
 - aa) a területhasználattal,
 - ab) a földtani képződmények védelmével,
 - ac) a talaj, illetve termőföld védelmével,
 - ad) a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,
 - ae) a rekultivációval és rehabilitációval,
 - af) a természet- és tájvédelemmel,
 - ag) az épített környezet védelmével,
 - ah) az ár- és belvíz-gazdálkodással,
 - ai) az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,
- b) a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

A 48/E. § (3) bekezdés értelmében a települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását.

Törökszentmiklós város környezetvédelmi programját első alkalommal a Törökszentmiklós és Térsége Együttműködési Társulás megbízásából – a statisztikai kistérséghez tartozó 9 településsel együtt – 2001. évben készítette el a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. (5001 Szolnok, Ságvári krt. 4.). A program felülvizsgálata – és tisztázó jellegű elkülönítése a kistérségi települések együttes környezeti problémáitól – 2006. évben történt meg Törökszentmiklós vonatkozásában, a felülvizsgálat 2008-ig tartalmazta a feladatokat. Ezen dokumentációt a Nagyalföldi Környezetvédő és Térségfejlesztő Egyesület (5000 Szolnok, Szapáry út 19.) készítette el, melyet Törökszentmiklós Város Önkormányzat Képviselő – testülete a 81/2006. (VI.29.) K.t számú határozatával elfogadott.

A 2009. és 2010. évben a környezetvédelmi jogszabályok területén számos változás zajlott, illetve a Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014) és a Jász-Nagykun-Szolnok Megye Környezetvédelmi Program (2009-2014) is ekkor készült el. Ezen programokkal a települési Környezetvédelmi Programnak összhangban kell lennie a 48/A. § (2) bekezdése értelmében:

„A tervezés során

- a) az alacsonyabb területi szintű környezetvédelmi tervet a magasabb területi szintű környezetvédelmi tervekkel,
- b) a tematikus és az egyedi környezetvédelmi terveket az adott területi szint átfogó környezetvédelmi tervével össze kell hangolni.

Mindezekre tekintettel a város 2011-2015 évre vonatkozó környezetvédelmi programja elkészült, melyet a Képviselő-testület a 32/2012. (III.29.) Kt. határozatával fogadott el. A program felülvizsgálata 2014. évben történt meg, a felülvizsgálatot a Képviselő-testület a 101/2014. (VI.26.) Kt. határozatával fogadta el.

Fentiekre tekintettel szükséges volt elkészíteni a város 2016-2020 évre vonatkozó környezetvédelmi programját a jogszabályoknak megfelelően, mindenekelőtt szem előtt tartva a város környezetvédelmi helyzetét, illetve annak jobbítására vonatkozó javaslatokat, elképzeléseket. Fontos feladat lesz a program folyamatos figyelemmel kísérése, a benne foglalt feladatok végrehajtása, a környezetvédelmi változásokról való tájékozódás, ezek átültetése a helyi viszonyokba.

A környezetvédelmi programban figyelembe vettük továbbá a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályának, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Szolnoki Járási Hivatal Népegészségügyi Osztályának és a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóságnak a programmal kapcsolatos szakmai véleményüket.

Tisztelt Képviselő-testület!

Kérem az előterjesztés megtárgyalását és annak elfogadását.

Törökszentmiklós, 2016. november 14.

Markót Imre
polgármester

___ /2016. (___) K. t.

Határozat

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programjának (2016-2020) elfogadásáról

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés b) pontja alapján a határozat mellékletét képező Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programját (2016-2020) megtárgyalta és elfogadta.

Felelős: Dr. Majtényi Erzsébet jegyző

Határidő: folyamatos

Erről értesül:

1. Markót Imre polgármester
2. Dr. Majtényi Erzsébet jegyző
3. Városüzemeltetési Osztály
4. Városfejlesztési Osztály
5. A program tervezetét véleményező.
6. Irattár

TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA

**TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROSI
ÖNKORMÁNYZAT**

2016-2020

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	5
TÖRÖKSZENTMIKLÓS BEMUTATÁSA.....	7
A VÁROS FEKVÉSE	7
A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETE	7
TALAJTANI ADOTTSÁGOK	9
<i>Szolnok-Túri sík természetföldrajzi adottságai</i>	<i>9</i>
VÍZRAJZI ADOTTSÁGOK	11
Felszíni vizek.....	11
Pityóka	11
Felső-tó	11
Fehértó-ér.....	11
Alsó tó.....	11
Csónakázó-tó.....	12
Galambos-tó.....	12
Bicskás-tó.....	12
Csala-tó	12
Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér)	12
Az Andrásy-mellécsatorna	13
Felszín alatti vizek.....	13
ÉGHAJLATI ADOTTSÁGOK	14
NÖVÉNYZET	15
TÖRÖKSZENTMIKLÓS TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS TURISZTIKAI ADOTTSÁGAINAK BEMUTATÁSA	16
<i>Demográfiai helyzet</i>	<i>16</i>
MEZŐGAZDASÁG	18
<i>Ipari tevékenységek.....</i>	<i>18</i>
TURISZTIKAI ADOTTSÁGOK.....	19
Kunhalmok	19
TÖRÖKSZENTMIKLÓS KULTÚRTÖRTÉNETI EGYEDI TÁJÉRTÉKEI.....	19
Helyi védelem alatt álló épített örökség.....	<i>Hiba! A könyvjelző nem létezik.</i>
Vallási (szakrális) emlékek.....	23
Határjelek, birtokjelek.....	25
Temetkezési emlékek.....	25
Ivóvízkutak	26
Kertépítészeti emlékek.....	26
Tájépítészettörténeti emlékek.....	26
Kertépítészeti és mezőgazdasági emlékek.....	26
Közüti közlekedési emlékek.....	26
Vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek	26
Agrártörténeti emlékek.....	27
Ipartörténeti emlékek	27
Bányászati emlék.....	27
Vízgazdálkodási emlékek.....	27
Történelmi és helytörténeti emlékek.....	27
Hősi emlékmű.....	28
Régészeti lelőhelyek	28
KÖRNYEZETI HELYZETÉRTÉKELÉS.....	29
TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET ÉS KÖZTERÜLETEK TISZTASÁGA.....	29
<i>Közterületek állapota</i>	<i>30</i>
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	31
ILLEGÁLIS HULLADÉK HELYZETE.....	35
VESZÉLYES EREDETŰ HULLADÉKOK HELYZETE	36
ZÖLDFELÜLET-GAZDÁLKODÁS	38

LEVEGŐSZENNYEZETTSÉG	39
ZAJSZENNYEZETTSÉG.....	41
Törökszentmiklós 4. számú és 46. számú közúti közlekedésének zajtérképe	42
TALAJSZENNYEZETTSÉG, VÍZSZENNYEZETTSÉG	45
Kármentesítés	46
Carrier CR Magyarország Kft. (LEHEL) gyárterületének kármentesítése	46
Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephely kármentesítése	49
VÍZGAZDÁLKODÁS	52
Belvízvédelmi helyzet	52
Törökszentmiklós város négy belvízvédelmi öblözet	52
64/a Fegyvermekei belvízöblözet	52
64/b Óballai belvízöblözet	52
64/c Szajoli belvízöblözet	52
63/b Szenttamási belvízöblözet	53
Törökszentmiklóshoz tartozó bokor – tanya települések:	54
A belvizek által veszélyeztetett területek:	55
Csapadék rendszer fő paraméterei	55
Törökszentmiklós helyivízkar-elhárítási terv	56
Árvízvédelem	56
SZENNYVÍZKEZELÉS	57
VÍZMŰ	57
TERMÉSZETVÉDELEM	60
Táji értékek	60
Természetvédelmi területek	60
Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet	60
Országos jelentőségű védelem alatt álló értékek	63
Helyi védelem alatt álló értékek	63
Biodiverzitás	63
KÖZLEKEDÉSI HELYZETKÉP	64
„ZÖLD” BERUHÁZÁSOK	64
KATASZTRÓFAVÉDELEM	67
Jellemző, feltárt veszélyeztető hatások, kockázati tényezők ismertetése	67
Ár- és belvíz	67
Közlekedés	68
Migrációs veszélyeztetés	69
Rendkívüli időjárás okozta veszélyeztetés	69
Járványok kialakulásának veszélye	69
Nagy kiterjedésű tüzek, illetve üzemi- vagy lakókörnyezetben bekövetkező robbanás miatt kialakuló veszélyhelyzet	69
Földrengés okozta veszélyeztetettség	69
Veszélyes hulladékok	69
Kritikus infrastruktúra elemeinek sérülékenysége	70
A településen a következő sérülékeny infrastruktúrák találhatók:	70
Nukleáris és sugárbaesetek okozta veszélyeztetés	70
Műholdak, úrművek okozta veszélyeztetettség	70
Terrorfenyegetettség	70
Légi járművek balesete	71
SWOT-ELEMZÉS	72
CÉLKITŰZÉSEK	74
A CÉLKITŰZÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK LEHETSÉGES ÚTJAI	76
LEVEGŐMINŐSÉG JAVÍTÁSA	76
Biológiai allergének	76
ZAJTERHELÉS CSÖKKENTÉSE	77
IPARI (ÜZEMI) ZAJFORRÁSOK	77
Közlekedési eredetű zajforrás	77
KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG	78
ZÖLDFELÜLETEK VÉDELME	79
TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELEM	80
A természeti táj és értékek védelme	80
TALAJOK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA	81
Fenntartható -terület és földhasználat	81
Talajok védelme és fenntartható használata	81
VIZEINK VÉDELME	82
HULLADÉKGAZDÁLKODÁS (HELYI SZINTEN VALÓ FEJLESZTÉSE)	83
KÖRNYEZETI KÁRMENTESÍTÉS ÉS KÁRMEGELŐZÉS	83

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja

ENERGIATAKARÉKOSSÁG	84
KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLELET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE	84
MEGVALÓSÍTÁS FORRÁSAI.....	86
SZAKMAI PARTNEREK	88
Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság.....	88
5000 Szolnok, József Attila út 2.....	88
Általános és egyes környezeti elemek védelmével kapcsolatos jogszabályok a következők:	89
IRODALOMJEGYZÉK	92
1. ábra Törökszentmiklós (Forrás: hu.wikipedia.org) 7	
2. ÁBRA TÖRÖKSZENTMIKLÓS ELSŐ GŐZMALOM RÉSZVÉNYTÁRSASÁG MALOMTELEPE (FORRÁS:HTTP://POSTCARDS.HUNGARICANA.HU/HU/SEARCH/RESULTS/?QUERY=SZO%3D(%22G%C5%91ZMA LOM%22)&PAGE=2&PER_PAGE=50)	8
3. ÁBRA SZOLNOK-TÚRI SÍK	9
4. ÁBRA PITYÓKA	11
5. ÁBRA VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉSI ALEGYSÉGEK (FORRÁS: VGT)	13
6. ÁBRA 2-18 NAGYKUNSÁGI ALEGYSÉG (FORRÁS: VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERV)	14
1. TÁBLÁZAT TÖRÖKSZENTMIKLÓS VÁROS NÉPMOZGALMI ADATAI (1990-2001-2011) (FORRÁS: KSH)	16
8. ÁBRA KORCSOPORTOS BONTÁS (FORRÁS: KSH)	17
7. ÁBRA LAKOSSÁG SZÁMÁNAK VÁLTOZÁSA (FORRÁS: KSH)	17
9. ÁBRA SZENTHÁROMSÁG RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM	19
10. ÁBRA ALMÁSY-KASTÉLY	19
11. ÁBRA TÖRÖKSZENTMIKLÓSI TŰZOLTÓTORONY	20
12. ÁBRA KÁLVÁRIA KÁPOLNA	20
13. ÁBRA REFORMÁTUS TEMPLOM	20
15. ÁBRA TÖRÖKSZENTMIKLÓSI POZDERKA-HALOM	21
14. ÁBRA A KUNHALMOK FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉSE JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN (FORRÁS: JÁSZ- NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE KUNHALMAINAK ÁLLAPOTFELMÉRÉSE - TÓTH Cs.) HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.	22
2. TÁBLÁZAT TÖRÖKSZENTMIKLÓSI KUNHALMOK	22
3. TÁBLÁZAT VÉDETT ÉPÜLETRÉSZEKET TARTALMAZÓ OBJEKTUMOK FELSOROLÁSA TÖRÖKSZENTMIKLÓSON HIBA! A KÖNYVJELZŐ NEM LÉTEZIK.	29
4. TÁBLÁZAT ÚT ADATOK	30
16. ÁBRA JÁTSZÓTEREK JÁTÉKESZKÖZEINEK SZÁMA	31
5. TÁBLÁZAT TÖRÖKSZENTMIKLÓSON A 2015. ÉVBEN BEGYŰJTÖTT ÖSSZEKS HULLADÉK MENNYISÉGE (FORRÁS: TÖRÖKSZENTMIKLÓSI KOMMUNÁLIS SZOLGÁLTATÓ NONPROFIT KFT.)	31
17. ÁBRA SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTŐ SZIGETEK (FORRÁS: TÖRÖKSZENTMIKLÓSI KOMMUNÁLIS SZOLGÁLTATÓ NONPROFIT KFT.)	31
18. ÁBRA NHSZ KÉTPÓ KFT. HULLADÉKUDVARA TÖRÖKSZENTMIKLÓSON	37
6. TÁBLÁZAT NHSZ KÉTPÓ KFT. TÖRÖKSZENTMIKLÓSI HULLADÉKUDVARON ÁTADHATÓ HULLADÉKOK KÖRE	36
19. ÁBRA KATOLIKUS TEMETŐ (BAL OLDALON) REFORMÁTUS TEMETŐ (JOBBI OLDALON)	38
7. TÁBLÁZAT 2014-BEN LEVEGŐSZENNYEZŐ PONTFORRÁSOK TÖRÖKSZENTMIKLÓS TERÜLETÉN	40
20. ÁBRA ZAJTÉRKÉPEZETT ÚTSZAKASZ (FORRÁS: WEB.KVVM.HU/ZAJTERKEPEK/)	43
21. ÁBRA VÍZSZENNYEZÉSEK (FORRÁS: THYLL 1998)	45
22. ÁBRA FELSZÍN ALATTI VIZEK SZENNYEZŐ FORRÁSAI (FORRÁS: THYLL)	46
23. ÁBRA TÖRÖKSZENTMIKLÓSI LOGISZTIKAI KFT. TELEPHELYE	49
24. ÁBRA TÖRÖKSZENTMIKLÓSI LOGISZTIKAI KFT.	50
25. ÁBRA A KÖTIVIZIG BELVÍZVÉDELMI RENDSZERE (10 DB VÉDELMI SZAKASZ)	53
26. ÁBRA A VÍZMŰTELEP TECHNOLÓGIAI FOLYAMATÁBRÁJA	59
27. ÁBRA GEOTERMIKUS FŰTÉSRE CSATLAKOZOTT INTÉZMÉNYEK	65
29. ÁBRA NAPELEMES RENDSZER BERCSÉNYI MIKLÓS KATOLIKUS GIMNÁZIUM TETŐSZERKEZETÉN	66
28. ÁBRA SZÉLGENERÁTOROK AZ EGYESÍTETT GYÓGYÍTÓ-MEGELŐZŐ INTÉZET	66
30. ÁBRA TELEPÜLÉSEK KATASZTRÓFAVÉDELMI BESOROLÁSA (FORRÁS: BM OKF ORSZÁGOS POLGÁRI VÉDELMI FELÜGYELŐSÉG)	67

31. ÁBRA	A KATASZTRÓFAVÉDELMI OSZTÁLYBA SOROLÁS EREDMÉNYEINEK BEMUTATÁSA (FORRÁS: TÖRÖKSZENTMIKLÓS VESZÉLY-ELHÁRÍTÁSI TERV)	68
8. TÁBLÁZAT	ÖKOISKOLA CÍMET ELNYERT ISKOLÁK TÖRÖKSZENTMIKLÓSON	85

Bevezetés

A környezetvédelem országhatárokat átívelő fogalom, amely a XIX. században kialakuló természettudományok fejlődésével, virágzásával egyidejűleg jelenik meg. Környezetét, környezeti képét az ember tevékenységével egészen a középkor első időszakáig nem változtatta meg jelentősen. Azonban az egyre gyarapodó népesség, a termelés fejlődésével, a természettől elkobzott területek elhódításával háttérbe szorult természetünk védelme, környezetünk megóvása. Napjainkban környezetünk, nemzetünk sajátosságait, valamint a világban általánossá váló globális problémákat tükrözi. Környezetünk, valamint az ember és természetének megóvása érdekében Magyarország Alaptörvénye, és a környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény egységesen szabályozza természeti örökségünk, a környezeti értékek, s a nemzeti vagyon részeinek megóvását, amelyeknek megőrzése és védelme, minőségének javítása alapfeltétel az élővilág, az ember egészsége, életminősége szempontjából. A környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény célja az ember és környezet közti harmonikus kapcsolat kialakítása, a környezet egészének, valamint elemeinek és folyamatainak magas szintű, összehangolt védelme, a fenntartható fejlődés biztosítása. A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény a települési önkormányzatok részére előírja a környezetvédelmi program készítését, illetve az elkészített programok megvalósításának időszakos felülvizsgálatát. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a 2016-2020-ig terjedő időszakra elkészítette települési szintű Környezetvédelmi Programját. A települési környezetvédelmi programnak kettős szerepet kell betöltenie:

- egyfelől olyan tevékenységeket kell előirányoznia, amelyek megvalósításával aktívan hozzájárul az országos és a regionális szinten prioritásnak tekintett környezeti problémák megoldásához,
- másfelől hatékony eszköznek kell lennie a Törökszentmiklós Városi Önkormányzat, Törökszentmiklós lakossága, valamint a civil szervezetek által legfontosabbnak tekintett helyi problémák kezelésére.

Az Önkormányzat céljai közé tartozik, a környezet és az emberek közötti összhang megeremtése, az eljövendő generációszámára a fenntartható fejlődésének és a lakosság számára kedvezőbb életfeltételek és életminőség biztosítása. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a település adottságai és ismert problémái alapján meghatározza a szükséges beavatkozások, s megoldási lehetőségek tárházát. A Környezetvédelmi Programban a város környezeti helyzetértékelésén túl érvényre jut mindazon cél és stratégiai szempontú program, amely a város fenntartható fejlődésének biztosításában kulcsfontosságú szereppel bír.

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja tartalmazza a környezetvédelméről szóló 1995. évi LIII. törvény - 48/B§ (2) bekezdésén túl - 48/E § (1) bekezdése értelmében:

(2) Az átfogó környezetvédelmi terv tartalmazza:

- a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,*
- a zaj és rezgés elleni védelemmel,*
- a zöldfelület-gazdálkodással,*
- a települési környezet és a közterületek tisztaságával,*
- az ivóvízellátással,*
- a települési csapadékvíz-gazdálkodással,*
- a kommunális szennyvízkezeléssel,*
- a települési hulladék-gazdálkodással,*

i) az energiagazdálkodással

j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,

k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

(2) az (1) bekezdésben foglaltakon túl a települési környezetvédelmi program - a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - tartalmazhatja

a) a települési környezet minőségének, környezetbiztonságának, környezet-egészségügyi állapotának javítása, valamint a természeti értékek védelme és fenntartható használata érdekében különösen:

aa) a területhasználattal,

ab) a földtani képződmények védelmével,

ac) a talaj, illetve termőföld védelmével,

ad) a felszíni és felszín alatti vizek, vízbázisok védelmével,

ae) a rekultivációval és rehabilitációval,

af) a természet- és tájvédelemmel,

ag) az épített környezet védelmével,

ah) az ár- és belvízgazdálkodással,

ai) az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével, az éghajlatváltozás várható helyi hatásaihoz való alkalmazkodással,

b) a környezeti neveléssel, tájékoztatással és a társadalmi részvétellel kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Törökszentmiklós Városi Önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, és figyelemmel kíséri a feladatok ellátását. A Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatokat 2 évente szükséges aktualizálni, felülvizsgálni az adott év kiértékelését követően.

Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programját először Törökszentmiklós és Térsége Együttműködési Társulás megbízásából - a statisztikai kistérséghez tartozó 9 településsel együtt - 2001. évben készítette el a KEVITERV AKVA Mérnöki Vállalkozási Kft. A program első felülvizsgálata – és tisztázó jellegű elkülönítése a kistérségi települések együttes környezeti problémáitól – 2006 évben történt meg. 2011-2015 évekre kiterjedően a város Környezetvédelmi Programját a Nagyalföldi Környezetvédő és Térségfejlesztő Egyesület készítette el, melyet Törökszentmiklós Városi Önkormányzat Képviselő - testülete a 81/2006. (VI.29.) K.t számú határozatával fogadott el. A Környezetvédelmi Program minden évben felülvizsgálatra került.

Jelen Környezetvédelmi Program 2016-2020-ig terjedő időszakra tartalmaz átfogó stratégiai feladatokat, elérendő célokat.

A Környezetvédelmi Program tartalma az alábbiakban felsoroltak figyelembe vételével, azokkal összhangban került kidolgozásra:

- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program,
- Törökszentmiklós Város Integrált Településfejlesztési Stratégia,
- Local Agenda 21.,
- Kvassay Jenő Terv,
- Vízyűjtő-gazdálkodási Terv,
- Törökszentmiklós Város Településszerkezeti Terve,
- Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programja 2009-2015.,
- Törökszentmiklós Város Fenntartható Fejlődés Helyi Programja 2014.

Törökszentmiklós bemutatása

Törökszentmiklós az Alföld szívében, a Szolnok-Túri sík természetföldrajzi kistájon elterülő, síkvidéki település. A síkság a 80-105 m közötti tengerszint feletti magasságban, részben folyóvízi hordalékon, részben löszös üledéken fekszik. A termékeny táji adottságokból eredően a település elsődleges megélhetése sokáig mezőgazdasági munkákon alapult. Az ipar a XIX. század második felétől történő megjelenése - elsősorban a mezőgazdaságot kiszolgáló, s az ehhez kapcsolódó tevékenységekre alapozva - gazdagította a település megélhetésének körét, amely mellett nem elhanyagolható mennyiségben megkezdődött a gyümölcs, s zöldség termelés is. Azonban a külterület jelentős részét ma is mezőgazdasági területek borítják.

A város fekvése

Törökszentmiklós Jász-Nagykun-Szolnok Megyében, Szolnoktól 20 km-re keletre a Nagykunság szélén fekszik. Északról természetes határként a Tisza, valamint annak fegyverneki holtága határolja. Törökszentmiklós magában foglalja a korábban önálló falvakat: Balla, Barta, Szakállas, Surjány, Szenttamás, amelyek napjainkban a város szerves részét képezik. Törökszentmiklós a Fegyvernek, Kengyel, Kétpó, Kuncsorba, Örményes, Szajol, Tiszabő, Tiszapüspöki és Tiszatenyő községeket magában foglaló járás központja.

A település története

Területét ősidők óta változatos népcsoportok lakták, akiknek megtelepedésében meghatározó szerepet játszott a Tisza és mellékágai, az általuk létrejött mocsaras ártéri részek. A rézkorban itt élő népcsoportok látványos emlékeket hagytak maguk után, a kunhalmokat, amelyeknek ma 17 fennmaradt példánya található Törökszentmiklós környékén, a többi a mezőgazdasági művelésnek esett áldozatul. A bronzkorból egy település maradványait, a vaskorból egy temetőt sikerült feltárni. A honfoglalás korának leghíresebb környékbeli lelete a kétpói ezüstcsésze. A tatárjárás után az elnéptelenedett területekre kun népcsoportokat telepítettek. A törökszentmiklósi határ településnevei Luxemburgi Zsigmond idejében kezdenek feltűnni az oklevelekben. Törökszentmiklóst 1399-ben említik először Zenthmyclos alakban. Az első azonosítható birtokosa a Bala család volt, erről a családról kapta a nevét, sokáig Balaszentmiklós néven emlegették. Szentmiklós a török korban a viszonylag magas jövedelmű helységek közé tartozott, köszönhetően többek között a rajta átmenő, Budáról Debrecenbe és Erdélybe vezető kereskedelmi útnak. 1685 és 1720 között a terület jobbára lakatlan pusztá volt. 1720-tól gyors ütemben betelepült, főleg Szabolcs és Békés megyéből jöttek leteleplők. Ma Törökszentmiklóson jó néhány család él, akinek családnéve olvasható az akkori „népesség

nyilvántartási” jegyzékeken. Az első hullámban reformátusok, később északról (Heves megye) katolikusok érkeztek. 1738-ban földesúri támogatással Török Szent Miklós néven mezővárosi rangot kapott. Az 1848-as szabadságharc bukását követő önkényuralom idején Törökszentmiklós városi rangját megtarthatta, sőt, átmenetileg járási székhellyé is vált (2014. évben ismételten járási székhellyé vált).

1. ábra Törökszentmiklós (Forrás: hu.wikipedia.org)

Ebben a korszakban következett be az iparosodás terén is jelentősebb előrelépés. A városban a modern gyáripár kezdetei a 19. század közepére nyúlnak vissza, amikor is 1848-ban Lábassy János alapította ekéket, ekekapákat, boronákat, gyűrűshengereket gyártó műhelyét. E műhelyből fejlődött ki az 1950-es években a mezőgépgyár és öntödéje.

Az 1850-es években kezdődött meg a település határának ármentesítése. 1857-ben megnyitották a várost érintő Szolnok-Debrecen vasútvonalat, amely elősegítette a mezőgazdaság ártermelővé válását, felgyorsította az ipar és kereskedelem fejlődését. Az 1870-1880-as

években több üzem is létesült. Megkezdte működését az Első Törökszentmiklósi Gőzmalom. A gazdasági fejlődés ellenére 1872. július 27-én visszaminősítését kérte a város nagyközséggé. 1890-ben megkezdte működését a Hoffmann rendszerű téglagyár. Az épületegyüttes első részét az első kéménnyel lebontották, a kelet felőli rész a másik kéménnyel együtt már 2 éve nem üzemel. A két világháború után, amely a település felett sem múlt el nyomtalanul, sor került a földosztásra. 1950-re azonban államosították a földeket és az ipari üzemeket. A település várossá nyilvánítása 1952-ben történt.

A városban két mezőgazdasági szövetkezet működött, de a kárpótlásokkal és a lehetetlen feltételek következtében a termelőszövetkezeti tulajdon átalakult egyéni és vállalkozói földtulajdonná. A földeken búzát, árpát, kukoricát, cukorrépát, zöldséget, napraforgót, repcét termesztettek. Az ipar 1960-ban történő betelepülését követően az 1990-es évek után indult fejlődésnek több cég közreműködésével. A cégek 1999-ben konzorciumot hoztak létre, és Ipari Parkká alakították az ipari övezetet.

Első Törökszentmiklósi Gőzmalom R. T.

2. ábra Törökszentmiklós Első Gőzmalom Részvénytársaság malomtelepe

(Forrás: [http://postcards.hungaricana.hu/hu/search/results/?query=SZO%3D\(%22G%C5%91zmalom%22\)&page=2&per_page=50](http://postcards.hungaricana.hu/hu/search/results/?query=SZO%3D(%22G%C5%91zmalom%22)&page=2&per_page=50))

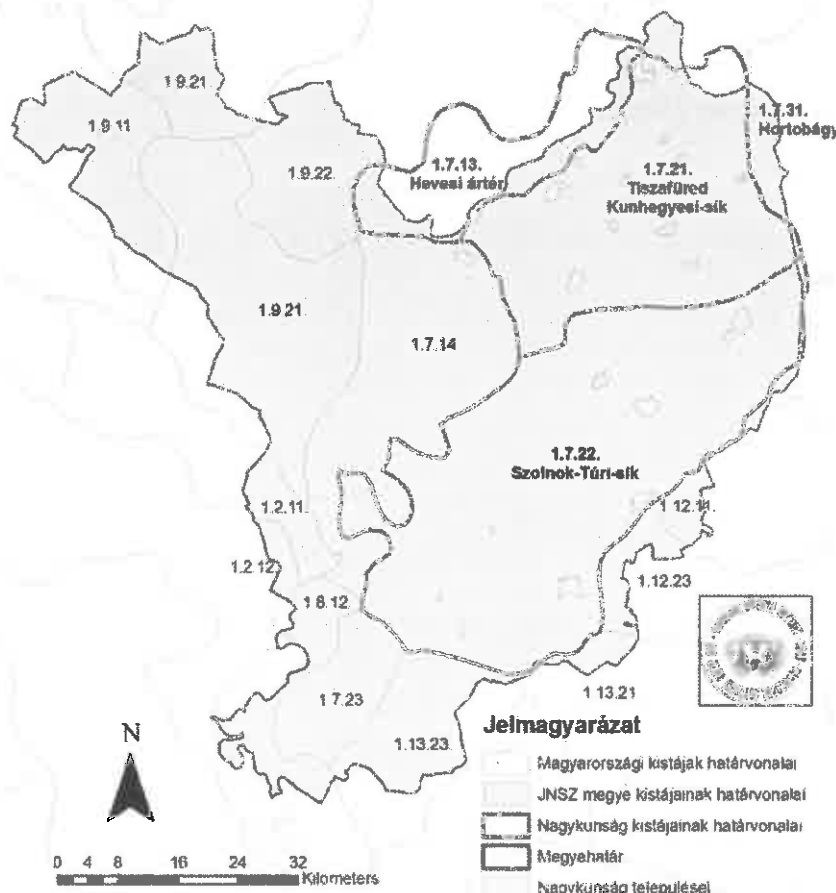
Talajtani adottságok

A felszín közeli üledék a Tisza mentén elsősorban öntésiszap, öntésagyag, a távolabb fekvő vidékeken jellemzően löszös agyag, lösziszap. Talajadottságait tekintve is strukturált, mivel amíg a Tisza mentén elsősorban a nyers-, illetve a réti öntéstalajok dominálnak, addig a Szolnok-Túri síkon megjelennek a magas mezőgazdasági potenciálú réti csernozjomok. A településre jellemző a szikes foltok előfordulása. Törökszentmiklós kiemelkedő mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik az eredeti ármentesítési célnak megfelelő szántóművelési szempontból. Összességében a jó értéken belül a talajainak 57%-a kiváló és jó termőképességű. Az átlagos földminőség 22,6 AK (AK: aranykorona). A Törökszentmiklói kistérségben erdősítés szempontjából kedvező adottságú talajok találhatók, ennek ellenére a városban az erdősültség aránya nagyon alacsony.

Szolnok-Túri sík természetföldrajzi adottságai

Az Északi-középhegységből lefutó patakok hordalékkúpja a pleisztocén korban (i.e.:2,588 – 0,0117 millió évvel ezelőtt) befedte a kistájat, s összességében 150-170 m vastag, többnyire finomszemű üledék akkumulálódott. A felszínen a pleisztocén kor végétől 8-10 m vastag, egészen finomszemű folyóvízi üledék rakódott le, amely löszösödött. A felszín legnagyobb részét ez a löszös anyag, lösziszap borítja, hozzá igen jelentős téglagyagkészletek kapcsolódnak. Nagyobb területeket borít - főként a mélyebb, rossz lefolyású felszíneken - a holocén korabeli réti és lápi agyag. A legidősebb képződmény a Tisza holocénbeli letaroló tevékenysége következtében szigetszerűen megjelent löszös homokkal fedett futóhomok.

3. ábra Szolnok-Túri sík

Szolnok Túri-sík földrajzi kistáj 80 és 105 m (Király-halom) közötti térszín feletti magasságú, löszszerű üledékekkel fedett hordalékkúp-síkság. A felszín több mint 80%-a az alacsony ármentes síkság, 25 % - 25 % az enyhén hullámos síkság (a Ny-i részen), ill. az ártéri szintű síkság (peremeken) orográfiai domborzattípusába sorolható. A kistáj képében csak a szórványosan megjelenő, a Zagyva és a Tarna hordalékkúp-anyagából felépülő, 1-5 m magas, löszös homokkal fedett homokbuckák, a kistáj D-i felében mindenfelé megjelenő, kusza hálózatot alkotó elhagyott folyómedrek, morotvák, valamint a kunhalmok jelentenek némi változatosságot. A zömmel löszös üledékeken 9 talajtípus alakult ki. A legnagyobb kiterjedésűek a kedvező mezőgazdasági adottságú alföldi mészlepedékes és a réti csernozjomok. Vályog és agyagos vályog mechanikai összetételű változataik termékenysége II. és IV. között váltakozik. Felszíntől karbonátos és kilúgozott változataik egyaránt előfordulnak. A mélyben sós réti csernozjomok 4%-ot, a mélyben szolonyeces réti csernozjomok pedig 2%-ot tesznek ki. A talajvízhatás alatti mélyebb fekvésű területek kiterjedt (15 %) talajtípusát az agyag, vagy agyagos vályog mechanikai összetételű réti talajok és kisebb kiterjedésben (3 %) a fiatalabb, kisebb humusztartalmú réti öntés talajok képviselik. A réti talajok termékenységi besorolása a szervesanyag-tartalomban meglevő különbségek ellenére egységesen a VI. talajkategória. A réti talajok csökkent termékenységét valószínűleg erősen savanyú kémhatásuk indokolja, ami miatt meszezésük szükséges. A táj csernozjomokhoz kötődő jelentős mezőgazdasági potenciálja a szikes talajok meliorációjával és a réti talajok meszezésével növelhető.

Vízrajzi adottságok

Törökszentmiklós közigazgatási területe a 2.82 számú Fegyvernek - Mesterszállási ártéri öblözetben található, a település területén a 10.06 számú Cibakházi - Pityókai árvízvédelmi szakasz fővédvonala húzódik. A Tisza folyó szabályozása előtt a terület mintegy fele az árvizektől veszélyeztetett, vízjárta táj volt. Tiszapüspöki-Törökszentmiklós-Fegyvernek vonaltól Északra, a Tiszáig nagykiterjedésű, állandó vízborítású mocsár alakult ki, amelyet a Három „fok”-on keresztül táplált a folyó árveze. A fokokon kilépett víz az egykori Décsei – ér medrén keresztül a Törökszentmiklós melletti mély fekvésű lapályon nyílt vizű tóvá egyesült, amelyet végül a Tinóka – ér csapolt meg és vezetett vissza a Tiszába.

Felszíni vizek

A folyó mentén a holtágakból több helyen halastavak alakultak ki, a hullámtéri kubikgödrök nagy többsége az ártéri társulásokba illeszkedő vizes élőhely. A Tisza-parti értékes hullámterek a kistáj területén meglehetősen keskeny sávban maradtak meg, azonban a kisebb mocsárrétek, lápok, tocsogós erdők, holtágak így is értékes növény- és madárvilágot rejtene.

Pityóka

Törökszentmiklóstól Északra a Balla pusztai határ ártéri külterületén található a Pityóka nevű kopolya, ami természetes vagy részben természetes úton, kimosódással keletkezett hullámtéri vízállás. A Pityóka a Közép-Tisza legfiatalabb holtága, melyet a XX. század elején vágtak le, gyakran nevezik Tengerszemnek. A 2,8 ha területű - a Tisza által elhagyott - ősmeder a Tisza bal part 104+900tkm-105+200tkm közötti hullámtéri területen húzódik. A partszegélyeket, parti területeket a hullámtérre jellemző elegyes erdőtársulás - kőris, nyár, fűz - alkotják. A holtág megközelítése szilárd burkolatú üzemi úton lehetséges, mely Törökszentmiklóstól Óballa zsáktelepülés mellett megtalálható gátórházig illetve az árvédelmi töltés rámpa van kiépítve. A vízterület kedvelt horgász hely ahol több horgászállás és horgászcsónak található. Tájécsztétikai szempontból a Közép-Tisza egyik legszebb vizes élőhelye, rekreációs terület.

4. ábra Pityóka

Felső-tó

A Tisza szabályozása előtti törökszentmiklósi árvízi öblözet egyik legnagyobb morotva tava volt. A vízgyűjtővonal egyben közös határt képezett Tiszapüspökivel, ezért csak keleti és az északkeleti fele tartozott Törökszentmiklóshoz. Mélysége elérte az 5 métert, szélessége pedig a 2000 méter hosszúságot. Napjainkban nagyobb esőzések, belvizek esetén Karancs északi csücskénél megtelik vízzel.

Fehértó-ér

Egy ma is élő vízfolyás, amely 1853 előtt a Fehér-tó vizének 80 %-át, 1853 óta pedig a Fehér-tó kiszáradt medrének a belvizét vezette el. Karancs sziget északi csücskétől indul déli irányba, 1800m hosszú, amelynek befogadója a Tinóka-ér.

Alsó tó

Törökszentmiklós 1130 hrsz-ú területén található, amely tó régebben a város szennyvizének befogadójaként funkcionált. Az új városi szennyvíztisztító telep megépülésével az 1980-as évek második felétől a tóba a szennyvízbevezetést megszüntették, a tó területe lassan kiszáradt, jelenleg nincs víz benne. A tó teljes területe náddal benőtt.

A mesterséges tó vízfelülete 7,3 ha, tározókapacitás üzemvízszintnél 95.000 m³.

Vízbevezetés: szivattyús átemelővel a tó keleti oldalán, az 1-0-0 csatornából

Leürítése: gravitációsan a Szajoli-I. belvízcsatorna 15+270 cskmszelvényébe vagy a Csónakázó tóba.

Csónakázó-tó

Törökszentmiklós 1133/2 hrsz területén helyezkedik el a régi anyaggödörből kialakult tó. Jelenleg a Törökszentmiklóson üzemelő strand vizei kerülnek bevezetésre a tóba, amely azonban víztáplálást nem kap máshonnan. A Csónakázó tó kiépített leürítési útvonallal rendelkezik a Szajoli-I. csatornába, tiltós műtárgyon keresztül. A tó jelenlegi hasznosítását tekintve a lakosság csónakázó tóként, valamint horgászati céllal veszi igénybe. A tó medre feliszapolódott, rézsűi szakadópart jellegűek, az üzemvízszint közelében közel függőleges falúak. A feliszapolódás következtében a tó vízszintje maximum csak 50-60 cm mélységű, amely alacsony vízmélység a tó halállományát veszélyezteti, főként a nyári időszakban a vízfelmelegedése, s az ebből fellépő oxigénhiány, télen pedig a fagyok következtében a tófenéig való befagyása miatt. A mesterséges tó vízfelülete 2 ha, tározókapacitás üzemvízszintnél 25.600 m³. Leürítése: gravitációsan, egyrészt a Szajoli-I. belvízcsatorna 14+880 szelvényébe, lehetőség van ugyanakkor vízátervezetésre a Csónakázó tóból az Alsó tóba is. Az északi városrész vizeinek belvízcsúcs-csökkentésére a meglévő és volt szennyvíztározó-tóként működő, de már vagy 20 éve üzemben kívüli tározótavak felhasználása mellett más alternatíva nincs. Az északnyugati városrész jelentős részének a vízelvezetését a Bicskás tó torkolatában üzemelő átemelő biztosítja, mely a Szajoli-I. csatornába emeli a csapadékvizeket.

Galambos-tó

Glaser, később Galambos család a mai Hunyadi útról helyezte át gőzmalmát a mai Alatkai útra 1890 körül. Ez volt a második gőzmalom Törökszentmiklóson, Galambos Mór vállalkozását fia tőkésítette. Ő építette fel az ipari épületeket. A malom tavát először Fehérló-tónak, majd később Galambos-tónak nevezték. Sajnos 1980 körül betemették és a malmot is 3 szintesről 2 szint magasságúra bontották vissza.

Bicskás-tó

Az Alatkai út és a Herman Ottó utca kereszteződésében található meg a Bicskás-tó, amelynek területe „volt” állatvásártérként is szolgált. Az északnyugati városrész jelentős részének csapadék- és belvizeit a Bicskás-tó fogadja be, vízelvezetését a tótorkolatában üzemelő átemelő biztosítja, mely a Szajoli-I. csatornába emeli a csapadékvizeket.

Csala-tó

Természeti örökségünk jelenleg magántulajdonban van.

Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér)

A Szajoli-I. csatorna (Tinóka-ér) befogadója a Tisza folyó. A csatorna a tiszai torkolattól a 11+871 cskm szelvényig a Tinóka-érben halad, majd a Törökszentmiklós város belterületén át a 15+293 cskmszelvényben ér véget. A 14+447–15+300 cskmszelvények között vezértöltés épült az alacsony terepszint miatt.

A Szajoli-I. főcsatorna vize oxigén és tápanyagháztartási jellemzők, valamint egyéb paraméterek szerint V. osztályú (erősen szennyezett), szerves és szervetlen mikroszennyezők alapján II. osztályú. Törökszentmiklós város csapadékvizének befogadója, a városi csapadékvíz átemelő telepen keresztül az összegyűjtött csapadékvíz a csatorna 13+525 cskm szelvényébe kerül

bevezetésre. Öntözővíz felhasználás céljából a főcsatorna vize nem alkalmazható, mivel a víz magas só és nátriumtartalma másodlagos szikesedést, a művelés alá vont földek termőértékének csökkenését eredményezi.

Az Andrassy-mellékcsatorna

Az Andrassy-mellékcsatorna hossza 3 900 m, a Fadrusz utcánál indul, a vasúttal párhuzamosan halad és az Andrassy-csatorna 0+790cskm szelvényébe csatlakozik be. A csatorna földmedrű, több helyen nagyobb bevágási mélységgel (> 4,0 m) került kialakításra. A csatornán 5 db műtárgy.

Felszín alatti vizek

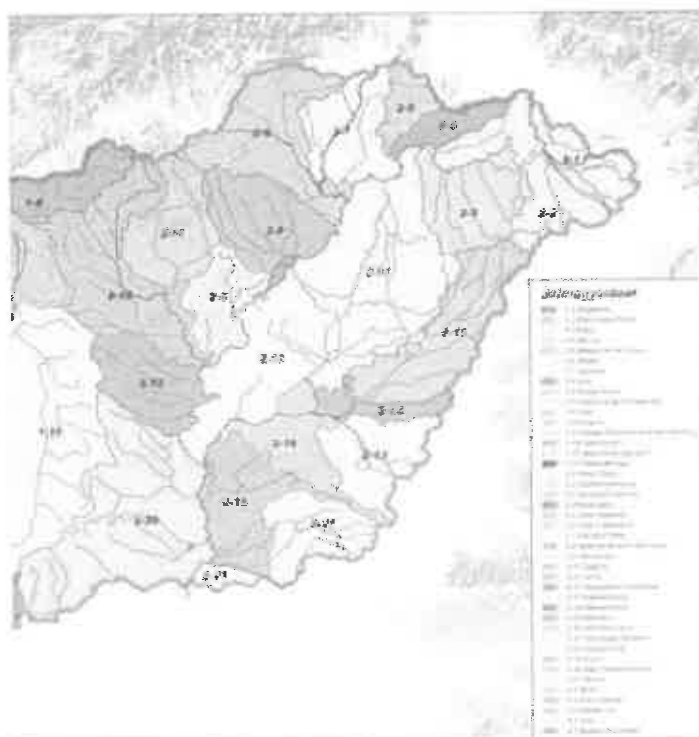
Törökszentmiklós az Alföld középső részén elhelyezkedő 2-18 számú Nagykunsági alegység Észak-Alföld pt.2.2. porózus termál víztestén helyezkedik el. A felszín nagy része feltöltött síkság, a folyók alakították ki. A talajok többsége vályog és agyag, infúziós lösz, agyagos lösz. A genetikus talajosztályozás szerint a talajok mezősi (csernozjom), réti, szikes és öntés főtípusokba sorolhatók.

A földhasználat megoszlása:

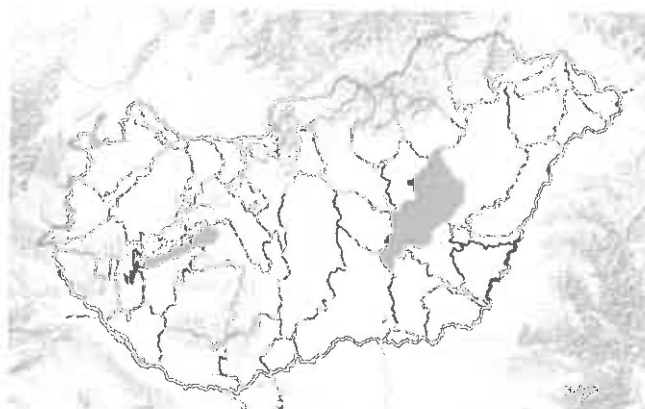
- 5% településszerkezet
- 73% szántóterület
- 4% szőlő és gyümölcsös
- 10% rét-legelő
- 2% vegyes mezőgazdasági
- 5% erdős, cserjés terület
- 1% vízzel borított vagy lápos-mocsaras terület.

A víztestre jellemző, hogy mennyiségi állapota gyenge. A porózus termál víztestek esetében a legfőbb gondot a közvetlen (beleértve az engedély nélküli vízhasználatot), valamint a fürdő és energetikai célú vízkivétel jelenti. A vízszintsüllyedés jelzi, hogy a víztest vízhasználata jelenlegi módon nem fenntartható, s az Észak-Alföld pt. 2.2. víztest vízszintsüllyedés-teszt alapján gyenge állapotú. A víztestre jellemző, hogy mennyiségi állapota gyenge. A porózus termál víztestek esetében a legfőbb gondot a közvetlen (beleértve az engedély nélküli vízhasználatot), valamint a fürdő és energetikai célú vízkivétel jelenti.

A csapadékból és a felszíni vizekből származó utánpótlódása felszín alatti vízkészletek közel teljes kihasználtsága miatt – a vízmérleg könnyen átfordulhat negatívba. A dominánsok a kutakkal történő vízkivétel.

5. ábra Vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési alegységek
(Forrás: VGT)

6. ábra 2-18 Nagykunsági Alegység (Forrás: VÍZGYÚJTÓ-
GAZDÁLKODÁSI TERV)

Ebbe a körbe tartozik a kémiai összetétel változása, a hőmérséklet csökkenése, diffúz szennyezések elmozdulása, szennyezett felszíni víz beáramlása. A víztestekre elsősorban Törökszentmiklós külterületén megjelenő szántó művelés, tehát a helytelen földművelés során a táblákra kihordott főként mesterségesen előállított tápanyag, növényvédőszer-pesticid alkalmazása, és az alom nélküli állattartásból összegyűlő hígtrágya van hatással. A mezőgazdasági eredetű diffúz szennyezések hatása a környékbeli földek másodlagos szikesedését, valamint a felszín alatti vizek nitrit, nitrátszennyezését idézik elő, ez utóbbi évtizedekig káros folyamatokat eredményez a talajban való megkötődésével és a denitrifikációs folyamatok beindulásával. Azokon a területeken ahol a belvíz veszélyeztetettsége magas, nagy valószínűséggel a kimosódás is megtörténik. A felszínen összegyűlt belvíz - ezek tápanyagban gazdag vizek-csatornába kerülhetnek bevezetésre. A levezetett vizek a belvízcsatornákra nagy terhelést jelentenek. A felszín alatti vizekre nézve nem jelentenek nagy vízminőségi terhelést, mert a csatornában nem tartózkodik hosszú ideig a tápanyagban gazdag víz. Másodszorban a befogadóba közvetlenül bebocsátott szennyvizek vannak hatással, azonban a közcatornába vezetett (közvetett bevezetés) ipari szennyvíz, vagy használtvíz, vagy szippantott szennyvíz, valamint csapadékvíz összetételétől és mennyiségétől is függ a befogadóvíztest szennyvízterhelése. A települési csapadékvíz terhelést a lefolyás jelentős megnövelése, valamint a csapadékvízzel bemosott szennyezőanyagok okozzák. Egyes kibocsátási pontokon végzett vizsgálatok alapján a városi csapadékvíz jelentős mennyiségű hordalékot, olajat, sót és a levegőből kiülepedett szennyezőanyagokat (pl. nehézfémeket) tartalmaz.

A vízszintsüllyedés jelzi, hogy a víztest vízhasználata jelenlegi módon nem fenntartható, s az Észak-Alföld pt. 2.2. víztest vízszintsüllyedés-teszt alapján gyenge állapotú. A kivett vízmennyiséget elsősorban fürdővízként és energetikai céllal hasznosítják visszasajtolás nélkül. A kitermelt termálvíz utánpótlása a felette lévő fedőrétegből korlátozott, visszasajtolás nélkül ez a képesség szabja meg a kitermelhető vízkészletet. A felszín alatti vízből történő víztermelés hatására módosuló áramlás vízminőségi problémát is okozhat.

Éghajlati adottságok

Meteorológiai viszonyok alapján elmondható, hogy a város mérsékelt meleg-száraz éghajlatú terület, különösen a D-i részei. Az évi napfénytartam 1920 és 1960 óra között változik (a D-i részen több), a nyári évnegyedben 760-770, a téliben 175-180 óra. Az évi középhőmérséklet 10,1-10,3°C között változik, az alacsonyabb értékek az É-i részen jellemzők. A vegetációs időszak átlaghőmérséklete 17,3°C. A 10°C középhőmérsékletet meghaladó napok száma 197-200 (tavaszi-őszi határnapja ápr. 1-3. és okt. 19-20.). A fagymentes időszak kb. 195 napig tart, ápr. 9-10. körül kezdődik és okt. 22. körül ér véget. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok és

minimumok átlaga 34,0-34,5 °C, ill. -16,0 és -16,5°C. A csapadék éves mennyisége 520-540 mm, de D-en csak 510-520 mm. A vegetációs időszak csapadéka 300-310 mm. A 24 órás csapadékmaximum 113 mm. A hótakarós napok száma 33-35, az átlagos maximális hóvastagság 15-16 cm. Az ariditási index 1,30-1,35, de D-en 1,35 fölötti. A leggyakoribb szélirány az ÉK-i, de nem kicsi a D-i és a K-i szél aránya sem. Nagyjából ez a kistáj a választóvonal az Észak-Alföldön: tőle Ny-ra inkább ÉNy-i, K-re pedig az ÉK-i szél az uralkodó. Az átlagos szélsébség kevéssel 2,5 m/s alatti.

Növényzet

A Tisza mentén fűz és nyárerdők húzódnak, más részein vakszíkoltok, szikes mocsarak és hernyó-pázsitos rétek találhatók.

A Tiszántúli flórajárásba (Crisicum) tartozó kistáj potenciális erdőtársulásainak a fűz-nyár-éger ligeterdők (Salicetumalbae-fragilis), a tölgy-kőris-szil ligeterdők (Querc-Ulmetum hungaricum), a sziki tölgyesek (Pseudovino-Quercetumroboris) és a tatárjuharos lösztölgyesek (Acereitatarici-Quercetum) tekinthetők. Gyakoriak a szikes mocsarak (Bolboschoenetummaritimi), a sós sivatagi társulások (Saedetummaritimae; Salsoletumsodae), a vakszíkoltok (Lepidio-Camphorosmetum), a hernyópázsitos rétek (AgrostiBeckmannietum). A lágyszárú fajok között megtalálható pl. a süntők (Echinocystis echinata), a farkasfog (Bidenstripartitus) vagy a magyarsóballa (Suaedapanilonica). A jelentéktelen kiterjedésű erdőgazdasági területeket fiatal- és középkorú, zömében keménylombos erdők borítják.

Demográfiai helyzet

Törökszentmiklós népességének alakulását évtizedes távlatban gyorsuló csökkenés jellemzi, az állandó népesség 1999-ben csökkent 24 ezer fő alá, 2007-ben már a 23 ezret sem érte el, 2011-re már kevesebb, mint 22 ezer, napjainkra 20625 fő lakja a várost. Törökszentmiklóson az élveszületések halálozásokhoz viszonyított aránya 15 éves visszatekintésben stagnálva nagyjából 2/3-os. A város népsűrűsége a 2015. évi népszámlálási adatok alapján 111,3 fő/km², ami 2001. évi 123 fő/km² népsűrűségi számadathoz képest csökkenést mutat. A népességcsökkenés mögött két tényező együttes hatása áll. Egyrészt a természetes szaporodás évek óta negatív, a csökkenés üteme 1990. évek óta egyre nagyobb mértékű, ami abból adódik, hogy a születések száma sokkal gyorsabb ütemben csökken, mint a halálozásoké. Másrészt a vándorlási különbözet is negatív, azaz többen hagyják el a várost, mint ahányan beköltöznek. Mivel a városba való beköltözésről gyakorlatilag alig beszélhetünk, a vándorlási különbözet az elvándorlással egyenértékű. 2001 évhez képest 2011-re majdnem megduplázódott népmozgalom negatív értéke, amit leginkább a megkétszereződött vándorlási különbözet, elvándorlás okoz. Az elvándorlás folyamatára jellemző, hogy a minimum szakképzettséggel rendelkező fiatalok a jobb megélhetés reményében

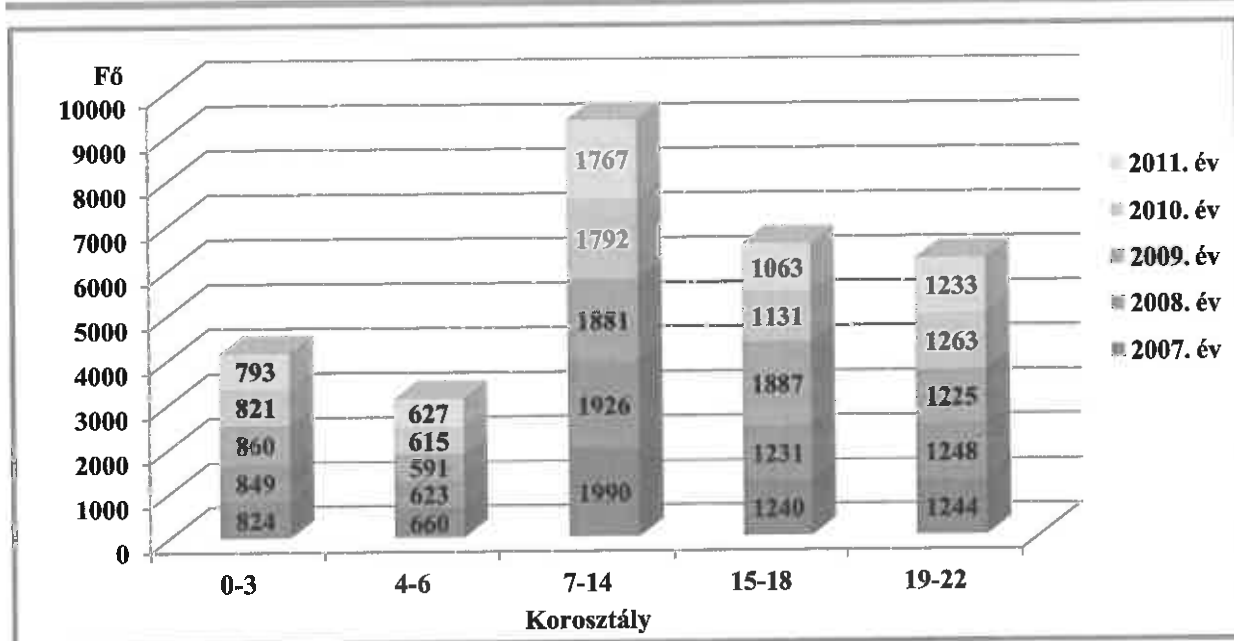
Adattípus	1990	2001	2011
Élveszületések	3208	2991	2226
Halálozások	3312	3592	3220
Természetes szaporodás	-104	-601	-994
Vándorlási különbözet	-1581	-436	-818
Teljes népmozgalom	-1685	-1037	-1812

külföldön (elsősorban nyugati EU országokban) vállalnak munkát és a többség tartósan le is telepszik. Számos fiatal, miután a felsőfokú végzettséget szerzett, már nem tér vissza a városba, hanem kedvezőbb lehetőségeket kínáló régiókban és külföldön keresi a boldogulást. További jellemző, hogy a további településeken (Jászfényszaru, Kecskemét, Budapest) dolgozó családfők a cégek telephelyéhez közel bérelnék lakást és ott élnek családjukkal. 2001. és 2011.

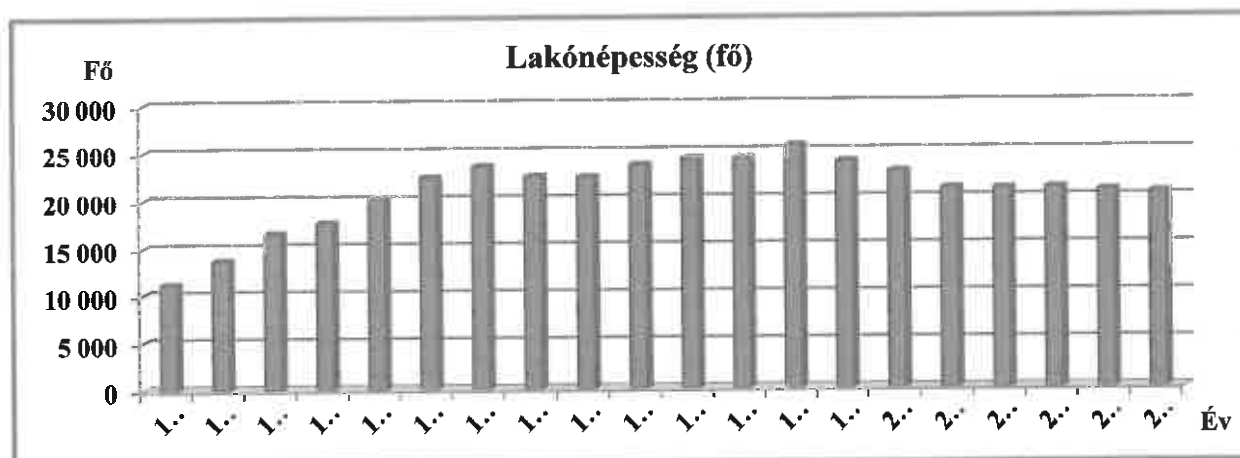
1. táblázat Törökszentmiklós város népmozgalmi adatai (1990-2001-2011) (Forrás: KSH)

évi népszámlálások között a törökszentmiklósi népesség korösszetétele jelentősen megváltozott. A 14 év alatti gyermekek aránya 3 százalékponttal csökkent, míg a 60 év fölöttiek aránya ugyanennyivel nőtt. A város öregedési indexe a gyermeknépesség (0-14 éves) 2001-ben 84,4 %, míg 2011-ben ugyanez a mutató 118,4 % volt. A vizsgált időszakban a gyermekszám közel 25 %-ot csökkent, addig a 65 év fölöttiek száma több mint 7 %-kal nőtt. Összességében elmondható, hogy a népesség öregedő tendenciát mutat, ezzel ellentétben az eltartott népesség aránya csökkent 2001. és 2011. között.¹ Az elvándorlás folyamatára jellemző, hogy a minimum szakképzettséggel rendelkező fiatalok a jobb megélhetés reményében külföldön (elsősorban nyugati EU országokban) vállalnak munkát és a többség tartósan le is telepszik. Számos fiatal, miután a felsőfokú végzettséget szerzett, már nem tér vissza a városba, hanem kedvezőbb lehetőségeket kínáló régiókban és külföldön keresi a boldogulást. További jellemző, hogy a további településeken (Jászfényszaru, Kecskemét, Budapest) dolgozó családfők a cégek telephelyéhez közel bérelnék lakást és ott élnek családjukkal. 2001. és 2011. évi népszámlálások között a törökszentmiklósi népesség korösszetétele jelentősen megváltozott. A 14 év alatti gyermekek aránya 3 százalékponttal csökkent, míg a 60 év fölöttiek aránya ugyanennyivel nőtt. A város öregedési indexe a gyermeknépesség (0-14 éves) 2001-ben 84,4 %, míg 2011-ben ugyanez a mutató 118,4 % volt. A vizsgált időszakban a gyermekszám közel 25 %-ot csökkent, addig a 65 év fölöttiek száma több mint 7 %-kal nőtt.

¹Forrás: Törökszentmiklós város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának megalapozó vizsgálata

7. ábra Korcsoportos bontás (Forrás: KSH)

8. ábra Lakosság számának változása (Forrás: KSH)

Összességében elmondható, hogy a népesség öregedő tendenciát mutat, ezzel ellentétben az eltartott népesség aránya csökkent 2001. és 2011.között.

Mindezt a folyamatot alig érzékelhetően a helyi társadalom előregedése kíséri, a korcsoportos eloszlás csak lassan változik, ugyanakkor az általunk vizsgált időszakban a 0-14 éves (-0,9%) és a 15-59 éves (-0,8%) korosztály létszáma csökkent, az időskorúak számának növekedése mellett. A település népességszámát közvetlenül a migráció és a természetes szaporodás/fogyás domináns tendenciája alakítja.

Mezőgazdaság

Törökszentmiklós, a maga 18.516 ha területével a Szolnok-Túri sík kistáján található, amely kistáj kiváló talajtani és domborzati viszonyainak köszönhetően remek alapot nyújt a mezőgazdasági szektor számára. Ezt a tényt támasztja alá, hogy a kistérség teljes területének 86%-a mezőgazdasági terület, 80%-án pedig szántóföldi gazdálkodás zajlik.

A mezőgazdasági ágban tevékenykedők között egy darab szövetkezet, 43 vállalkozás működik, melyeken kívül közel kilencszáz regisztrált mezőgazdasági termelő (közte földműves) van jelen a városban. A tulajdoni összetételt említve, a földek 58%-án 28 darab nagybirtok terül el, a középbirtokok száma 144 darab, a kisbirtokoké 4128 db. Ez a fajta jelenlegi földstruktúra a térség adottságainak függvényében kiegyensúlyozatlan, jellemző a nagybirtokok aránya és velük kapcsolatban a gyengébb termőképességű földek szántóföldi bevonása. A javarészt csak öntözéssel fenntartható szántóterületek művelési ágának megváltoztatására volna szükség, elsősorban régi-új erdők, legelők, illetve a vízvisszatartást szolgáló mesterséges vízfelületek kialakítása lenne kívánatos. A jelenlegi termelési struktúra, a földméretek és a domináns növénykultúrák arányai nem járulnak hozzá kellő mértékben a lakosság megélhetéséhez és a gazdaságos, hatékony termeléshez sem. A lakosság szélesebb körű bevonásához elmozdulást kellene elérni a nagyobb élőlétszámú ágazatok, kimondottan a zöldség- és gyümölcsstermesztés irányába, melyekhez a termőföldi adottságok megfelelőek. A gyengébb termőképességű talajokon felül kellene vizsgálni a gyepterületek kialakítását és legelőként való hasznosításukat. Természetesen a jó és kiváló termőképességű talajokon a szántóföldi termesztés fenntartása indokolt, azonban itt erdősorok kiváltásával csökkenteni lehetne az eróziót és az erdőszávok által nyújtott ökológiai folyosókkal ellensúlyozni valamelyest a monokulturális gabonatermesztés környezetében csökkenő biodiverzitást. Jelentős állattenyésztés is kötődik a jellegzetes mezővároshoz: sertés, szarvasmarha és baromfi a meghatározó. Itt működik az ország korábban egyik legjelentősebb malom és takarmányüzeme, a mai Alföldi Gabona Rt. Az állattartást tekintve, mindegyik haszonállatfajtánál csökkenő állományszámot láthatunk. A településen méhészetek is működnek, amelyek közül több telep jelentősebb méhcsaládszámmal rendelkezik.

Ipari tevékenységek

Törökszentmiklós gazdasági életében egészen a XIX. század közepéig a mezőgazdaság és élelmiszeripar (malom és baromfi ipar) dominált. Az itt elterülő földeken főként búzát, árpát, kukoricát, cukorrépát, zöldségféléket, napraforgót és repcét (emellett: a rizs és szőlő is megjelent) termesztettek.

A törökszentmiklósiak méltán büszkéek eleik gazdasági tevékenységére, hiszen Lábassy János a városban alapította meg 1848-ban az ekéket, boronákat, gyűrűshengereket gyártó műhelyét. A műhelyből épült ki az ötvenes években a mezőgépgyár és öntöde. Az ipari ágazatban az elmúlt évek is látványos fejlődést hoztak, itt telepedett le a Claas Hungária Kft., a Videoton Holding Rt. a Radar Holding Rt valamint a Semecs Kft. E cégek konzorciumot hoztak létre, és ipari parkká alakították a 23 hektár területű ipari övezetet. A szekunder szektor értéktermelésében a legmeghatározóbb ágazat a mezőgazdaság és ipari munkát segítő gépek, eszközök gyártása. Meghatározó a vasipari gyártó és szolgáltató ágazat, építőipar, amelyben több kisebb üzem, vállalkozás működik.

Turisztikai adottságok

Az Ipolyi Arnold Könyvtár, Múzeum és Kulturális Központ Helytörténeti gyűjteménye az Almásy úton egy szép polgári házban kapott otthont, gyűjtőkörébe a város és környékének története, néprajza tartozik, gazdag kiállítási anyaggal. A gyűjtemény felöleli a város régészeti emlékeit az őskortól a török korig. A helyi lakosok által 1966-ban létrehozott gyűjteményben mintegy 5 ezer dokumentum és tárgyi emlék szerepel.

A város templomai szépségükkel, egyházi és kulturális rendezvényeikkel sok érdeklődőt vonzanak, jelentős turisztikai, idegenforgalmi vonzerő. A Szentháromság Római Katolikus Főtemplom kereszt neo-román-gót stílusban az elpusztult török vár helyén épült. A millennium évében ünnepelte 100 éves jubileumát, ekkorra teljesen felújították az előtte lévő Ipolyi Arnold térrel együtt, mely szabadtéri rendezvényeknek is otthont ad. A kéttornyú, háromhajós, félköríves szentélyű csarnoktemplomot Aigner Sándor tervezte. 58 méteres tornyával, gyönyörű belső festményeivel a Közép-Tiszavidék egyik legimpozánsabb temploma. Akusztikája miatt kiválóan alkalmas zenei hangversenyek rendezésére.

9. ábra Szentháromság Római Katolikus Templom

A Kálvária Kápolnát 1756-1761 között építtette III. Almásy János a fájdalmas szűz tiszteletére a Kálvária-dombon. A kápolna 1948-ban vált állandó misés helyé. Törökszentmiklós legrégebbi épülete barokk stílusban épült, 2011-ben 250 éves lett a mű. A város legrégebbi épülete, amelynek belső falfestése kalocsai mintájú.

A Törökszentmiklósi Önkéntes Tűzoltótestület - országosan is az elsők egyikeként-1875. január 15-én alakult meg. Az 1896-ban épült Tűzoltótorony tűzoltó- és ipartörténeti műemlék épülete 2007-re teljesen megújult és a Köztestületi Tűzoltóságnak ad otthont.

A városban két darab országos védeltséget élvező épület található: a Szenttamáson található Almásy-kastély (hrsz.: 9139) és a Kossuth Lajos utcai Református templom (hrsz.: 3980). A Református Templom késő - barokk stílusban épült 1787-89 között a galériás

10. ábra Almásy-kastély

homlokzat előtti toronnyal, Rábel Károly gyöngyösi építész tervei alapján. A templom orgonája 1861-ben készült. Az egyházi ünnepek, istentiszteletek mellett orgonahangversenyeknek, komolyzenei esteknek, rendezvényeknek is otthont ad. Az épület műemlék jellegű.

Az Almásy-kastély eklektikus stílusban épült 1860-1890

12. ábra Törökszentmiklósi
Tűzoltótorony

között. Az észak-déli hosszanti tengelyű szárnyépületet a korábbi, a főépületet a későbbi építési periódusban emelték. A kettőt faoszlopos folyosó köti össze. A kastélyhoz vezető út bal oldalán látható az 1860 körül elkezdett, észak-déli hosszanti tengelyű szárnyépület. A sarokrízalitos, földszintes épület kertre néző homlokzatának közepén nyitott terasz van, magasított tetőrészt

11. ábra Kálvária Kápolna

galériás kilátótorony ékesíti. E torony tetőrésze a népies fa haranglábakra emlékeztet. A kastélyhoz egy 14 hektáros, 1980 óta természetvédelmi területnek nyilvánított park is tartozik. Szenttamás és az Almásyak a török hódoltság korában lakatlanná vált Szenttamás-pusztát telepítették be újra, ők 1716-ban és 1720-ban szereztek birtokjogot a Törökszentmiklóst környező területekre. Az örökváltási szerződés megkötése után a Szenttamási-pusztai részt Almásy Imre gróf kapta, aki 1860 és 1890 között felépíttette az épületegyüttest.

Az Almásy-kastélyhoz tartozó lovas létesítményben Magyarország egyik leghíresebb angol telivér ménese látható. A kastélyépítő Almásy Imre alapította a ménest is, ő ugyanis neves tenyésztő volt. Szenttamás az egyik leghíresebb magyar lótenyésztési központ lett, versenylovait Európa-szerte ismerték. A ménes nyertes lovainak díjait, hajtóik kitüntetéseit a kastély egy termében mutatják be.

Törökszentmiklós egyik gyönyörű természeti adottságokkal rendelkező zöldövezeti területén található a 2001. év végétől már minősített gyógyvízzel rendelkező városi strand és háromcsillagos kemping, melynek jó levegője és mikroklímája, illetve a hozzá kapcsolódó horgásztó várja az átutazó és gyógyulni vágyó vendégeket. A strand közel 4 hektáros területen fekszik, ligetes környezetben, lakóterület szélén. A fürdő területén található kemping nyolc új faházzal rendelkezik, de a pihenőpark lakókocsival érkező, illetve sátras vendégeket is fogad.

A fürdőben egész évben gyógymedence üzemel, ahol szauna, masszázs, szolárium szolgáltatás vehető igénybe. 2010-ben megújult a strandfürdő. Új medencék és megszépült környezet várja a látogatókat. A már meglévő gyógymedence mellett elkészült a kisgyermekesek fürdőzését szolgáló pancsoló medence és egy úszásoktatásra is alkalmas strandmedence.

13. ábra Református Templom

Kunhalmok

A kunhalmok az alföldi táj közel sík, vagy éppen hullámos felszínéből kiemelkedő kör vagy enyhén ovális alaprajzú, néhány méter magas kúp, vagy félgömb alakú kiemelkedései, az alföldi táj sajátos kultúrtörténeti emlékei. Vitatható ezen, az alföldi tájra jellemző sajátos formakincsek elnevezésének helytállósága, keletkezésük, földrajzi elhelyezkedésük rendszere, vagy éppen rendszertelensége. Alakjukat tekintve több funkcióra lehet következtetni, mint telephely, őrhely, vallási hely, temetkezési hely, stb. Nálunk leggyakrabban két típusát találjuk meg, amelyek alakjukban is különböznek egymástól: ez a lakhely, vagy települési helyek és a temetkezés célját szolgáló kunhalmok. A lakhely, illetve a település célját szolgáló kunhalmok nagyobb átmérőjűek, elnyúltabbak és laposabbak, még a temetkezési vagy szakrális célt szolgáló kunhalmok kisebb átmérőjűek, csúcsosabbak, hegyesebbek. A kunhalmok előfordulási helye hazánkban jórészt a Nagyalföldre korlátozódik, azon belül is a legnagyobb számban, a Nagykunságban, Csongrád megye Tiszántúli részén, Békésben és a Hajdúháton fordulnak elő.

14. ábra Pozderka-halom és Földvár-halom (Forrás: VOLVO ADVENTURE Nemzetközi program „Mentsük meg a Kunhalmokat”)

15. ábra A kunhalmok elhelyezkedésének átnézeti térképe (Forrás: VOLVO ADVENTURE Nemzetközi program „Mentsük meg a Kunhalmokat”)

Jelmagyarázat:

- ⊙ : (P) nem azonosítható, elhordott halom helyek
- ⊙ : (S) nyilvántartás alapján fellelt halom testek
- ⊙ : (Z) szintvonalak alapján fellelt beazonosított halom testek

	Halom neve	Koordináták	Állapot	Felszíne	Környezete	Botanikai érték
S1.	Tere-halom	N 47°13'47.74 E 20°28'45.96	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó-út tanyacsokor	Nincs
S2.	„Surjányi- halom”	N 47°12'39.87 E 20°28'48.33	Megbontott halom test	Bolygatott	Kert-erdősített terület-gödör	Nincs
S3.	„Sűrűdülői I. halom”	N 47°09'23.80 E 20°27'40.13	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S4.	„Sűrűdülői II. halom”	N 47°9'00.24 E 20°28'39.67	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S5.	Pozderka- halom	N 47°07'07.93 E 20°29'08.69	Megbontott halom test	Részben szántott	Szántó-erdő-kert- tanya-út	Nincs
S6.	Földvár- halom	N 47°08'38.29 E 20°23'33.74	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
S7.	„Vasutas- halom”	N 47°09'06.48 E 20°20'19.65	Roncsolt halom test	Csonkított	Szántó-erdő-út- vasút-gödör	Nincs
Z1.	„Házás- halom”	N 47°11'35.73 E 20°27'56.17	Ráhordott halom test	Bolygatott	Szántó-erdő-kert- tanya-főút	Nincs
Z2.	„Ikerhalom”	N 47°09'06.19 E 20°30'41.68	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó-erdő	Nincs
Z3.	„Földvár dülői halom”	N 47°07'53.74 E 20°24'13.60	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó	Nincs
Z4.	„Mária- halom”	N 47°07'07.60 E 20°22'02.87	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
Z5.	„Átvágott halom”	N 47°06'36.85 E 20°21'29.71	Roncsolt halom test	Teljesen szántott	Szántó-út	Nincs
Z6.	„Szolnoki úti halom”	N 47°06'16.1 E 20°21'33.45	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó	Nincs
Z7.	Beszélő- halom	N 47°06'16.1 E 20°21'33.45	Roncsolt halom test	Részben szántott	Szántó-út	Nincs
Z8.	Godó-halom	N 47°07'24.96 E 20°20'47.16	Ép halom test	Részben szántott	Szántó	Nincs
Z9.	Tenyői- halom	N 47°08'30.95 E 20°17'57.16	Ép halom test	Részben szántott	Szántó-mű és föld út-MOL bázistelep tartályai	Nincs
Z10.	„Határvölgy- halom”	N 47°09'49.04 E 20°20'33.91	Ép halom test	Teljesen szántott	Szántó-műtárgy- vasúti pályatest	Nincs

2. táblázat Törökszentmiklósi Kunhalmok

Kunhalmok megmentésének lehetőségei:

- Társadalmi szemlélet befolyásolása: Első lépés mindenképpen az lenne, hogy megismertessük az emberekkel, mik is azok a kunhalmok. Ezt talán legkönnyebben úgy lehetne elérni, ha helyi kiadványokban bemutatásra kerülhetne a kunhalmok fontossága, valamint a helyi örökség védelme. A másik nagyon fontos tényező, hogy az iskolai oktatás folyamán is szót kell ejteni a kunhalmokról és iskolai terepgyakorlat alatt ezen halom helyeket fel kell kutatni. pl Föld napja alkalmából.
- Nemzeti Parkok szerepe: Magyarország területének földrajzi adottságai miatt jórészt a Tisántúlon található a kunhalmok többsége. Ezen területen a Hortobágyi és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatósága működik. Azokkal a halmokkal, amelyek a nemzeti parkok védett területein és tulajdonában vannak igazából nincs gond, mert nem veszélyeztetni őket szinte semmi káros hatás. Más a helyzet azokkal a halmokkal, amelyek magántulajdonban vannak.

A nemzeti parkok egyik célirányú terve az, hogy hosszú távon kivonják a művelés alól, és felvásárolják azokat a kunhalmokat és a hozzájuk tartozó területeket, amelyeken értékes élőhelyek találhatóak, vagy kultúrtörténeti szempontból, illetve régészetiileg fontosak. A kunhalmokra vonatkozóan a nemzeti parkoknak elővásárlási joga van.

Törökszentmiklós kultúrtörténeti egyedi tájértékei

Országosan védett, helyi védelem alatt álló épített örökség

A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházi jogi személyek, a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok számára. Az építészeti örökségünk helyi, önkormányzati védelem alatt álló épületei szerves részét képezik egy országos, többszintű értékvédelmi rendszernek. A helyi védelem az építészeti örökség mindazon elemeire kiterjed, amely külön jogszabályok alapján nem áll védelem alatt, és amelyet önkormányzati rendelet helyi települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értéknek védetté nyilvánít.

A helyi védelem kiterjedhet:

- a település és környezetének egészére vagy annak összefüggő részére (*helyi területi védelem*),
- valamint egyes építményeire, és ezek részleteire (*helyi egyedi védelem*).

A helyi védelem célja egy adott településnek és környezetének, az ott megtalálható értékes építészeti, táji, valamint az épített környezettel összefüggő természeti jellegzetességek minél hitelesebb és teljesebb megőrzése. A fennmaradt és védelemre méltó épületek, épületegyüttesek mind történeti, mind pedig művészettörténeti szempontból jelentős értéket képviselnek, ugyanakkor az adott közösség önmeghatározásának is fontos pillérei. Fenntartásuk és méltó hasznosításuk tehát gazdasági, kulturális, végső soron településpolitikai érdek. A védetté nyilvánítás előkészítése az önkormányzati főépítész feladata.

A helyi védelem fajtái:

A helyi területi védelem:

- a településszerkezet (utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, az építési vonal, településszerkezeti szempontból jelentős zöldterület vagy növényzet);
- a településkép (külső településkép, belső településkép, utcakép);
- a település táji környezete (a település megjelenése a tájban, hagyományos művelési mód, növényzet és természetes környezet);
- a településkarakter (a településszerkezet, a településkép elemei, formái, anyagai, színvilága együttesen) védelmére terjed ki.

A helyi egyedi védelem:

- az építmény (épület és műtárgy) vagy ezek együttese egészére vagy valamely részletére (anyaghasználat, szerkezet, színezés stb.);
- az építményhez tartozó földrészletre és annak jellegzetes növényzetére;
- szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor védelmére;
- és az egyedi tájérték védelmére terjedhet ki.

Törökszentmiklós Város Önkormányzatának az épített és a természeti környezet értékeinek helyi védelméről szóló 35/2000. (X. 17.) számú rendelete értelmében

Országosan védett objektumok (műemlék jellegű épületek) a

Református templom

Cím: 5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos utca,
hrsz. 3576.

Azonosító szám: 6090.

Törzsszám: 3980.

Védettség státusza: Műemléki védelem

Készítette: Gazsó Ádám (2016.)

Almásy kastély

Cím: 5200 Törökszentmiklós, Imre-major,
Hrsz: 0115/1. és 0115/4.

Azonosító szám: 6091.

Törzsszám: 9139.

Védettség státusza: Műemléki védelem

Forrás:<http://szenttamas.5mp.eu/web.php?a=szenttamas>

Helyi védelem objektumai (az épület utcai homlokzatára vonatkozó védelem) a

Galambos villa

Cím: 5200 Törökszentmiklós, Alatkai út 3.

Hrsz: 54/1.

Azonosító szám: 3761.

Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:<http://www.muemlekem.hu>

Idősek otthona

Cím: 5200 Törökszentmiklós, Almásy út 23.

Hrsz: 3981.

Azonosító szám: 3762.

Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:Gazsó Adám (2016.)

Családsegítő, Nevelési Tanácsadó

Cím: 5200 Törökszentmiklós, Almásy út 25.

Hrsz: 3980.

Azonosító szám: 3763.

Védettség státusza: Helyi védelem

Forrás:Gazsó Adám (2016.)

Helyi védelemben részesülő természeti értékek (faegyedekre vonatkozó védelem) a

- 4 db Nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) 5200 Törökszentmiklós, Kossuth tér, hrsz:3582/1.
- 4 db Kocsányos tölgy (*Quercus robur*) 5200 Törökszentmiklós, Wesselényi u. 51. hrsz:1134/5.
- 1 db Fekete nyár (*Populus nigra*) 5200 Törökszentmiklós külterület, hrsz:0353/5., illetve
- 1 db Törökmogyoró (*Coryllus colurna*) 5200 Törökszentmiklós külterület, hrsz:0643/114.

Vallási (szakrális) emlékek

A településen összesen 31 vallási emlék található, melyből 20 fészület: az Alatkai-kereszt, a Bakos-kereszt, a Győrteleki-kereszt, a Líbor-kereszt, a Markóth-kereszt, az Óballai-temetőkereszt, az Oláhkereszt, a Subicz-kereszt, a Szécsi-kereszt, a Takács-kereszt, a Temetői nagykereszt (1827), a Temetői újkereszt, az 1802-ben állított Törökszentmiklósi északi kereszt (a város legrégebbi útszéli fészülete), a Vajzer-kereszt, a Kovacsoczy-kereszt és a Ballai úti kereszt. A vallási emlékek közül 3 védőszent szobor, a Szent Vendel szobor, a Nepomuki Szent János szobor és a Szűz Mária szobor. A területen 3 templom található, melyek közül a legrégebbi az 1761-ben épült Kálvária Kápolna kegytemplom, építtetője III. Almásy János volt. A Szentháromság templom 1898-1900 között épült, kevert neo-román-gót stílusban, a környékben egyedülálló méretekben, magassága 58 m a kereszt csúcsáig, hossza pedig 50 m. A Szentháromság római katolikus főtemplomot Aigner Sándor budapesti építész tervezte, s Vaskovics Antal ceglédi építőmester építette 1898-1900 években. A településen megtalálható 4 harangláb közül a Temetői harangláb vasból, az Óballai harangláb, a Szenttamási harangláb és a Szakállasi harangláb pedig fából készült. Ezek közül legrégebbi az Óballai harangláb, amit 1870-ben állítottak az óballai hívek. Ezenkívül megtalálható még egy Baptista imaház, mely 1900-1905-ben épült.

Határjelek, birtokjelek

A település határát jelző elemek között található egy határvölgy, ami Törökszentmiklós és Szajol határát jelzi. Kettő határdomb, az egyik Törökszentmiklós és Szajol határán, a másik Törökszentmiklós és Tiszapüspöki határán. Ezen kívül a vasúttól délre, Tiszatenyő irányába vasbetonból és kőből készült birtokjelek találhatóak, amelyeket határjelző fákkal is kiegészítettek.

Temetkezési emlékek

A területen összesen 5 temetkezési emléket vettünk kataszterbe, van köztük kriptá, síremlék, sírkő, régi Zsidó I. és II. temető. Lábassy János kriptája „*Lábassy János 1902-ben hunyt el, hamvai a helyi katolikus temetőben nyugszanak - a családi kriptá jelenleg a ravatalozó funkcióját tölti be, amely építmény északi oldalfalán tábla őrzi Lábassy János emlékét*”². 1895-ben épült, korábban ravatalozóként használták, az új ravatalozó 2014. év vége óta rendelkezik használatbavételi engedéllyel. Kiss István, egykori főjegyző síremlékét Törökszentmiklós közössége és Hoffmann György emelte 1922-ben. Kuncze Imre, szintén egykori főjegyző, síremléke, melyet 1913-ban emeltek. A nyughely emléket állít Kuncze Imre felesége, lánya és veje számára is. Ezenkívül Galambos Mór, helyi malomtulajdonos síremléke 1912-ből.

Ivóvízkutak

A településen fellelhető 4 régi közhasználatú kút közül 3 temetőben helyezkedik el. Az Óballai temetői kút pumpás, a Református temetői kút és a Katolikus temetői kút. A Hunyadi téri Ivókút egy bazalt nagykockakőből kialakított alapon elhelyezett csiszolatlan gránittömb, melyből vízcsap nyúlik ki.

Kertépítészeti emlékek

A településen fellelhető 13 kertépítészeti emlék közül 7 fasor: a Kapisztrán utcai japánakác fasor, a Kölcsey Ferenc utcai platán fasor, az Eperfasor a Határvölgyi úton, a Vadgesztenye fasor a Pánthy Endre úton, a Petőfi Sándor utcai japánakác fasor, a Körös fasor és az Almásy út fasorai. Egy emlékfa, a „Császár-fája”, amit Albert Flórián, az egyetlen magyar aranylabdás válogatott labdarúgó ültetett. Található egy fásítás, a Kossuth téri faállomány, amit 1929-ben ültettek. Egy kastélypark, az Almásy kastély parkja. Található még egy köztér szobor, Az élet kútja, amit 2004-ben a Városvédő és - szépítő Egyesület és az Önkormányzat, az Alapítvány pénzéből állíttatott. Egy szökőkút, a Kossuth téri szökőkút, amelyet 2012-ben a tér felújításakor, valamint a Strand, amit 1960-ban létesítettek.

Tájépítészet-történeti emlékek

Tájépítészetileg fontos értéket képviselnek a településen telepített mezővédő erdősávok, melyekből kettő található a településen. Ezeknek a sávoknak nagy szerepe van az ökológiai állapotok javításában, a szélsébség mérséklésében, valamint tájképileg is meghatározó elemek.

Kertépítészeti és mezőgazdasági emlék

A bronz napraforgót Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt. állíttatta 2014-ben. A kompozíció Brozka Marek alkotása.

Közúti közlekedési emlék

A Szolnoki úton, a Tinóka-ér felett átvezető, téglából rakott közúti híd, amely illeszkedik a település építészetéhez a jellegzetes anyaghasználat révén.

²/file:///ibm-systemx/PH_users/olah_judit/Dokumentumok/Downloads/junius2.pdf/

Vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek

Törökszentmiklóson a vasúti közlekedéssel kapcsolatos emlékek közé tartozik a Barta vasúti megállóhely, mely Bartapuszta ma már nem működő állomása, illetve mellette található a Barta vasúti lakó őrház 1908-ból. Az 1857-ben épült régi vasútállomás épületének korabeli elnevezése Indóház. Eredetileg innen történt a forgalomirányítás. Az új vasútállomás épülete az Almássy út lezárásában álló egyszintes téglapépület. A vasúti raktár épülete kétszintes téglapépület, régen mezőgazdasági termékek raktározására szolgált, ma nagyon rossz állapotban van.

Agrártörténeti emlékek

Törökszentmiklóson két gémeskút található, egy a Szolnoki úti lovardában, egy pedig az Arany János utcában, egy lakóház udvarán. A lovardában álló gémeskútnak az ág, az ostor és a gém része is megtalálható, azonban a kolonc már nem. Az Arany János utcai gémeskútnak a gém része és a kútka is áll, eredeti funkcióját nem tölti be. Agrártörténeti emlékeknek számít még a Nagy-morotvában található törökmogyoró fa, melyet a terület művelésbe vonásakor hagytak meg. A Szenttamási magtár hosszú, istállóépületre emlékeztető téglapépület, mely jelenleg elhagyatott, funkcióját veszített. A Szabó rektor úti fa kukoricagóré (amely a településben megmaradtak közül jellemző építmény) jelenleg hasznosítatlanul áll. A 46-os út Törökszentmiklóstra belépő szakaszán a körforgalom középpontjában, egy mai mezőgazdasági jelkép kombájn cséplőrésze (vágóasztala) került elhelyezésre.

Ipartörténeti emlékek

A településen két malom található, a Nagy Gőzmalom jelenleg is ekként funkcionál, a Galambos malom azonban jelentős átalakításon ment keresztül az évek során, ma egy színesfém-feldolgozó cég tulajdona. A téglagyárat 1890-ben létesítették, mely fontos szerepet töltött be a város életében, azonban 2013-tól a téglagyártás gazdasági okok miatt megszűnt. A gyár mellett 7 darab téglaszáritó üzemelt. Az egykori villanytelep állapota, mióta 2013-ban bezárták, folyamatosan romlik.

Bányászati emlék

A Csala-tó bányászati emléket képvisel, mivel innen termelték ki többek között a vasútépítéshez felhasznált nyersanyagokat. Vízfelülete kb. 1,65 ha.

Vízgazdálkodási emlékek

Vízgazdálkodási emlékekben bővelkedik a település, melyek nagy részben a Tiszához kapcsolódnak. Az óballai településrészen található egy gátórház, valamint egy szivattyútelep csőzsilippel. A csőzsiliphez egy több km hosszú csatorna is tartozik, mely a terület öntözésében kapott nagy szerepet. A töltés mentén nyugat felé a Pityókai gátórház található, amely valószínűleg (az óballai gátórházzal együtt) az 1879-es nagy árvíz után épült. Szenttamáson egy jelenleg is működő szivattyútelep található. A bazársorral összeépült víztorony jelenleg használatlan, azonban helyi védelemre érdemes építmény. A Kossuth Lajos úton még egy téglából készült víztorony található, amely a Tungsten Elektronikai Kft. tulajdonában áll, azonban 2008 óta nem üzemel. A Tinóka-ér az egykor hajózható méretű Tinóka-patak maradványa, amely Törökszentmiklós északi határán folyik keresztül.

Történelmi és helytörténeti emlékek

Történelmi személlyel, híres emberrel kapcsolatos emlék Fáy András mellszobra, mely a róla elnevezett lakótelep I. számú épülete előtt került elhelyezésre. Petőfi Sándor mellszobra az államalapítás 1000-ik fordulójára készült. Mindszenty József mellszobrát az 1948. évi Mária napok 50 éves jubileuma alkalmából a Római Katolikus Egyházközségek és Törökszentmiklós Város Önkormányzata a város polgárainak közreműködésével állította. Az 1904-ben állított Kossuth szobor a Kossuth téren, a városközpontban álló bronz alkotás. Országos és helyi történelmi eseménnyel kapcsolatos emlék, emlékhely. A Hunyadi téren elhelyezett, kb. 7 méter magas Országzászló Trianon emlékére állíttatott. A Táncsics Mihály út és Kossuth út sarkán az elnéptelenedett város 1720-ban kezdődött benépesítésének emléket állító Újratelepítési emlékmű került elhelyezésre.

Hősi emlékmű

Törökszentmiklóson több hősi emlékmű is található. I. világháborús emlékmű a Hősök szobra, amely a Kossuth- téren található. II. világháborús emlékmű a református temetőben, Holokauszt emlékfal a Tenyői úti zsidó temetőben található. Az 1848-49-es szabadságharcról egy homokkő síremléssel emlékeznek meg. Dr. Bárándy György emlékére egy Györffy Sándor - szobrászművész - által alkotott dombormű került felavatásra 2015. december 12-én, amely dombormű Törökszentmiklós Almásy u 6. szám alatti ház falára került elhelyezésre. Az 1956-os emlékmű egy fatörzsre hasonlít, tetején kövek, melyek az őszt és az elmúlást jelképezik.

Védett népi emlék besorolás alatt áll az Ipolyi téri, barokk stílusú Szűz Mária szobor és a Szentháromság szobor, a Kossuth téren álló Kossuth Lajos szobor és az I. világháborús emlékmű. Helyi védelem alatt álló terület a Kossuth park, a Református templom kertje és 4034/2-es helyrajzi számon (OTP-épület) álló ostorfákból álló fasor. Egyedi értéket képvisel, de nem áll védelem alatt a Szentlélek kápolna és a régi állomásépület.

Régészeti lelőhelyek

A térség régészeti leletek tanúsága szerint ősidők óta lakott hely. A Kr.e. VI-V. évezredben már termelő-gazdálkodó népesség lakott a környéken. Szajol határában bukkantak a régészek a Körös-kultúrának nevezett népesség nyomaira (cölöpös szerkezetű házak, háztartási eszközök, termékenység istennő agyagszobra, edénytöredékek, stb.) A környéken előkerült még római kori pénz, szarmata hombáredény. A szkíta kor egyik legjelentősebb lelőhelyének számít a Surjányban feltárt temető (82 darab sír), a Fegyverneken talált eszközök, vagy a Kengyelen található gepida település. A legkorábbi magyar leletek Kétpó környékén kerültek elő: egy törzsfői sírban talált arany övveret és egy palmetta díszes ezüst csésze. Feltételezések szerint Óballán volt Géza fejedelem egyik szállása.

A terület jellegzetes régészeti örökségei a kunhalmok, melyek régészeti és természetvédelmi védeltséget egyaránt élveznek. A város közigazgatási területén a bronzkorból is maradtak régészeti leletek az utókor számára. A nyilvántartott régészeti lelőhelyek mellett kiemelkedő jelentőségű az egyedi régészeti védeltséget élvező bronzkori telepnyom, a Tere-halom. Surjány területén pattintott követ, obiszidiánt, kaparót, pengét, vaskori cserépmaradványokat, edénytöredékeket, ékszereket, használati tárgyakat találtak a régészek. Ugyanitt Árpád-kori leletek is előkerültek. A középkori vár(ak) a mai Ipoly Arnold tér helyén álltak, többször elpusztultak az évszázadok és a harcok során. A török kiűzése után birtokjogot szerzett Almásy család 1850-90 között építette fel kastélyát, amely ma Szenttamáson található, országos védeltség alatt áll.

Környezeti helyzetértékelés

Települési környezet és közterületek tisztasága

Törökszentmiklós Város környezeti és közterületi tisztaságát a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek megszegésének következményeiről szóló 14/2015. (V.29.) önkormányzati rendelet megalkotásáról rendelet gondoskodik. A település közterületeinek ellenőrzéséről, azok tisztaságának megítéléről a közterület felügyelők gondoskodnak, a fent említett két önkormányzati rendelet együttes alkalmazásával. A Törökszentmiklói Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. (székhelye: 5200 Törökszentmiklós, Puskás Ferenc út 12.), mint Törökszentmiklós Város közszolgáltatója, valamint Törökszentmiklós Városi Önkormányzat közfoglalkoztatás keretén belül látja el a városra vonatkozó szükséges településtisztasági feladatokat.

Belterületi kiépített közutak út	90,575 km
Gyalogút és járda	95,586 km
Külterületi kiépített utak hossza	4,216 km
Bel- és külterületi utak hossza összesen	94,791 km
Kerékpár út	14 km

3. táblázat Út adatok

Törökszentmiklós, mint ahogy a bevezetésben is kitértünk erre, az Alföld szívében található település, s mezőváros révén állandó ütemezést kíván az önkormányzati kezelésű utak tisztántartása. Ezen feladatok ellátása között sorolható fel az utak tisztítása, por- és síkosság mentesítése, hűtése. Ezen településtisztasági feladatokon belül jelenik meg a járdák és a kerékpár utak tisztántartási kérdése is. Törökszentmiklós város önkormányzati tulajdonú belterületi közútjain, kerékpárútjain a téli forgalombiztosítási feladatainak, valamint a közterületek lakosság, intézmények ill. vállalkozások kezelésére nem kötelezett önkormányzati járdák téli takarítási, a téli hónapokban kialakuló szélsőséges időjárás okozta síkos utak, valamint hótorlaszok miatt szükséges készenlétet a Törökszentmiklói Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. látja el. A síkosság mentesítést a Szolgáltató fűrészpóralapú anyaggal valósítja meg, amely anyag összetételét tekintve biológiailag lebomló, természet közeli anyag, nem roncsolja sem a közterületek burkolt felületét, sem pedig természetes környezetét.

Védekezési fokozatok és azok jellemzői, általános feladatok: a készülségi fokozatok egymásra épülnek. A feladatok megkezdéséről I.fokozat esetében a szolgálatvezető rendelkezik, II.és III. fokozatot az ügyvezető rendeli el.

- I. Készülségi fokozat: a burkolatok jegesedése a lehullott hó nem éri el az 5 cm-t
- II. Készülségi fokozat: 5 cm-t meghaladó lehullott hó vastagság kialakulása esetén
- III: Készülségi fokozat: 15 cm-t elérő, vagy meghaladó hó vastagság, folyamatos hóesés
- Rendkívüli állapot:25 cm-t meghaladó hó vastagság, erős hófúvás valamint tartós ónos eső esetén áll elő

Törökszentmiklói Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. Törökszentmiklós belterületén található 8 darab közterületi játszótér, 51 darab játékeszközének ellenőrzését, felülvizsgálatát, a játszótéri területek tisztán tartását, valamint a közterületen található 164 pad karbantartását látja el. Magyarországon 2000. év végén kezdődött el az a szakmai munka, amely előkészítette a 78/2003. (XI.27.) GKM a játszótéri eszközök biztonságosságáról szóló rendelet megjelenését. Biztonságos játszótéri eszközök fogalma alatt, az (MSZ) EN 1176-(1-7) és az (MSZ) EN 1177 szabványokban meghatározott biztonságtechnikai követelményeknek megfelelő eszközöket kell érteni. A szabványok követelménypontjai határozzák meg a még elfogadható mértékű kockázat feltételeit. A település játszóterein használt eszközök felülvizsgálata folyamatos, a vizsgálat során megkapott eredmények vonatkozásában. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat

kötelezettségeinek eleget téve megteszi a szükséges javítási és karbantartási munkálatokat. A játszóterek biztonságos üzemeltetéséről a Törökszentmiklós Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. gondoskodik. Törökszentmiklós 8 darab közterületi játszótéréről - a folyamatos ellenőrzéseknek és gondosan elvégzett karbantartási munkáknak hála - elmondható, hogy az ott használt eszközök megfelelnek a 78/2003. (XI.27.) GKM rendeletben, valamint az (MSZ) EN 1176-(1-7) és az (MSZ) EN 1177 szabványokban meghatározott biztonságtechnikai előírásoknak.

Közterületek állapota

Az intenzív mezőgazdasági tevékenység következtében időszakosan jelentős mértéket ölt a lakott területű utakra, járdákra történő beporzás - a szél, a csapadék és a járművek sárfelhordása által. A levegőminőségre is negatív hatást gyakorol az utakra kerülő por, amely a járművek okozta felverődés következtében növeli az egészségre ártalmas szállópor koncentrációját. A por megkötése érdekében az önkormányzat a forgalmasabb utak mentén új területek fásítását, valamint az előregedett fás szárú növények cseréjét hajtja végre a levegő tisztaságának javítása érdekében. Az önkormányzati utak tisztítását, pormentesítését, síkosság mentesítését, a közterületi hulladékgyűjtők ürítését, közúti tartozékok valamint a zöldfelületek, a belvízelvezető-rendszer és utcabútorok karbantartását a Törökszentmiklói Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. szerződés alapján végzi, valamint időszakosan a közfoglalkoztatásban résztvevő személyek is mozgósíthatóak az önkormányzat által. A síkosság mentesítés során a szolgáltató az előírt környezetkímélő anyagokat alkalmazza.

Közterületen kaptak helyet a játszóterek, valamint gyermekek szabadidejének eltöltésére alkalmas park, közterület vagy tér. Törökszentmiklós város belterületén összesen 8 közterületi játszótér található, 51 db játszóeszközzel, mely játszóterek megnevezését, helyszíneit, valamint a játékeszközök számát az alábbi kimutatás szemlélteti:

Törökszentmiklós	Petőfi lakótelep	5 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Béla király út	6 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Fáy lakótelep	11 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Táncsics ltp. IV.-V. épület	5 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Hunyadi tér	4 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Galambos - tó	8 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Somogyi Béla út 43	8 db játszótéri eszköz
Törökszentmiklós	Városi Strandfürdő	4 db játszótéri eszköz

16. ábra Játszóterek játékeszközeinek száma

Segíti a helyi településtisztasági feladatok kezelését a lakosság környezettudatos magatartása, a városi oktatási-nevelési intézmények, civil szervezetek által kezdeményezett, valamint a közszolgáltatók által szervezett környezetvédelmi akciók magas színvonalon történő megrendezése.

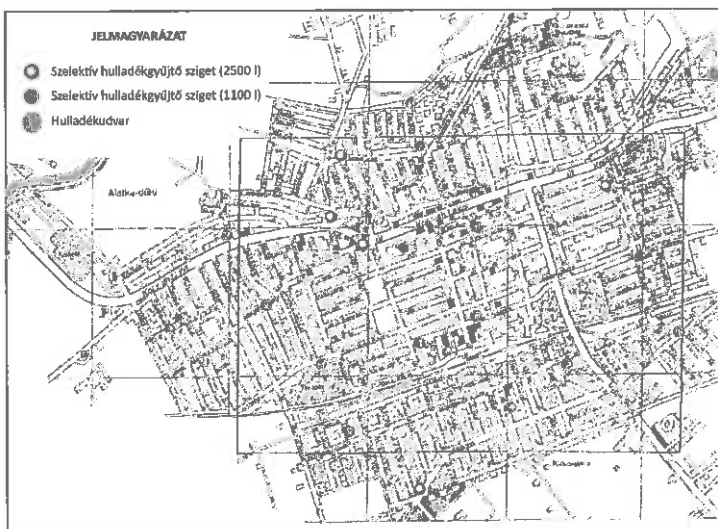

Hulladékgazdálkodás

A településtisztasági feladatok között megjelenik a közterületeken kihelyezett hulladékgyűjtő edényzetek üritése, karbantartása, tisztítása. A közterület tisztaságának megóvása érdekében a Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. folyamatosan végzi a szemétygyűjtésre kihelyezett edények karbantartását, amely kihelyezett edényzetek száma 2015. évben elérte a 179 darabot, ezekből 112 db hulladékgyűjtő edényzetet gyalog, a fennmaradó 67 db edényzetet járművel üritik.

Törökszentmiklóson a szervezett hulladékkezelés ellátását (gyűjtés, elszállítás, átmeneti tárolás) a 100%-os önkormányzati tulajdonban álló Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. végezte

2016. augusztus 18. napjáig. Ezt követően a város hulladékszállítását az NHSZ Szolnok Közszolgáltató Nonprofit Kft. látja el. A Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. Törökszentmiklóson kívül, 2012. január 1-jétől Tiszapüspöki és Tiszatenyő községek hulladékkezelési közszolgáltatásának ellátásáért is a cég felel. A szolgáltató alapfeladatai mellett a tevékenységi körébe tartozik a zöldfelületek rendben tartása, valamint az út- és járdafelületek tisztítása is. A Kft. hatásköre kiterjed a települési nem veszélyes szilárd hulladékokra, azonban a folyékony, illetve veszélyes hulladékok kezelése nem feladata. A hulladék összegyűjtését a település belterületi útjai, utcái mentén végzik részben kukás-konténeres, részben zsákos rendszerben.

17. ábra Szelektív hulladékgyűjtő szigetek (Forrás: Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft.)

Hulladék megnevezése	EWK kód	Mennyisége (kg)
Papír és karton csomagolási	150 101	68 504
Műanyag csomagolási	150 102	72 856
Vegyes összetételű kompozit	150 105	4 506
Vegyes üveg	150 107	44 641
Beton 20 cm alatti	170 101	231 020
Beton 20 cm feletti	170 101	77 280
Téglák	170 102	67 520
Beton, téglák 20 cm alatt	170 107	417 740
Beton, téglák 20 cm felett	170 107	12 200
Föld és kövek 20 cm alatt	170 504	1 063 600
Föld és kövek 20 cm felett	170 504	3 180
Kevert építési	170 904	103 160
Biológiailag lebomló (közület)	200 201	293 650
Biológiailag lebomló (lakosság)	200 201	437 470
Egyéb települési (közület)	200 301	1 074 060
Egyéb települési (lakosság)	200 301	4 464 930
Lom	200 307	48 820

4. táblázat Törökszentmiklóson a 2015. évben begyűjtött összezs hulladék mennyisége (Forrás: Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft.)

A szelektív hulladékgyűjtő szigetek fokozatosan építették ki. Először 10 db sziget jött létre, melyek a város forgalmasabb helyein, így pl.: nagyobb üzletek, iskolák, lakótelepek közelében kerültek elhelyezésre, napjainkban pedig már 24 darab szelektív hulladékgyűjtő terület (üveggyűjtő) szolgálja a település lakosságát – az általuk lefedett terület adottságaiból adódóan eltérő kapacitással. A hulladék újrahasznosítás kiterjesztése, a szigetek rongálásából adódó károk és a nem megfelelő használat visszaszorítása érdekében, a családi házas városrészekben 2015. január 1-jétől bevezetésre került a kötelező, házhoz menő szelektív gyűjtés. A gyűjtés keretében díjmentesen biztosít a szolgáltató a háztartások számára egy új gyűjtőedényt, amely a papír, műanyag, fémdoboz és papírdoboz elhelyezésére szolgál. A szelektív hulladékgyűjtésbe csatlakozott családi házak száma 2015. évben 6134 db, lakásszövetkezeti társasházak és magán társasházi lakások száma 1243 db. Eddig kiosztott szelektív edények száma 4489 db. A házhoz menő szelektív gyűjtés nem terjed ki az üveg hulladékokra, a vegyes öblösüvegek változatlanul a szelektív szigetekre lévő gyűjtőkonténerekbe helyezhetők el. A hulladékgyűjtés hatóköre 2015. évben csupán 158 lakatlan telekre nem terjedt ki.

A hulladékkezelés témakörének legfontosabb elemét képező ártalmatlanítást 2007. január 1-től a Kétpói Regionális Hulladéklerakó üzemeltetője, az NHSZ Kétpó Kft. végzi. A hulladéklerakón túlmenően a városi hulladékudvar üzemeltetését is ez a cég végzi. A kétpói lerakó a jelenleg hatályos jogszabályoknak megfelelően, gazdaságos és hatékony módszerek figyelembevételével valósult meg európai normáknak megfelelő, ártalommentes hulladék elhelyezést biztosítva. A lerakót megközelítőleg 20 éves lerakási időhöz építették ki, amely kb. 260.000 m³ éves hulladékmennyiség lerakását biztosítja. A hulladék bomlása során keletkező gázokat gázkutak gyűjtik össze, amennyiben a bomlásból származó gázok kellő mennyiségben rendelkezésre állnak energiatermelésre (fűtésre stb.) is használhatók, a hulladéklerakóhoz tartozó komposztáló lehetővé teszi a begyűjtött szerves hulladékok újrahasznosítását, biológiai semlegesítését.

A regionális hulladéklerakó megnyitását követően a városi települési szilárd hulladéklerakó (2110/3. hrsz) telephely bezárásra került, a rekultiváció ezt követően 2009-ben kezdődött el, a műszaki átadás átvétel pedig 2011. június 16-án történt meg. A 16,5631 hektár kiterjedésű terület önkormányzati tulajdonban maradt. A becslések alapján az egykori lerakó kb. 700 ezer tonna kommunális és ipari hulladékot foglal magában megközelítőleg 9 hektáron. A rekultiváció során a hulladékot nem távolították el, mivel az agyagos vízzáró rétegek biztonságos tárolást nyújtanak a felhalmozott szemétnek. A felszínrendezést követően geotextil és bentonit vízzáró réteget kapott a lerakó, illetve talajvíz-monitoring rendszer került kialakításra.

A Közép – Tisza - vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 2009. március 2-án kelt 149-4/2009. számú határozatában (mely határozat időközben, a Jász – Nagykun – Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály 2016. augusztus 31-én kelt JN/KTF/01889-06/2016. számú határozat jogerőre emelkedésével hatályát veszítette) Törökszentmiklós Város Önkormányzata részére előírta, a terület (a 2110/3. hrsz. alatt szerepeltetett rekultivált települési szilárd hulladéklerakó hrsz-a, az időközben elvégzett és szükségszerű megosztás miatt, a 2110/15. hrsz-ra módosult, mely megosztás a rekultivált hulladéklerakó depóniaterét és annak közvetlen környezetét természetben nem érintette) 2022. december 31-ig tartó utógondozását. A határozat értelmében – *hivatkozva a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről szóló 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet 3.számú mellékletében foglalt tartalmi kötelezettségre* -, a rekultivált területen a mechanikai változások káros hatásainak elkerülése érdekében, valamint a depónián megtalálható növényzet karbantartásával kapcsolatosan, rendszeres ellenőrzéseket kell végezni.

Az ellenőrzések a területen eredetileg elhelyezésre/kiépítésre került talajvíz minőségének ellenőrzésére szolgáló *monitoring kutak* (5 db kút), valamint (a hulladékvastagság miatt szükségessé vált) *kiszellőztető kutak* (10 db) vizsgálatát is érintették.

A vizsgálat során megállapításra került, hogy az A-1 monitoring kút (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOVS koordinátái és a helyszíni felkutatás során regisztrált EOVS koordinátái a valóságban eltérő azonosíthatóságot mutattak, valamint a kút műanyag csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú is jelentős mértékben sérült (töredezett). A kút ellenőrzés során regisztrált műszaki állapotát, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A B-1 monitoring kút (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOVS koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOVS koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak, valamint a kút műanyag csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú itt is jelentős mértékben (feltételezhetően a 0445/15.hrsz-ú, magántulajdonban lévő, szántó művelési ágú, 5494 m² földterület műveléséből adódóan) sérült. A kút ellenőrzés során regisztrált műszaki állapotát, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A B-3 monitoring kút (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOVS koordinátái szerinti fellelhetőségével kapcsolatosan megállapításra került, hogy a műtárgy

feltételezett helye, a H-Beton Építőipari és Szolgáltató Kft. (5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos út 19.szám alatti) telephelyén belül, magántulajdonú területen található.

A helyszíni bejárás során a telephelyen belül, a rendelkezésünkre álló és ismert EOV koordináták alapján a műtárgy feltételezett helyszíne (kikarózással) megjelölésre került, azonban a műtárgy nem volt fellelhető és regisztrálható, ezért annak **műszaki állapota teljesen ismeretlen volt.**

Mivel egyértelműen nem határozható meg a műtárgy „elvesztésének” időpontja és körülménye, a műtárgy **újbóli feltárása és újbóli kialakítása indokolt és szükséges.**

A **B-2 monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak. A műtárgy szemrevételezése során megállapításra került, hogy a kút talajfelszín feletti műanyag csővezetéke sérült. A kút ellenőrzés során regisztrált műszaki állapotát, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A **D-1 monitoring kút** (Közép – Tisza – Vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség által 2002. december 3-án kelt 3966-6/2002. számú szakhatósági állásfoglalásában megjelölt) EOV koordinátái és a helyszíni bejárás során regisztrált EOV koordinátái a valóságban ennél a műtárgynál is eltérő azonosíthatóságot mutattak, azonban a kút talajfelszín feletti fém csővezetéke, valamint az azt körbevevő betonkoszorú is megfelelő műszaki állapotban volt megtalálható (a legjobb műszaki állapotban lévő kút az összes közül), ezért ezen műtárgy újbóli feltárása és újbóli kialakítása nem szükséges. A kút ellenőrzés során regisztrált műszaki állapotát, az alábbi fényképfelvételek szemléltetik.

A monitoring kutak elhelyezkedése az alábbiak szerint:

A helyszíni bejárás alkalmával a KEVITERV PLUSZ KOMPLEX VÁLLALKOZÁSI KFT. által (mint a Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzatának közbeszerzési pályázatán nyertes, a hulladéklerakó felülvizsgálatát, rekultivációs tervét, illetve tendertervét elkészítő szolgáltató) 2006.évben elkészített 05-1020-02 munkaszámú „Tervezett állapot helyszínrajza-Törökszentmiklós” című terven szereplő 10 db *kiszellőztető kút* (tervekben meghatározott EOY koordinátái alapján történő) megjelölése is megtörtént.

A fentiekben megjelölt határozatra és előírásra hivatkozva Önkormányzatunk, a szükséges vizsgálatok elvégzésének érdekében megbízási szerződést kötött az **IMSYS Mérnöki Szolgáltató Kft**-vel (1033 Budapest, Mozaik utca 14/a., mint a kutak telepítését és kialakítását, valamint a használatukhoz szükséges fennmaradási engedélyezési eljárást is végző szolgáltató), mely szolgáltató elvégzi a szükséges felülvizsgálatokat, szükség szerint eszközli a kutak javítását, valamint azok újbóli kialakítását és elvégzi az előírás szerinti mintavételezéseket.

Illegális hulladék helyzete

Az illegális hulladéklerakók potenciális szennyező-és fertőzőforrások, számuk évről-évre, s időről-időre növekszik. Törökszentmiklós illegális hulladéklerakóinak száma nincs felbecsülve. 2015. évben Törökszentmiklós Városi Önkormányzat a város három pontján számolta fel az illegálisan lerakott hulladék pontokat. A lakosság által illegális lerakott kommunális jellegű

hulladékokon kívül, egyre nagyobb gondot okoz a települési hulladék mellett megjelenő veszélyes hulladék gyarapodása, annak ellenére, hogy a városban hulladékgyűjtő udvar üzemel.

Veszélyes eredetű hulladékok helyzete

Az NHSZ Kétpó Kft. által üzemeltetett Törökszentmiklós 2110/14hrs-ú ingatlanán megtalálható 4. számú hulladékudvar (5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos utca) a megfelelő gyűjtőhelyek és gyűjtőedényzetek kialakításával térítésmentesen átveszi. A hulladékgyűjtő udvarba magánszemélyeknek naponta a felsorolt hulladékokból 100 kg-ot, a gumiabroncsból 200 kg mennyiséget számítanak be térítésmentesen.

13 02 Olajhulladékok és folyékony üzemanyagok hulladéakai (kivéve az étolajokat, valamint a 05, 12 és 19 fejezetekben felsorolt hulladékokat)
13 02 05* ásványolaj alapú, klórvegyületet nem tartalmazó motor-, hajtómű- és kenőolajok
13 02 06* szintetikus motor-, hajtómű- és kenőolajok
13 02 07* biológiailag könnyen lebomló motor-, hajtómű- és kenőolajok
15 Hulladékká vált csomagolóanyagok; közelebbről nem meghatározott abszorbensek, törlőkendők, szűrőanyagok és védőruházat
15 01 csomagolási hulladékok (beleértve a válogatottan gyűjtött települési csomagolási hulladékokat)
15 01 01 papír és karton csomagolási hulladékok
15 01 02 műanyag csomagolási hulladékok
15 01 03 fa csomagolási hulladékok
15 01 04 fém csomagolási hulladékok
15 01 07 üveg csomagolási hulladékok
15 01 10 veszélyes anyagokkal szennyezett csomagolási hulladékok(pl: üres festékes doboz, üres olajos kanna)
16 A jegyzékben közelebbről nem meghatározott hulladékok
16 06 03 gumiabroncs (1 m átmérő alatti)
17 Építési és bontási hulladékok (beleértve a szennyezett területekről kitermelt földet is)
17 04 fémek (beleértve azok ötvözeit is)
17 04 01 vörösréz, bronz, sárgaréz
17 04 02 alumínium
17 04 05 vas és acél
20 Települési hulladékok (háztartási hulladékok és az ezekhez hasonló, kereskedelmi, ipari és intézményi hulladékok) beleértve az elkülönítetten gyűjtött hulladékokat is
20 01 elkülönítetten gyűjtött hulladék frakciók (kivéve 15 01)
20 01 01 papír és karton
20 01 02 üveg
20 01 21 fénycsővek
20 01 23* klór-fluor-szénhidrogéneket tartalmazó kiselejtezett berendezések
20 01 25 étolaj és zsír
20 01 31* citotoxikus és citosztatikus gyógyszerek
20 01 32 gyógyszerek, amelyek különböznek a 20 01 31-től
20 01 33* elemek és akkumulátorok, amelyek között 16 06 01, 16 06 02 vagy a 16 06 03 kódszám alatt felsorolt elemek és akkumulátorok is megtalálhatók
20 01 34 elemek és akkumulátorok, amelyek különböznek a 20 01 33-tól
20 01 35* veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21 és 20 01 23 kódszámú hulladékoktól 20 01 36 kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21, 20 01 23 és 20 01 35 kódszámú hulladékoktól
20 01 39 Műanyagok
20 01 40 Fémek

18. ábra NHSZ Kétpó Kft. hulladékudvara
Törökszentmiklóson

Zöldfelület-gazdálkodás

A települések környezetállapotának megítélése a város zöldterületeinek és a zöldterület növényzetének (faállomány, virággal ellátott részei, növényzetei) esztétikai, valamint környezeti látványának értékelésén alapszik. A településen élő és azt felkereső ember közérzetét naponta jó vagy rossz irányba befolyásolja környezetének látványa, annak esztétikai, városképi vonatkozása. A látvány visszahat a településsel kapcsolatos értékítéletére, a településhez való kötődésére. A közösségek egyre inkább igénylik településük történelmi, táji arculatának megővését, a helyi értékek védelmét. A települések környezetállapotának egyik meghatározó része a növényzet, a faállomány, amely szinte minden vonatkozásban javítja a települési környezet állapotát.

A zöldfelületek önmagukban fontos szerepet töltenek be a település életében, nem csak díszítenek, hanem a település klímájára, környezeti minőségére valamint a téralakulásra is hatást gyakorolnak. A város vonzerejének megítélése is javarészt a zöldfelületek állapotától, esztétikai megjelenésétől függ. A növényzettel borított területek vonatkozásában Törökszentmiklós város bővelkedik kifejezetten nagy, összefüggő zöldfelületekkel, amelyen belül alkalmazási céljaikat tekintve megkülönböztethetünk gazdasági és kondicionáló célú zöldfelületeket.

Funkcionalitásuk szerint a városban megjelennek a zöldterületek, mint közparkok, közkertek, temetők, sportpálya és az oktatási intézmények zöldterületei. Ezen zöldterületek összefüggővé alakításával egy kvázi zöldgyűrű kialakítására kerülhet sor. Zöldgyűrűk olyan övezetek

19. ábra Katolikus temető (bal oldalon) református temető (jobb oldalon)

Törökszentmiklós város belterületén két temető, a település nyugati részén a katolikus temető a 46. számú főút mentén pedig a református temető terül el. A katolikus temető bejáratainál fasor teszi ünnepélyesebbé a belépést a temető területére, ahol a terebélyes lombhullató és örökzöld fák gazdagítják a változatos növényállományt. Az eredetileg egységes református temetőt a 46. számú főút szeli ketté. A főközlekedési út mentén lekerítésre került református temető, szegélyei mellett nem került rendezésre a növényállomány, a vadon nőtt lícium, s vadrózsa bokrok mutatják a temető határait. A település északi részén található a sporttelep, amely területnek sem esztétikai sem védelmi céllal kialakított növényállománya nincs.

A Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft. által üzemeltetett strand és kemping növényzete gazdag, az odalátogatók részére a dús zöldfelület látványa kiemelkedő esztétikai élményt nyújt, ugyanakkor a strand klímáját meglehetősen befolyásoló dús lombkoronaszint jótékony hatást gyakorol a nyári hőségérzetre.

A közterületi játszótereken gondosan kialakított zöldterületek a nyári hőségérzet csökkentésén, esztétikai élmény nyújtásán túl, a környezet és ember közti harmonikus együttélést hivatottak visszacsempészni a szabadidejüket töltő gyermekek világába. A zöldellő gyeppel rendelkező, fákkal szegélyezett játszótereken, a természet közelsége, a szabad környezetben eltöltött idő során szükséges kialakítani a környezet szeretetét a gyermekek világában, hogy felnőtként tiszteljék, s óvják a természetet. Mint arra a bevezető részben is kitértünk, a mezőgazdasági munkákat a városba betelepülő ipar egészíti ki. A városban a nagyobb cégek mellett több száz

kis-és közepes vállalkozás működik elsősorban a kereskedelemben, a mezőgazdaságban, valamint a szolgáltatásban. Az ipari területek közvetlen környezetében elvárható, hogy megjelenjenek a vonalas jellegű zöldfelületek, amelyek nem csupán esztétikai szempontból szükségesek, hanem kielégítik a zajvédelemmel, levegővédelemmel szemben támasztott igényeket. Jelenleg Törökszentmiklóson a Mezőtúr irányába vezető út mellett egy nyárfasor, valamint az ipari park területén a lakóterületektől 1,15 ha összterületű vegyes fafajú növények képviselik az iparterületi fásítást. A fő utca (Kossuth L. utca) és a jelentősebb utak mellett kifejlett fasorok találhatók, de a mellékutcák nagy részén összefüggő fasorok találhatók. A település utcáin a fasorok nagy része vegyes állományú/vegyes telepítésű, melynek oka a lakók által az egyes telkek előtt más-más fajból ültetett, de végeredményben csaknem összefüggő zóldsávot alkot. A főút település-szegélyekhez közeli részein az út menti zóldsáv kiszélesedik, a jelenleg kihasználatlan, gyepes zóldsáv lehetőséget teremt a jelenlegi változatos állományú, kétoldali egyszeres fasor mellett egy út menti második, egységes telepítésű fasor kialakítására. A jelenlegi változatos állományú, csaknem minden telek előtt más fajból telepített fasorban, pl. akác, gőmbakác, japánakác, platán, vérszilva, kőris található. Az Almásy út mellett meghatározó jelentőségű fasor húzódik, amely a településképben is fontos szerepet tölt be, hiszen az utca a vasútállomástól a városházáig vezet. Kedvezőbb lenne, ha az utcafásítás egyetlen faj egységes telepítésével valósult volna meg. Jelenleg azonban az út északi végén változatos fasor található, majd folytatásában dél felé, az út nyugati oldalán, tájidegen erdei fenyő-sort telepítettek, míg a másik oldalon vegyes állományban folytatódik a fasor.

Az intézményi zöldfelület gazdálkodásról is szükséges említést tenni, hiszen a kertek, a változatos növények betelepítése emeli városunk arculatának esztétikai színvonalát. Intézményeink „virágos kertje” sajnos nem mondható impozánsnak vagy dúsnak.

Levegőszennyezettség

A város földrajzi elhelyezkedése, a domborzati nyitottság és az átlagos szélereősség következtében a levegőben lévő szennyezőanyagok gyorsan elhagyják a város légtérét. A város geográfiai elhelyezkedéséből adódóan a levegőben lévő szennyező anyagok koncentrációját elsősorban a helyi emissziók határozzák meg. A legjelentősebb helyi kibocsátások az alábbi tevékenységi körökből származnak:

- Ipari, mezőgazdasági és szolgáltatói tevékenységek emissziói,
- Lakossági - elsősorban fűtési eredetű - légszennyezés,
- Közlekedés
- Természetes eredetű légszennyezés

Törökszentmiklós város levegő minőségének, szilárd részecske (PM) szennyezettségének (levegőjét minőségben meghatározó) meghatározásában döntő jelentőségűek a gépjárművekből származó gázok. A közúti gépjárművek égéstermékei között szerepelnek nitrogén-oxidok (NO_x), szén-monoxid (CO), szén-dioxid (CO₂), nem-metán szénhidrogének (NMHC), kéndioxid (SO₂), formaldehid (HCHO) és egyéb aldehidek, benzol, toluol, peroxi-acetil-nitrát (PAN), akrolein, ammónia, hidrogén-cianid, hidrogén-szulfid, metán és metanol. Az égéstermékek emberi egészségre gyakorolt káros hatásai igazán csak az utóbbi két évtizedben jellemzőek. Azonban a település mezőváros jellege miatt a levegő szálló por szennyeződése a város körül elterülő, művelésbe vont földekről eredeztethető, amely port az Észak, Észak-Kelet-i szélirány a város centrumába tereli. Minél kisebb részecskék alkotják a szálló port, annál nagyobb lehet az egészségkárosító hatása, így okozva gyulladást és légúti megbetegedéseket.

A városban tapasztalható ipari termelés csökkenésével, jelentősen mérséklődött az üzemek légszennyező anyagkibocsátása is. Az ipari telepek a legkülönbözőbb tevékenységet (folyamatosan vagy csak időszakosan/szakaszosan) végzik, ezáltal minden telepnek más és más

a kibocsátásra kerülő szennyezőanyag összetétele/koncentrációja, valamint annak mennyisége. A településen mért összes szennyezőanyag-kibocsátás az elmúlt tíz évben csökkenést mutat: különösen nagy a visszaesés a szén-monoxid, a kén-dioxid és a szilárd anyagok kibocsátása terén. A bejelentett adatok alapján a levegőbe jutó szén-monoxid és a kén-oxidok kibocsátásának közel teljes egészét az ipar, azon belül is a téglagyártással foglalkozó Referencia Kft. termelte, míg a szilárd anyag és a nitrogén-oxid kibocsátást illetően az összes városi kibocsátás kb. harmadát okozta. 2015. évben a téglagyártással foglalkozó Referencia Kft. működése leállt, a telephely felszámolása folyamatban van, mindezek mellett a Kft. által hátrahagyott bányagödörök rekultivációja kérdéses. A levegőbe kerülő szilárd anyag elsősorban a kisméretű részecskék révén hordoz egészségügyi kockázatokat: a légzőszervekbe kerülve köhögést, nehézlégzést válthat ki, állandósulása növeli az asztma, a krónikus légcsőhurut, tüdőrák kialakulásának veszélyét.

Szennyező pontforrások	Kibocsájtott szennyezőanyag
FGSZ Földgázszállító Zrt.	Szén-monoxid, Nitrogén oxidok
Radar Holding Zrt.	Aceton, METOXI PROPIL-(2)-ACETÁT
CLASS Hungária Zrt.	Hexanolok, Trimetil-benzolok, Propil-alkoholok, Szén-monoxid, Etilén-glikol
Alox Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Sósav és egyéb szervesetlen gáznemű klór vegyületek
Univer-Product Termelő és Kereskedelmi Zrt.	Szén-monoxid, szén-dioxid
Szem-Ma Gyártó, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Propil-benzol, Izo-butil-acetát
SZIGMA B. Acélszerkezetgyártó, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.	Propil-benzol, Izo-propil-benzol, kumol, etanol
G.T.P. Kabin Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Toluol, Aceton, Butil-acetát, Szén-dioxid
Carrier Magyarország Hűtőberendezéseket Forgalmazó és Gyártó Kft.	Vinilklorid, Tatraklór-etilén
Vogel&Noot Talajtechnikai Kft.	Butil-alkohol, Hexán, Paraffin-szénhidrogének C9-től
Agro-Contact 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Etil-acetát/ecetészter/ ecetsav-etil-észter, Izo-butil-acetát
Mar-Ne-Váll Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Szén-monoxid, Nitrogén-oxidok
Natural Meat Élelmiszeripari-Feldolgozó és Kereskedelmi Kft.	Szén-monoxid
Lindström Szolgáltató Kft.	Szén-monoxid
Dahlander Termelő-Szolgáltató És Kereskedelmi Betéti Társaság	Formaldehid

A nitrogén-oxidok emisszióját illetően a CLASS (19%) a legnagyobb önálló aránnyal, ugyanakkor kiemelendő, hogy a nitrogén-dioxid legfőbb forrása mégis a közlekedés. Habár nem szokás a légszennyező anyagok közé sorolni, de itt tárgyaljuk a településen működő telephelyek szén-dioxid-kibocsátását. A CO₂ az általunk belélegzett levegő természetes alkotóeleme,

6. táblázat 2014-ben levegőszennyező pontforrások Törökszentmiklós területén

jelenléte többek között a Föld vulkáni működésének, széntartalmú anyagok bomlásának és égésének köszönhető. A jelenlegi levegőben mért térfogatszázalék-aránya az üvegházhatás növekedése szempontjából jelent problémát. Az üvegházhatást a metán és a dinitrogén-oxid, valamint legnagyobb mértékben a CO₂ képes fokozni, ami globális éghajlatváltozást okoz, közvetett módon pedig a szélsőséges időjárás gyakoriságát növeli.

A légszennyezettség kapcsán fontos kiemelnünk, hogy az előzőekben feltüntetett adatok csak a telephelyszerű emissziós pontok kibocsátását tükrözik, mindazonáltal a közlekedés és lakosság részéről érkező szennyezésről azonban nem állnak rendelkezésre folyamatosan mért adatok.

Mindenképpen meg kell jegyezni, hogy ezek volumene és összetétele komolyabban befolyásolhatja a városi levegő minőségét - kimondottan a téli fűtési szezonban a vegyes tüzelés-, mint a technológiai fejlesztéseket végrehajtó, elenyésző számú ipari szereplő. A szálló por kialakulása azonban sokkal jelentősebb a főbb közlekedési útvonalak mentén, valamint a téli időszakban a lakossági széntüzelés esetén. Gáztüzelés esetén a füstgázok kedvező légszennyezőanyag kibocsátása mellett igen fontos, hogy nem keletkezik a vegyes tüzelésre jellemző salak és hamu, mely kiporzása révén, illetve hulladékként (elhelyezési problémák) okoz zavaró hatást. A fűtési emisszió nem elhanyagolható – főként a nitrogén-oxidok esetében. Ezért elsősorban a fűtési idényben jelentkező levegőminőség romlás a jellemző, mely a légszennyező anyagok feldúsulásának kedvező időjárási és mikro klimatikus viszonyok (inverziós jelenségek) miatt akár érzékszervileg is észlelhető. A lakossági egyedi fűtőberendezések nem kötelezettek bejelentésre, a megfelelő környezetvédelmi előírásokat a tüzelő berendezések gyártóinak kell betartaniuk.

Azonban sajnos az is előfordul, hogy a vegyes tüzelésű kazánokban olyan hulladék anyagokat, égetnek el (pl. műanyag flakon, fáradt olaj, gumi, stb.), amelyek vagy önmagukban is veszélyesek, vagy égéstermékük toxikus. Ugyanakkor a gázfűtésre való áttérés környezeti és elsősorban környezet-egészségügyi hátrányai is láthatóak: Az egyébként környezetbarátnak titulált gázfűtés előnyei akkor érvényesülnek, ha az égéstermégeket kéményen vezetik el. A gázfűtés széleskörű elterjedésében az elmúlt tíz-tizenöt évben nagy szerepet játszó „parapet” gázkonvektorok azonban az égéstermégeket általában az ablakok alatt vezetik ki a szabadba. Az ilyen készülékekkel ellátott többszintes lakóépületeket főként nitrogén-oxidból és szén-monoxidból álló "szennyezőanyag burok" veszi körül, amely fűtési időszakban lehetetlenné teszi anormális szellőztetést – növelve a beltéri légszennyező anyagok koncentrációját. Ezzel kapcsolatban kell megemlíteni a belsőtéri légszennyezettség problémáját is, aminek egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a szakemberek az allergiás betegségek kialakulásában. Viszont ez a legösszetettebb és legkevésbé feltárt problémakör a légszennyezés és az emberi egészség vonatkozásában. További hátrányként említhető még, hogy a gáztüzelésre való áttérés környezeti hatása–elsősorban a falusias jellegű kertesi családi házas övezetekben - ugyanakkor kettős. Egyrészt a fűtési eredetű légszennyezés káros összetevőinek összes kibocsátása csökken, ill. összetétele megváltozik. Másrészt a hagyományos, természet-közei falusi életmódból eredő hasznosításra való törekvés – vagyis a hulladékképződés tradíciókon alapuló minimalizálása – visszaszorul, majd eltűnik. Így ami különösebb környezeti veszélyeztetés nélkül a falusi tűzhelyben elégethető volt (pl. papír), az most a kommunális szilárd hulladék közé kerül, növelve annak elszállítandó mennyiségét – ami a közlekedési eredetű légszennyezés növekedéséhez járul hozzá.

Zajszennyezettség

A zaj az emberi szervezetre különböző hatásokat gyakorol. Ezek függenek fizikai paramétereitől, (hangnyomásszintje, időbeni lefutása, stb.) információtartalmától, de az egyének érzékenységétől, lelki és fizikai állapotától is.

A zaj hatásait 4 fő csoportra lehet osztani:

- -30 dB fölött pszichés
- -65 dB fölött vegetatív idegrendszeri
- -90 dB felett hallószervi
- -120 dB felett a - fájdalomküszöb fölött - fizikai fájdalmat okozó hatásairól beszélhetünk.

Az emberben feszültségérzet alakul ki, hamarabb elfárad, reakcióideje megnő. A 35-38 dB-es zajban az emberek túlnyomó részénél az alvás felületesebbé válik. a „REM” fázisok nem kellően mélyek, esetenként felébredés is bekövetkezhet. A 60-70 dB-es zaj vegetatív idegrendszeri

hatásokat okoz. Gyakori a fejfájás, megnő a vérnyomás, pulzusszám, emésztési- keringési zavarok léphetnek fel, de előfordulhat végtag zsibbadás is. A 70 dB-es zaj hatására az emberek 33 %-a felébred. A 85 dB fölött, hosszabb behatási időt követően a fenti tüneteken kívül maradandó halláskárosodás is bekövetkezhet. Természetesen, fenti adatok tájékoztató jellegűek, mivel a zaj meglehetősen egyénfüggő. Ugyanaz a zaj az egyik embernél okoz valamilyen károsodást, a másiknál nem. Az emberi szervezet képes valamilyen szinten alkalmazkodni, különösen igaz ez az állandó zajokra. Különösen alkalmas a nyugalom megzavarására az a –nem kívánt- hangjelenség, amelynek információtartalma is van (pl. szórakozóhely környezetében az utcán beszélgetés). A helyi zajszennyezés kibocsátói között elvételre szerepelnek ipari, illetve kisipari, szolgáltató tevékenységet bonyolító telephelyek, mindössze a Kossuth Lajos utca 87. szám alatt működő TM Öntöde az, amelynek egyes termelési szakaszai nagyobb zajhatást váltanak ki. Ennek az üzemnek az Ipari Parkba történő áthelyezése továbbra is napirenden van, hiszen lakóövezeti ingatlanok közé ékelődve működik a nehézipari üzem.

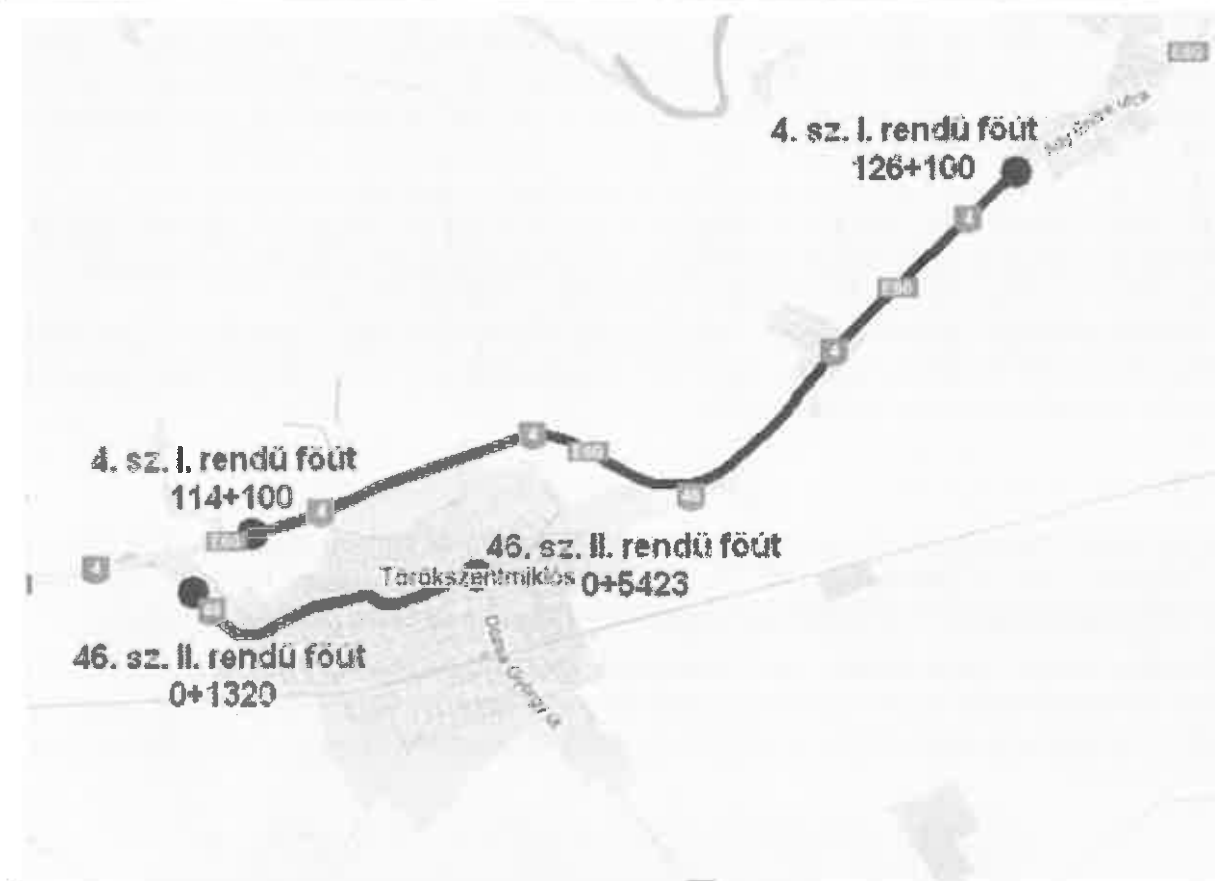
A mezőgazdasági tevékenységek zajkibocsátásával fokozottan érdemes számolnunk Törökszentmiklós esetében, habár a termelő berendezések zaja csak elvételre okoz panaszt a termelés külterületi lokalizációjából adódóan.

Törökszentmiklós 4. számú és 46. számú közúti közlekedésének zajtérképe

Törökszentmiklós településén érintett útszakaszok 4. számú közút I. rendű főút 114+100 km szelvénytől 126+100 km szelvénytől (11,569 km hosszú) és 46. számú közút II. rendű főút 0+1320 km szelvénytől 0+5423 km szelvénytől (3,849 km hosszú) útszakaszok zajtérképe

Érintettség adatok -Lden mutató - azon személyek becsült teljes száma (100-ra kerekítve), akik olyan lakóépületekben élnek, ahol a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelés 4 m-rel a talajszint fölött meghatározott Lden értéke a következő sávok valamelyikébe esik: 55-59, 60-64, 65-69, 70-74, >75 dB.

Érintettség	Lakosság szám	Iskolák, óvodák száma	Kórházak száma
55-59 dB	500	0	0
60-64 dB	200	2	1
65-69 dB	2900	4	1
70-74 dB	0	1	0
≥75 dB	0	0	0

20. ábra Zajterképezett útszakasz (Forrás: web.kvvm.hu/zajterkepek/)

Érintettség adatok -Léjjel mutató - azon személyek becsült teljes száma (100-ra kerekítve), akik olyan lakóépületekben élnek, ahol a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelés 4 m-rel a talajszint fölött meghatározott Léjjel értéke a következő sávok valamelyikébe esik: 50-54, 55-59, 60-64, 65-69, >70 dB.

Érintettség	Lakosságszám	Iskolák, óvodák száma	Kórházak száma
50-54 dB	200	1	0
55-59 dB	1900	2	1
60-64 dB	1100	4	1
65-69 dB	0	0	0
≥70 dB	0	0	0

Érintettség adatok - csendes homlokzat és fokozott zajszigetelés - Lden mutató - ahol az információk rendelkezésre állnak, meg kell adni, hogy a felsorolt zajtartományokon belül hányan lagnak olyan lakásokban, amelyek rendelkeznek

- a zaj elleni fokozott hangszigeteléssel, ami az épületnek a környezeti zajok egy vagy több típusa elleni fokozott hangszigetelését jelenti, olyan szellőző vagy légkondicionáló berendezésekkel, amelyek mellett a környezeti zaj elleni fokozott hangszigetelés biztosítható. Fokozott hangszigetelésűnek kell tekinteni azokat a homlokzatokat, ahol a meghatározott stratégiai küszöbértéket vagy környezeti zajterhelési határértéket meghaladó zajterhelés miatt, zajvédelmi intézkedés hatására olyan nyílászárókat építettek be, amelyekkel a helyiségekben a belső téri zajterhelési határértékek teljesülnek;

- b) csendes homlokzattal, ami a lakóépületnek azon homlokzatát jelenti, ahol az adott típusú zajforrás által kibocsátott zaj L_{den} értéke a talajszint felett 4 méterrel és a homlokzat előtt 2 méterrel mérve több, mint 20 dB-lel kisebb a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelésnél.
- c)

Érintettség	Csendes homlokzat	Fokozott hangszigetelés
55-59 dB	0	n.a.
60-64 dB	0	n.a.
65-69 dB	1600	n.a.
70-74 dB	0	n.a.
≥ 75 dB	0	n.a.

Érintettség adatok – csendes homlokzat és fokozott zajszigetelés–Léjjel mutató - ahol az információk rendelkezésre állnak, meg kell adni, hogy a felsorolt zajtartományokon belül hányan laknak olyan lakásokban, amelyek rendelkeznek

- a) a zaj elleni fokozott hangszigeteléssel, ami az épületnek a környezeti zajok egy vagy több típusa elleni fokozott hangszigetelését jelenti, olyan szellőző vagy légkondicionáló berendezésekkel, amelyek mellett a környezeti zaj elleni fokozott hangszigetelés biztosítható. Fokozott hangszigetelésűnek kell tekinteni azokat a homlokzatokat, ahol a meghatározott stratégiai küszöbértéket vagy környezeti zajterhelési határértéket meghaladó zajterhelés miatt, zajvédelmi intézkedés hatására olyan nyílászárókat építettek be, amelyekkel a helyiségekben a belső téri zajterhelési határértékek teljesülnek;
- b) csendes homlokzattal, ami a lakóépületnek azon homlokzatát jelenti, ahol az adott típusú zajforrás által kibocsátott zaj L_{den} értéke a talajszint felett 4 méterrel és a homlokzat előtt 2 méterrel mérve több, mint 20 dB-lel kisebb a legzajosabb homlokzatot érő zajterhelésnél.

Érintettség	Csendes homlokzat	Fokozott hangszigetelés
50-54 dB	0	n.a.
55-59 dB	1300	n.a.
60-64 dB	400	n.a.
65-69 dB	0	n.a.
≥ 70 dB	0	n.a.

Érintett terület, lakóépület és lakosság szám adatok

Az $L_{den} > 55, 65$, illetve 75 dB zajterhelésű terület teljes (km^2 -ben kifejezett) nagysága. Minden ilyen területre meg kell adni az ott lévő lakóépületek és az ezeken élő emberek becsült teljes számát (100-ra kerekítve).

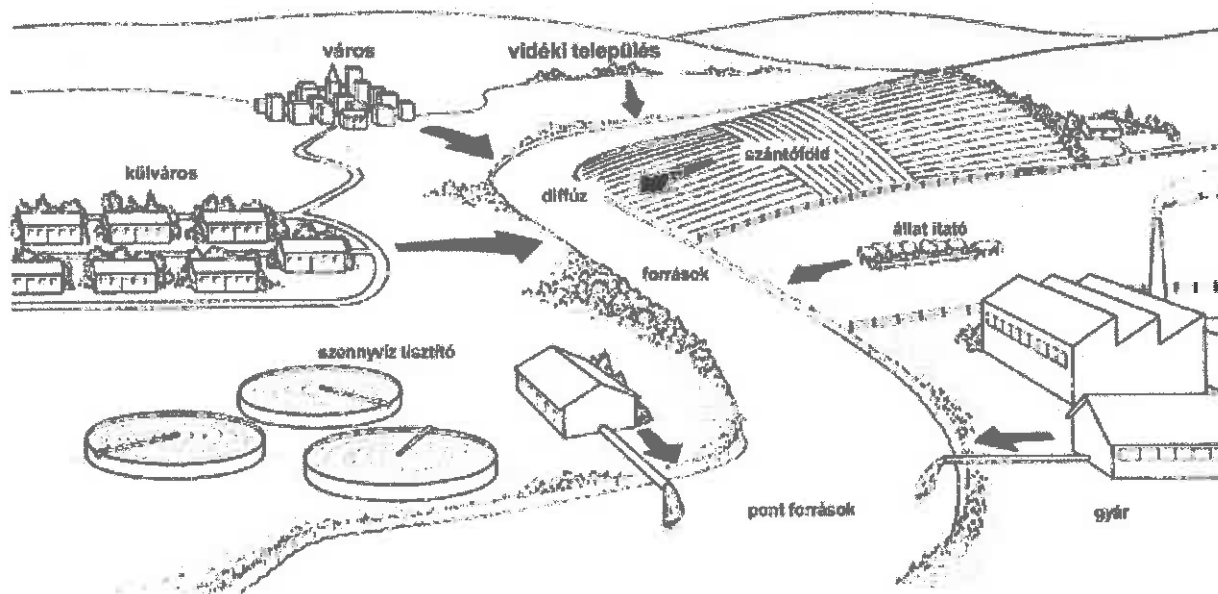
Érintettség	Terület km^2	Lakosság szám	Lakóépületek
55 dB	4,906	3600	300
65 dB	1,156	2900	200
75 dB	0,179	0	0

Kimondott zajterhelést a lakott területre a terményszállítás, a munkagépek földekre történő ki- és befelé irányuló forgalma, valamint a lefejtés-átfejtés folyamata jelenthet. A közúti forgalom zaja a korábban említetteknél egyenletesebb és volumenét tekintve erősebb hatásnak teszi ki a lakosságot. A közúti zajszennyezés által érintett sávok a főutak és a vasúti fővonal által szegélyezett területeken találhatóak. Ugyan a 4-es főút már északról elkerüli a várostestet, de mivel a 46-os főutat nem érinti, annak teher- és személygépjármű forgalma kénytelen igénybe venni a belterületi utakat, jelentős zajterhelést okozva a Dózsa György és Kossuth Lajos utcákon. A probléma feloldása érdekében az M4-es autópályát tervezett helyi szakaszának megépüléséhez kapcsolódva szükséges rendezni a 46-os út fogalmának városon kívüli elvezetését, mivel az út forgalmának növekedése várható a várostól délre eső térség autópályai kapcsolatának létrejöttével.

Talajszennyezettség, vízszennyezettség

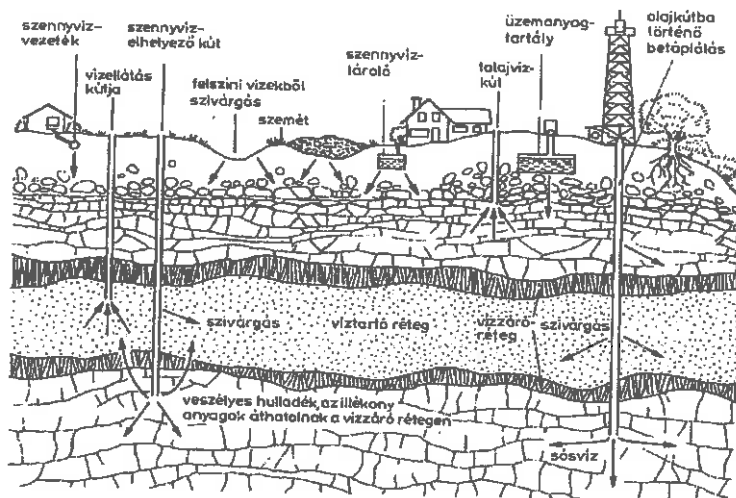
A talajt szennyező kibocsátások feltárása és megszüntetése, a talajok minőségének – és ezzel összefüggésben a termőképességük – megtartása kiemelten fontos feladat, hiszen mint a korábbiakban elemeztük, a termőföld a várostérség legfontosabb természeti erőforrása, a helyi agrárgazdálkodás alapegysége. A Törökszentmiklóst körülölelő csernozjom talajok kiváló- és jó termőképességgel rendelkeznek, ugyanakkor foltokban megtalálhatóak a belvíz és a magas talajvízszint által fenyegetett szolonyeces talajok, melyeken kockázatokat rejt a szántóföldi művelés fenntartása. A talajszennyezés forrásai lehetnek a mezőgazdasági területek esetében az intenzív művelésből adódóan a szükségesnél nagyobb mértékben kihordott növényvédő szerek, műtrágyák, illetve a nem megfelelően használt állati trágyák. Az ezeket alkotó anyagokat az esővízből, vízelöntésből fakadó beszivárgó vizek képesek a talajvízig eljuttatni, onnan pedig részt vesznek a talajban zajló anyagfolyamatokban, szállítódásban. A szennyező források tágabb

21. ábra Vízszennyezések (Forrás: THYLL 1998)

környezetükben is képesek így átalakítani – kibocsátási koncentrációjuk tükrében – a földfelszín legfelső rétegének biológiai-fizikai-kémiai összetételét, rosszabb esetben az egészségre fokozottan káros anyagok (pl. nehézfémek) területi feldúsulását idézhetik elő. A megváltozó talajösszetétel hatással van a kémhatásra (pl. savanyodás), ezáltal a termőképességre. A mezőgazdasági használat alatt álló területek talajszennyezése veszélyezteti a helyi táplálékláncot is: a növények és állatok szervezetén, majd a megtermelt élelmiszer útján az emberi szervezetbe is eljuthatnak a változatlan összetételű, vagy időközben átalakuló vegyi alapanyagok.

Lakott területen belül a lakosság részéről főleg a szakszerűtlenül kialakított, rendszeres elszállítás nélkül használt emésztőgödörök, ürgödörös kerti vécék (kórokozó fertőzés) és az illegális hulladéklerakás okoz közegészségügyi és talajszennyezési problémákat. A csatornahálózaton kívül eső, vagy az arra rá nem kötött ingatlanok esetén a talajban szikkad el a szennyvíz. Utóbbiak esetében az ingatlantulajdonosok a 2003. évi LXXXIX. törvény értelmében kötelesek talajterhelési díjat fizetni.

22. ábra Felszín alatti vizek szennyező forrásai (Forrás: THYLL)

A lakott területen belül jellemző szennyezési forrást jelenthetnek a barnamezős, felhagyott ipari területek, amelyeken az egykor végzett ipari tevékenység nyomán környezetszennyező anyagok maradtak hátra a talajban, talajvízben. Törökszentmiklóson erre sajnálatos példát nyújt a Dózsa György úton elterülő egykori VEGYTEK-telephely.

A Vegyipari Termelőeszköz Kereskedelmi Vállalat több mint húsz évig működött az említett helyszínen és ezalatt különböző klórozott szénhidrogén vegyületekkel

szennyezte a környező városrész talajvizét. Az öthektáros terület körül, a kármentesítést előkészítő felmérések alapján egy körülbelül 12 hektáros lakott területen mutatható ki a telepről kiinduló talajvízszennyezés. A kárelhárítást végző megbízott cég jelentése alapján a feltárt szennyeződések fő gócpontjai a régi lefejtő (hordós tároló), valamint az új vasúti lefejtő és tártálpark környezetében jelölhetők ki, a talaj pedig ezektől a talajvíz helyi áramlási irányát követve északi és északnyugati irányban szennyeződött a leginkább. Az érintett területen az önkormányzat megtiltotta a felszín alatti vízen üzemelő kutak használatát, valamint a kiskertekben termelt élelmiszer-növények fogyasztását, takarmánykénti felhasználását. A kárelhárítást végző cég kialakította a területen a talajvíztest megfigyelésére alkalmas monitoring rendszert és a következő években három ütemben végzi el a kármentesítést - fázisos szénhidrogén-kitermelés, mikrobiológiai és kémiai kezeléssel.

Kármentesítés

Carrier CR Magyarország Kft. (LEHEL) gyárterületének kármentesítése

A 8.434 m²-es gyárterületről származó első információ az 1930-as évekből való, amikor egy helyi mezőgazdasági társaság néhány kis üzemet épített mezőgazdasági gépek javítása céljából. A II. világháború alatt az üzemet harci járművek szerelésére használták. A mostani épületek az 1970-es évek során kerültek kialakításra. 1969-ben a korábban állami tulajdonban álló LEHEL gyár megvásárolta a területet és 1972-től kompresszort gyártott. 1991-ben az Electrolux megvásárolta a LEHEL-t és a tevékenység továbbra is folyt Törökszentmiklóson. 1998-ban az Electrolux CR. Kft átvállalta a törökszentmiklósi gyár üzemeltetését. Az Electrolux 2000-ig folytatta ipari tevékenységeit, amikor is a United Technologies Corporation (a Carrier anyavállalata) megvásárolta az Electrolux kereskedelmi hűtőgép divízióját, magába foglalva a törökszentmiklósi gyárat is. A Carrier 2001-ben felszámolta a területen az összes ipari tevékenységet, azóta csak tárolási célokra használják az ingatlant. A Carrier kiemelten fontosnak tartja a terület biztonságos és hatékony helyreállítását, melyet az általuk közösen kinevezett LENOCI Környezetvédelmi Tanácsadó Kft koordinál. A LENOCI Kft. egy Magyarországon alapított vállalat, kiterjedt hazai és nemzetközi, hasonló területen szerzett tapasztalattal.

A korábbi LEHEL gyár az 1970-es évek közepén kezdte használni a triklór-etilént (TCE) a fém alkatrészek festés előtti zsírtalanítására. Egy zsírtalanító helyet alakítottak ki a gyár területén, a fő termelési épület északi sarkánál. Becslések szerint a TCE felszín alá történő szivárgása minimum 15 éven át (1975. évtől 1990. évig) tartott. A jelenlegi tulajdonos már nem használta a TCE-t. A helyszíni megfigyelések és a talaj mintavételi eredmények alapján úgy látszik, hogy a felszín alatti szennyezés fő forrása nem a korábbi TCE zsírtalanító berendezés volt, hanem a fő gyártóépület északi végénél a külterületi téglafalú akna. A mintegy 3m x 3 m-es aknát eredetileg

kommunális szennyvíz elhelyezésre, majd valószínűleg később csapadékvíz elvezetésre használták. Az akna 2,5 m mély volt, melynek a falait téglából építették. Az építménynek nem volt kiépített aljzata, így a bevezetett vagy beömlött folyadékok közvetlenül elszivároghattak a határoló közegekbe. Az akna alján kb. 0,5 m vastag olajos iszapot tártak fel, mely alatti talaj erősen TCE-szennyezett volt. Az akna 2007. évben lebontásra került, valamint kitermelésre került az alapja is 4 m-es mélységig, közel a talajvíz szintjéig. 2004. óta számos talajvíz kút került megépítésre, valamint a talajfúrások mélyítésével az érintett területen a felszín alatti károsodás kiterjedésének azonosítása is megtörtént. A felső talajvízadó réteg jellemzően homokos iszapból áll, mely a felszíntől mért kb. 12 m-es mélységig húzódik. Az uralkodó talajvíz áramlási irány ebben a felső talajvízadó rétegben délkelet felől északnyugati irányú. A telítetlen zóna egy része, valamint a felső vízadó réteg fedőrétege agyagos, a talajvíz félig nyomás alatti. A gyárterületen lévő téglafalú aknába beöntött TCE leszivárgott az alacsony rétegbe 6 m-es mélységig, ahonnan kissé észak felé áramlott ezen réteg tetején, majd tovább szivárgott lefelé egy szemcsésebb rétegen keresztül mindaddig, amíg el nem érte a felső vízadó réteg felszínétől mért kb. 12 m-es mélységű fekvését. A kármentesítés során alkalmazott, a TCE talajvíz szennyezés kármentesítési technológia: a szivattyúzás és tisztítás. A kármentesítési területen 9 kitermelőkút, melyből 3 a gyárterületen, 6 külső ingatlanokon található, folyamatosan üzemel. A kiszivattyúzott talajvizet két különálló talajvíztisztító rendszerbe vezetik, melyek a gyárterület északi részén külön konténerekben lettek elhelyezve. A kiszivattyúzott talajvizet levegőstrippelő technológiával tisztítják. A TÖR-1 és TÖR-2 rendszerek egyaránt két sorba kötött RECIRK típusú levegőstrippelővel (buborékfázisú reaktorok) üzemelnek. A tisztított vizet az ebből a célból kiépített földalatti csővezetéken keresztül a Szajoli-I. főcsatornába vezetik. A főcsatorna vízminőség ellenőrzése folyamatos. A talajvízkezelő levegőstrippelő berendezésekből távozó légszennyező anyagok átvezetésre kerülnek egy granulált aktívszén adszorberen mielőtt azok a környezeti levegőbe kerülnének kibocsátásra. Amikor a szén elhasználódik, az adszorbereket egy engedéllyel rendelkező fuvarozó céggel kerül elszállításra az Electrolux Lehel Kft. jászberényi gyárába, ahol egy gőzregeneráló létesítmény üzemel. Miután az aktívszén regenerációja megtörténik az adszorbereket visszaállítják a területre és újra üzembe helyezésre kerülnek. A felső vízadó rétegben lévő TCE szennyezés áterjedt a több, mint 40 lakóházból álló lakossági terület alá. Ezen ingatlanokon lévő számos magán kerti kutat negatívan érint a szennyezés. A magán kerti kutak elterjedése általános Törökszentmiklóson, mint ahogy Magyarország más területein is. Az ingatlantulajdonosok megtakarítási okok miatt építenek/építtettek ilyen kutakat. Az idősebb kutak általában ásott kutak 5-9 m-es mélységgel. Az 1990-es évek elejétől fúrt kutakat 15 m-es mélységtől (a felső vízadó réteg aljáig) a 30 m-es mélységig (második homokos vízadó rétegre) mélyítették. Mivel Magyarországon nincs jogszabályi előírás az öntözővízben megengedhető TCE mennyiségre vonatkozóan, az Országos Környezet-egészségügyi Intézet (OKI) által javasolt 50 µg/l –es TCE koncentrációs mennyiség tekinthető az intézkedési szintnek. A mintavételek során az intézkedési szintnél magasabb TCE koncentrációk alapján összesen 11 magán kerti kutat azonosítottak érintettnek. Ezen kutak közül 6 lezárásra került, de közülük 4 továbbra is része a folyamatos talajvíz monitoringnak. 5 kút véglegesen megszüntetésre került. A talajvíz monitoring mellett időnként gyümölcs (szilva) és zöldség (fehérrépa) minták is elemzésre kerültek az illékony halogénezett alifás szénhidrogén (VHH) tartalomra. Az eddig vett mintákban a VHH komponensek nem voltak kimutathatóak. A kijelölt területen belüli lakóházak beltéri levegőjének minőségét rendszeresen ellenőrzik TCE és egyéb VHH komponensekre. A házak alatti talajvíz szennyezésből eredő gőzök a talajon keresztül felfelé áramlanak és bejutnak néhány házba. A kijelölt területen belül 42 házból 8 házban haladta meg a beltéri levegő éves átlag TCE koncentrációja a 11 µg/m³-t, melyet az OKI javasolt a beltéri levegőben maximálisan megengedhető TCE koncentrációs szintjének. Az

érintett házak közül kettőből kiköltöztek a lakók, 1 ingatlant a Carrier CR Magyarország Kft. 2006-ban megvásárolta, majd a házat lebontotta. 1 ingatlant az Electrolux Lehel Kft. vásárolt meg, mely azóta is üresen áll. A fennmaradó ingatlanok esetében a padlók alá HDPE szigetelő fólia és alapszint alatti szellőztető rendszer került telepítésre. A kármentesítési technológia eredményességét a 2006. év óta kinyert 4 tonna TCE igazolja.

Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephely kármentesítése

A telephely eredetileg a VEGYTEK Vállalat által az 1970-es évek második felében épített és üzemeltetett vegyianyag tárolásra, raktározásra, átféjtésre alkalmas létesítmény, mely 1998 májusában felszámolóbiztoson keresztül került a REWOS Kft. tulajdonába. A felszín alatti víz szennyezettségét 1994-ben észlelték először. A telephely északnyugati részén 1973-tól 1981-ig működött hordós tartálpark és lefejtő. A REWOS Kft. telephelyén 1998-tól a korábbi technológiával megegyező vegyianyag raktározás folyt. A vasúti tartálykocsikban beszállított vegyi anyagokat szivattyúzással juttatták a telephely déli részén lévő tartálpark földfeletti, egyenként 100 m³-es fekvőhengeres, szimplafalú acéltartályaiba. A tartályokból a vegyi árukat a tartálparknál levő lefejtőkön keresztül szivattyúzták át a közúti tartálykocsikba. A beérkező vegyi áruk döntően vasúton érkeztek, a közúti beszállítás nem volt jelentős. A szilárd árukat a lapostető raktárban tárolták, ki és berakodásuk is ott történt. A tartálpark területén dokumentált havária nem történt. 1998 előtt klórozott szénhidrogéneket is tároltak a területen: széntetraklorid,

23. ábra Törökszentmiklósi Logisztikai Kft. telephelye

triklór-etilén, kloroform, diklór-etilén, triklór-etán. 1998-2010 között tárolt vegyi anyagok többek között: aceton, metanol, ecetsav, formalin, sósav, hipó, szalmiákszesz, foszforsav. A vasúti anyagátfejtés helyszíneinek egy része nem betonozott, így az esetleges elcsepegésekkor, elfolyásokkor közvetlenül a földfelszínre juthatott a vegyi anyag, mely a talajvízbe szivároghatott. A korábbi időszakban, amikor az anyagok tárolása hordókban történt, a göngyöleg mosása műszaki

védelem nélkül zajlott, ami szintén jelentős mennyiségű szennyezőanyag környezetbe kerülését eredményezhette. Jelenleg semmiféle vegyianyag raktározás nem történik a telephelyen, a lapostetős raktárban zsákos vetőmag raktározás, a burkolt szabadtéri részeken a Claas Hungária Kft. által gyártott mezőgazdasági gépek tárolása folyik. A 11,96 ha nagyságú telephely beépítettsége ~ 30 %. A területen található raktárak és irodaépületek mellett jelentős a külszíni, nyitott tárolók és tartálparkok által elfoglalt térrész. A telephely közműves vízellátással rendelkezik, saját üzemeltetésű kútja a telepnek nincs. A csapadékvízet nyomott, földalatti vezetéken keresztül a telep DK-i részén található gyűjtő medencébe vezetik. A terület „B” szennyezettségi érzékenységgű, azaz érzékeny terület. Törökszentmiklós Város Önkormányzata a gyárterületet 2010. március 8-án megvásárolta. A Közép - Tisza - Vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség (5000 Szolnok, Ságvári krt. 4.) Törökszentmiklós Város Önkormányzatát, a 2010. június 28-án kelt 398-17/2010. számú határozatával, a Törökszentmiklós, Dózsa György út 15/a. szám alatti (mint a volt VEGYTEK telephely új tulajdonosát) telephelyének kármentesítése során, részletes tényfeltárás elvégzésére kötelezte. A záródokumentációt a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet 7.sz. melléklete, valamint a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi hatósági eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól szóló, többször módosított 33/2005. (XII.27.) KvVM rendelet 1.sz. melléklet szerint kellett összeállítani, mely dokumentációt a GOLDBERG ASSOCIATES Környezetgazdálkodási és Geotechnikai Zrt. (1021 Budapest, Hűvösvölgyi út 54.) készítette el. A Közép - Tisza - vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a 2011. szeptember 28-án kelt 2452-24/2011.számú határozatával az

önkormányzat által benyújtott (a Golder Associates Magyarország Zrt. által elkészített) tényfeltárási záródokumentációt és a műszaki beavatkozási tervet elfogadta és a műszaki beavatkozást próbaüzem jelleggel 2012. november 30-ig elrendelte. A szennyeződés feltárás alapján látható, hogy a területen két szennyeződés gócpont van jelen. Az egyik a régi lefejtő környezetében, a másik a tartálpark és új lefejtő környezetében.

A szennyezett talajvíz csóva túlnyúlik a telephely területén, így északkeleten, valamint délen a szomszédos ipartelepek talajvizében is észlelhető volt a szennyeződés. A humán-egészségügyi kockázatok valamint a környezeti kockázatok eredményei alapján elmondható, hogy szükség van a vizsgált területen a kockázatok csökkentésére, azaz a szennyezett talajvíz

24. ábra Törökszentmiklósi Logsztikai Kft.

kármentesítésére. Olyan beavatkozási terv került a feltárt szennyezés kezelésére javaslatra, amely alkalmazkodik a területi adottságokhoz és a feltárt szennyeződés viselkedéséhez, elhelyezkedéséhez. A helyszínen korábban folytatott kármentesítés nem volt eredményes. A tisztított víz visszaszikkasztását kellő hatékonysággal nem lehet elvégezni, ezért a szennyezőanyag gócponti kezelése ajánlott.

A gócpontokban előforduló szénhidrogének csökkentésére a kémiai úton történő kármentesítés a leghatékonyabb. A szennyezett talajvíz csóva kezelését mikrobiológiai úton javasolják elvégezni, azonban a szennyezőanyag lebontására a mikrobáknak általában hosszabb időre van szükségük. A gócpontok kezelésére javasolt kémiai oxidációs és/vagy redukciós kármentesítés előnye, hogy viszonylag rövid idő alatt képes a szennyezőanyagot lebontani, így a szennyezett talajvíz csóva területének nem szolgáltatna a jövőben a gócpont további utánpótlódást és ez által hatékonyabbá válna a csóva területeken is a kármentesítés. A szennyezett talajvíz csóva területére tervezett in-situ oxidációs módszer (kálium permanganátos oxidációs szerrel érintkezve a szennyezőanyag lebomlik és a környezetre ártalmatlan anyaggá alakul át) nemcsak költség kímélő technológia, ami a műszerek, gépek állandó telepítésének és az ezzel járó felügyeletnek a mellőzését jelenti, hanem környezetbarát technológia is mivel energia szükséglete minimális és világszerte hatékonyan alkalmazzák. E módszer alkalmazásával a teszteredmények a szennyezőanyag koncentráció 95-99% csökkenést eredményezett.

Továbbá elvégzésre kerültek az ún. in-situ redukciós kísérletek melynek során zéró vegyértékű nanosav felhasználásával a kémiai redukciós folyamatok eredményeként ártalmatlan végtermékké redukálódott a szennyezőanyag. E módszer alkalmazásával a teszteredmények a szennyezőanyag koncentráció 50-83% csökkenést eredményezett.

Az in-situ bioremediáció során a mikroszervezetek speciális enzimrendszereik révén a mobilizált formában lévő nitrogén, foszfor, kálium jelenlétében a szénhidrogén vegyületeket zsírsavvá alakítják, majd ezekből széndioxid és víz keletkezése mellett energiát nyernek. Ezen eljárást világszerte környezetbarát technológiaként tartják nyilván. Az alkalmazott mikroorganizmusokat a természetből szelektálják, hivatalosan regisztrált kultúrák törzséből választják ki elővizsgálatok alapján.

A kiválasztás szempontjai:

- nem patogének,
- specifikus aktivitással rendelkeznek az aktuális szennyeződések lebontására,
- ellenállóak és széles körben felhasználhatók,
- nem okoznak új környezetszennyezést,
- nem génmanipuláltak.

A beavatkozás várható eredményeként - mivel újraszennyeződés a vegyianyag tárolási tevékenység megszűnése miatt nem várható – a „D” kármentesítési határérték alatti szennyezett talajvíztestek a peremeken egyébként is fokozott biodegradáció hatására gyorsan degradálódnak. A kármentesítendő szennyezett talajvíztest térfogata 293.449 m³. A „D” kármentesítési célállapot határérték alatti szennyezettség már nem jelent humán-egészségügyi és környezeti kockázatot. A fennmaradó szennyezettséget az utómonitoring során kell nyomon követni. Amennyiben a területhasználatban a kockázatokat is érintő változás áll be, meg kell vizsgálni a hátrahagyott szennyeződés humán-egészségügyi kockázatát. A környezeti kockázatokat a területhasználati változás nem érinti. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály JN/KTF/01009-14-2015 ügyiratszámú határozatában Törökszentmiklós Városi Önkormányzat részére, a kármentesítéssel érintett területre módosított műszaki beavatkozást, valamint új kármentesítést írt elő.

Vízgazdálkodás

Jász - Nagykun - Szolnok Megye árvízi veszélyeztetettség szempontjából az ország egyik legkedvezőtlenebb földrajzi és vízrajzi fekvésű helye. Törökszentmiklós város közigazgatási területe a 2. 82 Fegyvernek – Mesterszállási ártéri öblözetben található, a település közigazgatási területén a 10. 06 Cibakházi – Pityókai árvízvédelmi szakasz fővédvonala húzódik. A megye területének: 76 %- a árvíz által veszélyeztetett terület.

Belvízvédelmi helyzet

A Közép-Tisza vidékének belvízi veszélyeztetettsége, ebből adódóan Törökszentmiklós belterülete, igen nagy, ami azt jelenti, hogy a terület jelentős része belvízzel közepesen, illetve erősen veszélyeztetett. A város csapadékvíz elvezetése még nem teljesen megoldott, a belvíz elleni védekezés eredményessége a művek állapota, a védekezésre fordítható anyagi, technikai és emberi erőforrások csökkenése miatt kétségessé válhat. A belvízrendszerek műveinek kiépítését minden időszakban az adott kor gazdasági igénye és technikai színvonala határozza meg. A művek kiépítését, üzemeltetését jelentősen befolyásolja a területen élők – *napjainkban várhatóan fokozódó* – kárérzékenysége. A Közép-Tisza vidékének belvízi veszélyeztetettsége igen nagy, ami azt jelenti, hogy a terület jelentős része belvízzel közepesen, illetve erősen veszélyeztetett. A város csapadékvíz elvezetése teljesen megoldott a belvíz elleni védekezés eredményessége a művek állapota, a védekezésre fordítható anyagi, technikai és emberi erőforrások helyzetétől függ. A belterületeken a jelenlegi jogszabályok az önkormányzat védekezési kötelezettségét írják, elő a KÖTIVIZIG³ szakmai segítségével. Belterület belvízveszélyeztetett és ebből adódóan az Önkormányzat, folytatta a korábban elkezdett a belterületi csapadékvíz elvezető hálózat kiépítését, a kivitelezés befejeződött, elkészült.

A belvízvédekezési munkák minden esetben Törökszentmiklós Helyi-Vízár-Elhárítási Terve alapján kerülnek végrehajtásra. Törökszentmiklós település egyedüli jelentősebb belvízelvezető és egyben szennyvízbefogadó felszíni vízfolyása a Szajoli-főcsatorna. A Szajoli-főcsatorna vize IV.-V. osztályba sorolható, mely szennyezett-erősen szennyezett minőségnek felel meg. Ez arra utal, hogy a csatorna vize külső eredetű szerves és szervetlen anyagokkal, illetve szennyvízzel terhelt, biológiailag hozzáférhető tápanyagokban gazdag víz.

Törökszentmiklós város négy belvízvédelmi öblözet

64/a Fegyverneki belvízöblözet

A 64/a fegyverneki belvízöblözet (területe: 92,1 km²) a Törökszentmiklóshoz tartozó Szakállas kül-és belterületét fedi le, illetve a város ÉK-i része tartozik még a fegyverneki öblözethez. Az elsődleges belvíztárolás az Alsóréti-Holt-Tiszába történik. A belvízelvezetés a Büdös-Éri Főcsatornán valósul meg.

64/b Óballai belvízöblözet

Törökszentmiklóshoz tartozó Óballai település kül-és belterületét fedi le, főcsatornája az Óballai I. főcsatorna, amely az Óballai zsilipen és szivattyútelepen keresztül kapcsolódik a befogadóhoz, a Tisza folyóhoz. A belvízöblözet területe: 21,5 km².

64/c Szajolibelvízöblözet

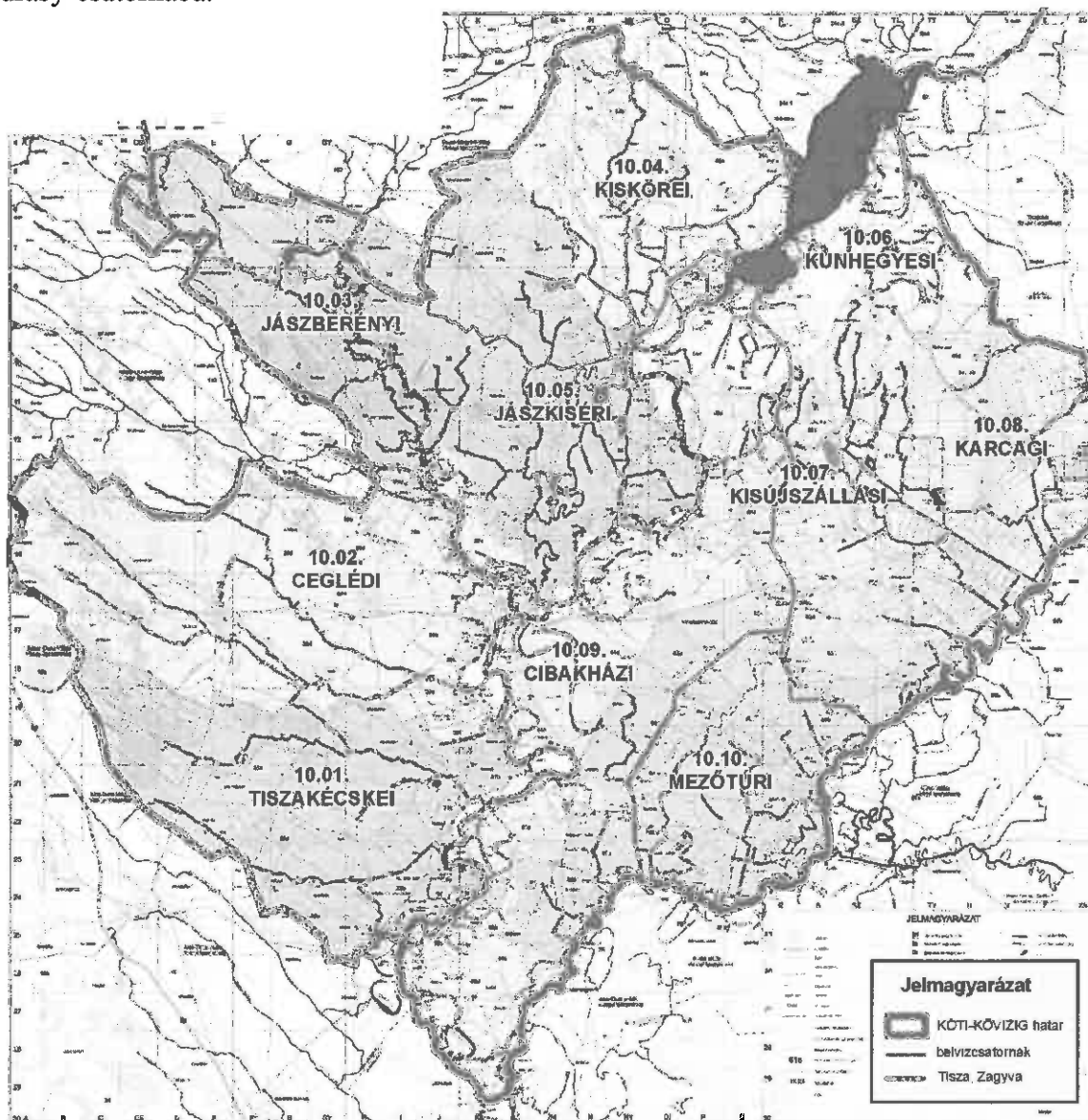
64/c szajoli belvízöblözet (területe: 101,1 km²) Törökszentmiklós kül- és belterületének egy részét fedi le, az öblözet külcsatornája a Törökszentmiklós É-i részén áthúzódó szajoli 1 belvízcsatorna, mely egyben a város csapadékvizeinek fő befogadója is. A főcsatorna 2,4 m³/s-os kapacitású, torkolata szivattyúteleppel, illetve a gravitációs elvezetést szolgáló zsilippel csatlakozik a Tisza folyóhoz. A Szajol-I.főcsatorna (15,293 km hosszú) A város vasútvonalától délre eső terület, 46-os út keleti oldaláról a belvizet az útmenti elvezető csatornán át a Nagykunsági-főcsatorna fogadja.

³ Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

63/b Szenttamási belvízöblözet

Törökszentmiklós belterületének a vasúton túli részét magába foglaló terület. A város déli részének csapadékvíz befogadója, az Andrásy Mellécsatorna (hossza: 4,5 km) amely összegyűjti a város vasúton túli csapadékvizeit, egyben bevezeti a fő befogadóba, azaz az Andrásy-csatornába.

25. ábra A KÖTIVIZIG belvízvédelmi rendszere (10 db védelmi szakasz)

Törökszentmiklóshoz tartozó bokor – tanya települések:

Óballa:

- lakónépessége: 117 fő,
- lakóépületek száma: 58 db.
- A terepszint: 88, 30 mBf és 90, 00 mBf. között változik.

A település Törökszentmiklós várostól 10 km – re északi irányban helyezkedik el, a város közigazgatási területéhez tartozik, négy utcából álló település, az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karban tartott) szikkasztó árkokból áll. A lakóházak nagy portákkal rendelkeznek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A települést minden oldalról mezőgazdasági területek határolják. Óballai belvízfőcsatorna mellékcatornáit veszik körül, amelyen keresztül a Ballai – főcsatorna segítségével víztelenítik a területet. Elmondható hogy a település kevésbé belvízveszélyes terület. Igen rossz minőségű aszfalt bekötőútja van. Villany, víz és telefon ellátottsága megoldott.

Szakállas:

- lakónépessége: 113 fő,
- lakóépületek száma: 56 db.
- A terepszint: 89, 30 mBf..

A település Törökszentmiklós várostól 10 km – re, észak, észak – keleti irányban helyezkedik el, a várost kelet felé elhagyva a 4 – es számú főközlekedési (nemzetközi) útról közelíthető meg.

A lakott rész 9 – 10 utcából álló település, az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karbantartott) szikkasztó árkokból állnak. Az ingatlanokhoz nagy porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve.

A települést nyugatról, északról a Fegyverneki – Holt Tisza gátja, keletről, Fegyvernek közigazgatási határa illetve mezőgazdasági területek délről, mezőgazdasági területek határolják. A terület víztelenítése megoldásra vár, a település nem belvízveszélyes terület. Szakállas településnek: 4000 fm hosszú, gyenge minőségű felújításra váró bekötő útja van. Víz, villany és telefon biztosított.

Surjány:

- lakónépessége: 428 fő,
- lakóépületek száma: 132 db.
- A terepszint: 97, 70 mBf.

A település Törökszentmiklós várostól 5 km – re, keleti irányban helyezkedik el, a várost kelet felé elhagyva a 4 – es számú főközlekedési (nemzetközi) útról közelíthető meg, átmegy a településen. A bal oldali lakott rész 5 - 6 utcából álló, a jobb oldali rész a kiskertes ingatlanokból, amely két nagy utcából (4 – es főúttal párhuzamos utcák) állnak. Az utcák keskeny nyomsávú úttestből és mellette több helyen tisztított (karbantartott) szikkasztó árkokból állnak. Az ingatlanokhoz nagy porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan dombos területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A települést északról mezőgazdasági területek, észak - keletről, keletről, Szapárfalu, délről mezőgazdasági területek, nyugatról Törökszentmiklós város határolják. Surjány település belterületének víztelenítése nem megoldott, (csak szikkasztással) a település azonban nem belvízveszélyes terület. Alapvető infrastruktúra ellátás meg van.

Szenttamás:

- lakónépessége: 41 fő,
- lakóépületek száma: 34 db.
- A terepszint: 97, 80 mBf.

A település Törökszentmiklós várostól 7 km – re, déli irányban helyezkedik el, a várost dél felé elhagyva a 46 – os számú főközlekedési útról közelíthető meg. A lakott rész egy utcából álló település, a keskeny nyomsávú úttest mellett helyezkednek el az ingatlanok, a bekötőút mellett több helyen árkok állnak. A sorházak mellék épületei is vonalba helyezkednek el, ingatlanokhoz porták tartoznak, amelyek rendezettek, az emberek (ott lakók) a tulajdonosok jól láthatóan homokdomb területre építették a lakásaikat, amely csapadékos és/ vagy belvizes időszakban közvetlenül nincsenek veszélyeztetve. A telkekről lefolyó vizet a Nagykunsági főcsatorna szivárgójába vezetik, ahonnan bevezetik, illetve emelik a főcsatornába. A település részt északról a Nagykunsági II főcsatorna töltése határolja, keletről, 46 – os számú főközlekedési út, valamint a homokbánya, délről, nyugatról mezőgazdasági területek határolják. A mezőtéri 46. számú út jobb oldala mellett fekszik. Alapvető infrastruktúra biztosított. A település belvízcsatorna rendszerrel nem rendelkezik, de a csapadék vagy belvíz számára szükséges mértékű elvezetés biztosított a mellékcatornákon keresztül, hogy a Nagykunsági főcsatorna (Nyugati) ágába vezessék, illetve emeljék a vizet. A település nem belvízveszélyes terület. A jövőben egy torkolati szivattyútelepen keresztül történne a víz beemelése a NK főcsatornába, amely a KÖTIVÍZIG kezelésébe tartozik.

A város külterületén 65 db tanya van, (melyből a bekötő utak mellett levő 20 tanyában van villany) egyéb infrastruktúrával nem rendelkeznek. Bel illetve csapadékvízzel közvetlenül veszélyeztetve nincsenek a tanyák, de figyelembe véve az elmúlt éveket, ellátásukat tervezni szükséges, közvetlenül veszélyeztetett (körül zárt tanyákat) ingatlanok részére a víz elvezetést segíteni, megoldani kell. Külterületen közel 2 500, ha terület veszélyeztetett, melynek mentesítésére a vízrendezési program folyamatban van.

A belvizek által veszélyeztetett területek:

Rózsa Ferenc utca, Petőfi út (részszakaszai), Karancs utca, Széchenyi utca (részszakaszai), Fertő utca, Deák Ferenc utca (részszakaszai), Berzsényi Dániel utca, Ibolya út, Móricz Zsigmond utca, Kállai út, Móra Ferenc utca, Damjanich utca, Wesselényi utca, Szent László utca, Debreczeni utca, Munkácsi utca, Radnóti utca, Liszt Ferenc utca, Ferdinánd utca.

A szélsőséges csapadék-eloszlással bíró években azonban a belvízen kívül az aszály is jelentős problémát jelent. A Törökszentmiklói kistérség jelentős mesterséges vízfolyása a Nagykunsági-főcsatorna, amely a lecsapolt terület öntözéséért felel. Részben a lecsapolásoknak köszönhető, hogy a város környékén hiányoznak a kedvező vízgazdálkodást bonyolító természetes rendszerek, a helyi agrárium kevesebb vízből gazdálkodik, mint amire igény volna.

Csapadék rendszer fő paraméterei

Zárt csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 8,158 km. Nyílt burkolt csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 6,374 km. Nyílt földmedrű csapadékvíz elvezető csatornák hossza: 95,695 km.

A belvízöblözet létesítményei:

- Nyílt csatornák, árkok
- Zárt csatornák
- Átereszek
- Átemelők, szivattyúk (8 db telepített)
- Befogadó csatorna

A terv célja és feladata, hogy feltárja a települést érintő és veszélyeztető terepszint feletti és alatti vizek levonulásának előfordulásának helyét és irányait, a vízelvezetés létesítményeit, meghatározza az esetleges károk lehetőségeit, megelőzésének és elhárításának módját, műszaki személyi és anyagi feltételeit.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § 11. pontjában a települési önkormányzat kötelezően ellátandó feladataként nevesíti a vízkár - elhárítást. Ide tartozik a település belterületén a csatornák, patakok áradásai, a csapadék és egyéb vizek által okozott kártételek megelőzése (kül- és belterületi védőművek építésével), a védőművek fenntartása, fejlesztése és azokon a védekezés ellátása, valamint a vizekkel és vízi létesítményekkel összefüggő feladatokat. A vízkár-elhárítás jogi szabályozásának alapja a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény. A vizek kártétele elleni védelem érdekében szükséges feladatok ellátását - a védőművek kiépítése, fejlesztése, fenntartása, üzemeltetése, valamint a védekezés - az állam, a helyi önkormányzatok, illetve a károk megelőzésében vagy elhárításában érdekelt kötelezettsége. A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény végrehajtására kiadott a vizek kártételei elleni védekezés szabályairól szóló 232/1996. (XII. 26.) Kormányrendelet és az árvíz és belvízvédekezésről szóló 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet értelmében a településeknek helyi vízkár elhárítási (védelmi) tervet kell készíteni.

Helyi önkormányzati feladatok:

- a helyi vízi közüzemi tevékenység fejlesztésére vonatkozó - az országos koncepcióval összehangolt - koncepció kialakítása és végrehajtásának szervezése,
- a vízgazdálkodással kapcsolatos önkormányzati hatósági feladatok ellátása,
- a vízi közüzemi tevékenység körében a település ivóvízellátása, a szennyvízelvezetés, az összegyűjtött szennyvizek tisztítása, a csapadékvíz elvezetése,
- a helyi vízrendezés és vízkár elhárítás, az árvíz és belvízelvezetés.

A települések katasztrófavédelmi besorolásáról szóló 61/2012. (XII. 11.) BM⁴ rendelet alapján, Törökszentmiklós város az I. katasztrófavédelmi besorolásba került. A 18/2003. (XII. 9) KvVM – BM⁵ együttes rendelete alapján meghatározásra került az ár – és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolás. Ez alapján Törökszentmiklós város „B.” sorolást kapott.

Árvízvédelem

Az árvízvédelmi helyzetet meghatározó módon befolyásolják a terület domborzati viszonyai. A települések védelmét a kiépített gátrendszer látja el, mely a Közép – Tisza- Vidéki Környezetvédelmi Vízügyi Igazgatóság kezelésében van. A kiépített töltések mentén elsősorban a fakadóvizek, átázások és szivárgások fordulnak elő. Az árvízszintek jelentősen emelkedtek, az árvizek gyakorisága, tartóssága nőtt. A 2000. évi nagy árvíz több nemkívánatos esemény egybeesésének az eredménye volt. Az árvíz által veszélyeztetett területek védelmét az úgynevezett árvízvédelmi fővonalak biztosítják. A megyében a fővédvonal hossza: 667, 410 km. Árvízvédelmi szakasz megnevezése: 10. 06 Cibakháza - Pityóka árvízvédelmi szakasz - Törökszentmiklós a 2. 82 Fegyvernek - Mesterszállási árvízi öblözetben található.

A védelmi szakasz mértékadó vízmércéje Szolnokon található:

Vízmérce „0” pontja:	78, 78 mBf
MÁSZ. (mértékadó árvízszint):	89,63 mBf
LNV.(legnagyobb vízállás):	1041 cm
LKV. (legkisebb vízállás):	- 279 cm

⁴61/2012. (XII. 11.) BM rendelet a települések katasztrófavédelmi besorolásáról, valamint a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szóló 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet módosításáról

⁵18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról

Szennyvízkezelés

A települési szennyvízkezeléssel, csatornamű üzemeltetéssel kapcsolatos feladatokat korábban a Törökszentmiklós Térségi Vízforgató Csatornamű Kft. látta el, 2014. június 5. óta a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. végzi ezt a feladatot, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal kijelölő határozata értelmében. A Törökszentmiklós Térségi Vízforgató Csatornamű Kft. üzemeltetési ideje során jelentős fejlesztések (2004. évtől kezdődően) történtek a szennyvíz tisztító telep hatásfok növelésére, mely során nagymértékben átalakították, korszerűsítették a mechanikai tisztítómű műtárgyait és berendezéseit, valamint a biológiai tisztítómű technológiáját. A fejlesztés eredményeképpen a tisztítómű kapacitása nem nőtt, de a szennyvíz minőségi adatok jóval kedvezőbbek lettek a korábbiaknál. A tisztítótelep kapacitása 4000 m³/nap. A fertőtlenített távozó szennyvíz a meglévő tisztított szennyvízátemelőn és nyomóvezetéken keresztül jut ki a befogadóba, a Tinóka-érbe. A tisztítás-technológiából rendszeresen eltávolításra kerülő folyós iszapot (100 m³/nap) az iszap víztelenítése után komposztálják. A komposztálás során megfelelő szintre csökken az iszap szennyezőanyag tartalma és a kedvező fizikai, kémiai és biológiai átalakítások hatására mezőgazdaságilag hasznos tápanyagforrás keletkezik. Törökszentmiklóson 2015. évben 33 db fogyasztó csatlakozott a közműre, 517 ingatlan esetén pedig talajterhelési díj bevétele került kiküldésre.

A szennyvízcsatorna-hálózat jelenleg még nem terjed ki Törökszentmiklós teljes területére, valamint a csatolt településrészekre. Óballa, Szakállas, Surjány és Szenttamás tekintetében elmondható, hogy a szennyvízkezelést jelenleg még szikkasztással oldják meg, de folyamatban van a derogációs program, amelynek eredményeként ezen településrészekben is vezetékessé szennyvízelvezetés.

Vízmű

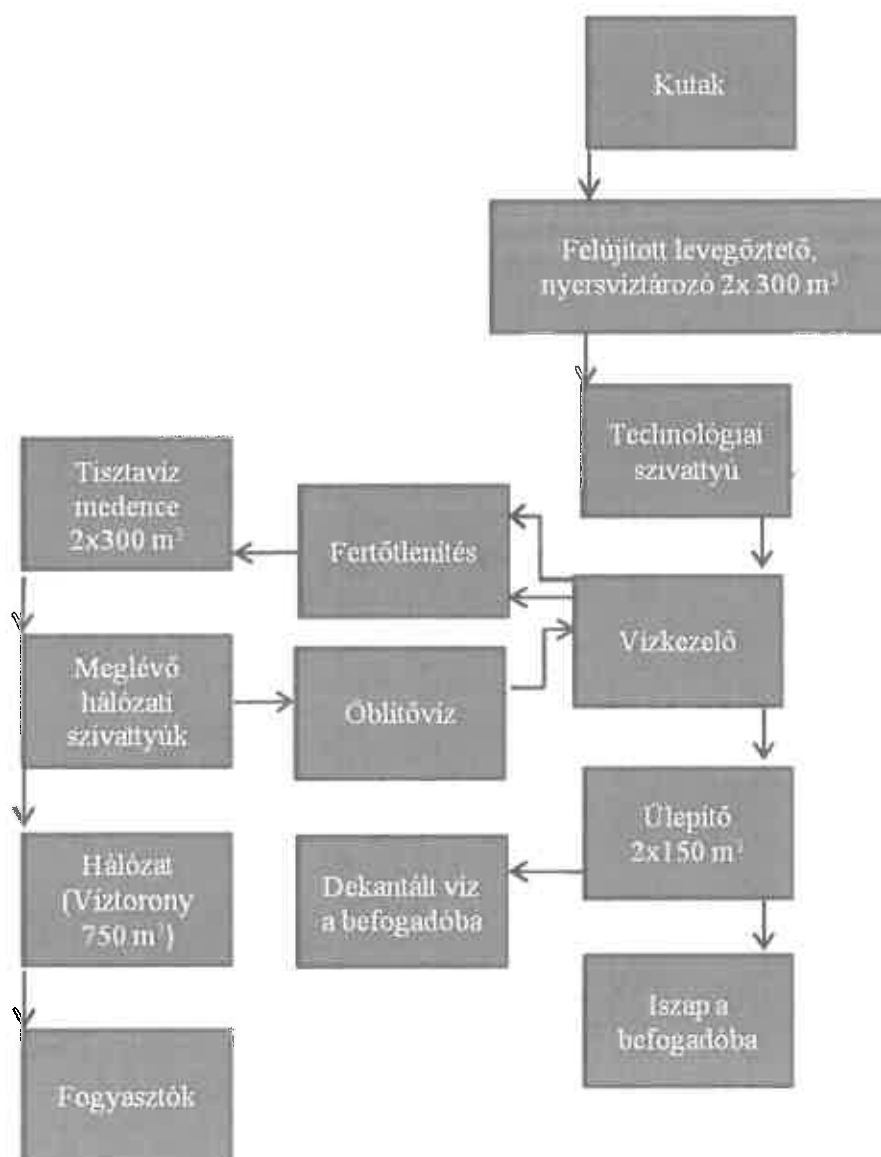
A települési közműves ivóvízellátással kapcsolatos helyi feladatokat a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet szabályozza. Törökszentmiklóson a települési vízellátással kapcsolatos szolgáltatói, üzemeltetői feladatokat a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt.- Törökszentmiklós, Táncsics M. út 42/A - látja el.

Törökszentmiklós város ivóvízbázisát 16 db rétegvízre telepített mélyfúrású kút biztosítja, amelyből jelenleg nyolc üzemel. A kutak 1963. és 2003. között létesültek, több ütemben. A vízellátást biztosító kutak jelenleg 3680 l/s vízigényt tudnak biztosítani. Az elmúlt években kialakuló napi csúcsfogyasztásokat több esetben csak 24 órás üzemidővel tudták biztosítani. A jelenleg tartalékkútként nyilvántartott K-73, és K-86 kutak ismételt üzembe helyezését tervezi a vízmű. Mindkét kút szűrőcserés felújítást igényel, s az eredeti vízhozam szerinti szivattyú beépítést. Az így rendelkezésre álló 530 l/s víztermelés már biztonsággal tudja biztosítani a város vízellátását. Jelenleg a vízműtelepen levegőztetés és metán-gáztalanítás mellett hagyományos vas-mangán mentesítő vízkezelési technológia van, négy darab kézi működtetésű D3140-es szűrővel, 1-2 mm-es szűrőhomok töltettel és légbevitellel. Vegyszeres kezelés a telepen nem történik. A mangánmentesítés nem hatékony, mivel a vízben jóval a határérték feletti ezen paraméter. A tölteteken spontán nitrifikáció is beindul, ez is problémákat okozott az elmúlt években. A tisztított vizet klórgázos utófertőtlenítés után vezetik a 2x300 m³ tisztavíz-tározóba.

Törökszentmiklós területén lévő vízműtelep a „Törökszentmiklós és Térsége Ivóvízminőség-javító Program” tárgyú KEOP-1.3.0//2F/09-2010-0030 azonosítószámú projekt keretében a város vízellátásának fejlesztése érdekében vízműtelep, valamint vízkezelési technológia,

vízvezeték rekonstrukció megvalósítását végzi. Jász – Nagykun – Szolnok megyéből 7 társulásba tömörülve 37 önkormányzat vesz részt abban az ivóvízminőség javító Programban, melynek kezdete 2011. augusztus 11. A programban Törökszentmiklós székhellyel Törökszentmiklós és Térsége Ivóvízminőség-javító Társulás vesz részt, melybe: Örményes, Kuncsorba, Tiszabő, Tiszatenyő és Törökszentmiklós tartozik. A tervezett vízkezelési technológia már biztosítani fogja a fogyasztói hálózatba táplált víz megfelelő vízminőségét, a tisztítandó komponensek csoportja kibővül: vas, mangán, ammónium, szerves anyag, kis mértékű metántartalomra. A kutakból érkező nyersvíz egy meglévő, felújított mélytározóba kerül, amely medencébe a víz bevezetése felülről történik, a medence felső légterét szellőztetéssel látják el. A medencetérbe kiváló gázok egy a tetőre helyezett elszívó-ventillátoron keresztül távoznak a szabadba. A már kilevegőztetett nyersvíz az udvartéri meglévő osztó szerelvény aknán és vezetéken keresztül a meglévő gépházba jut. Ezt követően a zárt rendszerű tisztítási technológiához szükséges nyomást állótengelyes centrifugál szivattyúk biztosítják. A nyersvízhez KMnO_4 adagolás történik a hatékony vas-, mangántalanítás érdekében. A vegyszerrel kevert vízben a gerincvezetékben megtörténik a csapadékképződés, majd a párhuzamosan kötött gyorsszűrőkön keresztül a fázisszétválasztás. A vas, mangán, és ammónium eltávolítása érdekében zeolit és zöldhomok töltettel ellátott, 3 darab párhuzamosan kapcsolt tartályban, nyomás alatti szűrést és fázisválasztást alkalmaznak. A vas, mangántalanító szűrőkről távozó vízhez az ammóniumtartalom bontásához klórt adagolnak (törésponti klórozás). A klórozási melléktermékeket a vízből 3 darab aktívszén-szűrő távolítja el. A kezelt víz az aktívszén-szűrőről a meglévő 2 darab 300 m^3 -es vasbeton szerkezetű tisztavíz medencébe jut. A hálózati vízellátást a gépházba telepített meglévő hálózati szivattyúk tervezik biztosítani. A szivattyúkra gravitációsan érkezik a víz, majd mennyiségmérés után kerül betáplálásra a hálózatba, valamint a meglévő 750 m^3 -es víztoronyba.

Az ivóvízminőség-javító program jelenlegi helyzete szerint próbaüzemmel működik 2016 márciusa óta, melynek befejezése várhatóan 2016. december 31-e lesz. Ezt követően lehet éles üzembe helyezni a rendszert.

26. ábra A vízműtelep technológiai folyamatábrája

Táji értékek

A városnak otthont adó Szolnok-Túri sík szinte teljes egészében a hagyományos árutermelő gazdálkodást szolgáló felújítható termelési funkciójú táj. A primer szektor jelentősége napjainkra a foglalkoztatást és az értéktermelő-képességet illetően is visszaszorult, de szerepe a táj fenntartásában és a tájhasználatban is fontos maradt és a jövőre nézve is az. A települést ölelő tájat meghatározza a szántóföldi gazdálkodás keretében végzett monokulturális gabonatermesztés, melynek egyhangúságát helyenként kukorica, napraforgó és repceföldek törik meg. A nagy szántóföldi táblaméretek a táj sivársága irányába hatnak, ami egyben a tájdiverzitás hiányát is jelenti. A nagytáblás monokultúra a biodiverzitásra is kihat, hasonlóan a tájdiverzitáshoz. Szántókat elválasztó sávok, gypsávok, erdősávok, fasorok ritkán törik meg a tájat, holott ezek az őshonos, természetes élővilág megtelepedésének bázisai volnának. A térség területén a nagyüzemi melioráció következményeként csak a belvízjárta térszíneken maradtak meg az állattartás igényeit szolgáló rétek, legelők. Az ex lege - ilyen védett természeti területnek minősül valamennyi forrás, láp, víznyelő, szikes tó, kunhalom és földvár- védett területek közül jellemző a területen a kunhalmok feltűnése. Ezek a tájképélénkítő hatással bíró elemek gyakorta alkotnak biológiai zárványt a szántóföldek közepette.

A város közigazgatási területe a Tiszántúli (Crisicum) flórajárásba tartozik. A Tisza és a holtág menti hullámtéri területeken azonosítható erdőtársulások a bokorfüzesek, a fűzligetek, a kőris-méztás éger láperdők és a tölgy-kőris-szil ligeterdők. A hullámtéren kívüli területeken a további erdőtársulások közé a fűz-nyár-éger ligeterdők, a tölgy-kőris-szil ligeterdők, sziki tölgyesek és a tatárjuharos lösztölgyesek azonosíthatók.

Természetvédelmi területek

Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet

A terület kiterjedése/nagysága:

Ingatlan-nyilvántartási adatok szerint: 9294,3894 ha

Védett: 8442,3421 ha

Fokozottan védett: 852,0473 ha

Bővítés: 7181,7198 ha

Összesen: 16476,1092 ha

Érintett települések:

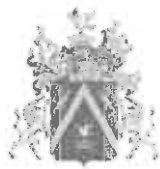
Bács-Kiskun megyében: Lakitelek, Tiszaalpár, Tiszakécske, Tiszaug

Csongrád megyében: Csongrád

Heves megyében: Kisköre, Pély

Jász-Nagykun-Szolnok megyében: Besenyszög, Cibakháza, Csataszög, Csépa, Fegyvernek, Kőtelek, Martfű, Nagykörű, Nagyrév, Rákóczipfalva, Rákócziújfalu, Szajol, Szolnok, Tiszabura, Tiszabő, Tiszaföldvár, Tiszainoka, Tiszajenő, Tiszakürt, Tiszapüspöki, Tiszaroff, Tiszasas, Tiszasüly, Tiszavárkony, Tószeg, Törökszentmiklós, Vezseny

A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létrejöttének alapját a terület értékes madárvilágának megőrzésére alapított Pélyi Madárrezervátum adta, még a múlt század hetvenes éveinek közepén. Ezt követően néhány évvel, 1978-ban megalapították a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetet, amely a Tisza középső magyarországi szakaszán, mintegy 134 fkm hosszon a folyó hullámterének jelentős részét magába foglalja. A kijelölésnél természetvédelmi oltalom alá kerültek a kiskörei vasúti hídtól a tiszai közúti hídig a folyó legértékesebb szakaszai, továbbá az árvízvédelmi töltések közötti holtágak, rétek (legelők, kaszálók) és erdőterületek. Az egyre veszélyeztetettebb természeti értékeknek a megóvását a tájvédelmi körzet tervezett bővítése szavatolja majd, de megmaradásukra a 2006. XII. 16-án kihirdetett európai közösségi

természetvédelmi rendeltetésű területek (Natura 2000) kihirdetése is reményt ad. Mindemellett a Közép-Tisza-vidék sajátos tájésképítési- és természeti értékeinek a megmaradása csak a folyót kísérő teljes árter egyseges természetvédelmi oltalmával szavatolható, amely alapelv volt a tájvédelmi körzet bővítésének a tervezésénél és a Natura 2000 terület kijelölésénél.

A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet legelső védett területe az Országos Természetvédelmi Hivatal elnökének 4/1975. számú határozata alapján kihirdetett Pélyi Madárrezervátum.

A Tájvédelmi Körzetet védetté nyilvánító jogszabály a 2/1978. OKTH számú határozat a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet létesítéséről és a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 59/2007 (X. 18.) KvVM rendelet. A Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet az 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet értelmében országos jelentőségű védett természeti terület, továbbá a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet értelmében európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület.

A terület egésze tájvédelmi körzet védettségi kategóriában van, amely három fokozottan védett területrészt foglal magában összesen 852,0473 ha kiterjedésben: Pélyi Madárrezervátum 690,2414 ha, Óballai gémentelep 76,6701 ha, Vezsenyi fokozottan védett terület 85,1358 ha.

A Tájvédelmi Körzet legfőbb feladata és célkitűzése a Közép-Tisza-vidék ármentesítését követően, a szinte változatlanul fennmaradt, részben átalakult vagy kialakult, zömmel az árvízvédelmi fővédvonalak közötti területre koncentrálódó, alapjában véve másodlagos jellegű élőhelyek, természetes és természetközeli életközösségeinek, valamint az itt menedéket találó élő és élettelen természeti értékeknek, térformáknak (vízfolyások, holtágak) a megőrzése. A betervezett bővítéssel egységesen kezelt tájvédelmi körzet fő rendeltetése a folyót kísérő árter természeti értékekben gazdag erdőterületeinek, rétjeinek, holtágainak és egyéb víztereknek (kubikok, szikes tavak) hosszútávú megőrzése és fenntartása.

A tájvédelmi körzet tájésképítési értékeit elsősorban a folyót mindkét oldalon szinte megszakítás nélkül szegélyező bokorfűzesek, galériaerdők, illetve puhafás ligeterdők, a szabályozásból kimaradt festői folyókanyarulatok, fővenyes partok, szelíd szépségű holtágak, mocsárrétek és erdőktől körülzárt hullámtéri rétek képezik. Társulástani szempontból kiemelendők a folyót kísérő idősebb, természetközeli állományú fűz-nyár árterei erdők más néven puhafás ligeterdők (*Salicionalbae*). E társulás jellegzetes eleme az egyre fogyatkozó állományú, és erodálódó genetikai állományú fekete nyár (*Populus nigra*). A Tisza hullámtérben a genetikailag tiszta fekete nyár (*Populus nigra*) állomány folyamatosan öregedik, illetve rendkívül nehezen újul. Az idegenhonos nyárfajok és a nagy területen termesztett nemesnyár-fajták miatt fellépő genetikai szennyeződés következtében pedig fokozódóan veszélyeztetettnek tekinthető. A fiatal, természetes úton, magról kelt fekete nyár egyedek egy része az időközben betelepített nemesített nyárakkal átporzódott és a nemesített és a genetikailag tiszta állomány különböző fokú hibridjének tekinthetők. A legöregebb és genetikailag még tiszta állományú erdők közel mindenhol véghasználat előtt állnak. Ha a faj hatékony védelme és rehabilitációja rövid időn belül nem oldódik meg, az idővel végérvényesen kipusztul a térségből, és a tájvédelmi körzet területéről. A genetikailag tiszta, tiszai fekete nyár állományának megőrzését tovább nehezítik a fekete nyár mesterséges szaporításának és a kiültetett egyedek fejlődésének problémái. A fekete nyár esetében ugyanis a hagyományos erdészeti és fatermesztési technológiák nem alkalmazhatóak, illetve az elmúlt évek tapasztalatai alapján kudarcot vallottak. A genetikailag tiszta, tiszai fekete nyár állomány ugyanis szinte kizárólag természetes úton újul, ehhez pedig sajátos természeti adottságok és körülmények szükségesek, melyeket mesterségesen nem lehet reprodukálni. A genetikai szennyezés, az ipari szemléletű fatermesztési gyakorlat mellett az adventív növényfajok terjedése jelent nagy problémát a faj állományára.

A védett növényfajok között kiemelendő a nyári tözike (*Leucojumaestivum*), melynek stabil állományai elsősorban a kubikerdőkben és a hullámtéri töltésrészsőkön, töltéslábakon találhatók. A szélsőségesen magas és hosszan tartó nyári árvizek, valamint az egyre gyakoribb szélsőségesen száraz periódusok a hullámtérre jellemző, és jórészt csak ilyen élőhelyeken élő védett növényfajok állományainak jelentős összezsugorodását vonták magukkal az utóbbi évtized során. A korábban jóval gyakoribb debreceni torma (*Armoratiamacrocarpa*), tiszaparti késeimargitvirág (*Chrysanthemumserotinum*), és a Tallós-nőszőfű (*Epipactistallosii*) apró elszigetelődő populációkban jelenik csak meg az utóbbi években, eltűnt a hullámtérből a sziki kocsord (*Peucedanumofficinale*), réti őszirózsa (*Astersedifolius*) és a kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*).

A védett és társulásalkotó fajok mellett fokozódó jelentőségük van a tájidegen és invazív cserje- és fajoknak, amelyek a természetes erdei életközösségek védelme terén számos természetvédelmi probléma forrásai.

A gyalogakác (*Amorphafruticosa*) terjedésének elsődleges propagulum forrásai a nemesnyár ültetvények és más erős emberi hatásoknak kitett, hiányosan vagy helytelenül kezelt élőhelyek. A felhagyott szántókon és nem legeltetett gyepeken rendkívül intenzív mértékben terjeszkedik. Visszaszorítására a gyepek hagyományos gazdálkodási formákkal történő használata (legeltetés), a szántók gyepesítése és legeltetéssel történő hasznosítása a leghatékonyabb lehetőség.

A süntők (*Echinocystislobata*) és a parti szőlő (*Vitisvulpina*) az ártéri erdőkben alkot áthatolhatatlan szövedéket, elnyomva ezzel az őshonos fajokat, meggátolva a puhafa ligeterdők természetes úton történő újulását. A parti szőlő agresszív térnyerése az idős, őshonos állományú erdők pusztulását is eredményezi, miután a fákra felfutó növény idővel rendkívül komoly tömeget képez, melynek révén a fák vastag ágai is letörnek és a faegyedek elhalását eredményezik.

A korábban árvízvédelmi vagy erdőgazdálkodási céllal megtelepített idegenhonos fajok az őshonosakkal szemben ellenállóbbak a magas nyári árvizekkel szemben, a hullámtéri viszonyok között magról jól terjednek és újulnak. Ezen fajok közül a hullámtéri gyepeken és erdőkben elsősorban az amerikai kőris (*Fraxinuspennsylvanica*) és a zöld juhar (*Acernegundo*) agresszív és gyors terjedése jelent súlyos természetvédelmi problémát.

Jelenleg még nem nagy területeken terjedt el, de a hullámtéri viszonyokhoz jól alkalmazkodó behurcolt fajok még az ezüstjuhar (*Acersaccharinum*) és a nyugati ostorfa (*Celtisoccidentalis*). Az árvízvédelmi töltéseken de néhol a hullámtér magasabb fekvésű gyepterületein is az utóbbi években megjelent és terjedőben van a selyemkóró (*Asclepiassyriaca*). Az árvízvédelmi fővédvonalak inadekvát kezelése kedvez a faj mind nagyobb elterjedésének. Különösen értékesek azok a területek, ahol a felsorolt tájképi elemek közé alig, vagy egyáltalán nem vegyülnek mesterséges elemek. Az ún. kubikerdők – bár mesterségesen jöttek létre – kétségtelenül gazdagítják a tájat és ma már ezek a vízállásos öreg botlófűzesek a szabályozás utáni táj szerves és elválaszthatatlan részét képezik. A Tájvédelmi Körzet legjelentősebb élőhelyeinek számítanak egyrészt maga az élő folyó és annak medre, továbbá az ártéri vizes élőhelyek, a holtágak, kubikok és egyéb mocsár, mocsárrét jellegű habitatok. Úgy a hullámtéren, mint a mentett ártéren fenntartható különféle gyepterületek számos olyan egyedi jellemzővel rendelkeznek, aminek okán azok megőrzése a prioritások között szerepel. A természetes eredetű különböző szerkezetű puhafás ligeterdők közül különös jelentőségük van a folyópartot kísérő galériaerdőknek és a folyószabályozás idejéből származó kubikerdőknek. Ezeknek az erdőknek a természetes megújulása tekintetében nagy jelentőségük van az elmúlt másfél évtized árvizei során természetes úton települt állományoknak. A Tájvédelmi Körzet jellemző és legnagyobb értéket képviselő növény- és állatvilága zömmel ezekhez az erdőkhez kötődik. Az emberi tényező kizárásával az ártér jelentős részén, s a hullámtérben is a szukcessziós folyamatok folytán puhafás ligeterdők tartósan fennmaradó zárótársulásnak tekinthetők, még akkor is ha annak eredete, illetve megtelepedése pionír jelleggel történik. A fűzekkel és nyárákkal meghatározott állományok – eltekintve az alsóbb vegetációs szintekben rendszeresen jelen lévő adventív cserje- és fajoktól – jelentősen különböznek más, az Alföldre jellemző erdőtípustól. Jelentősebb puhafaerdők természetes úton,

szinte kizárólag nagy árvizek után, a fátlan, szántóként használt vagy zátonyszerű területeken telepednek meg, amelyeken a területhasználat nem tűri meg a fás vegetációt.

A védett terület fenntartásánál fontos célkitűzés és feladat a víz-, mező- erdő- és vadgazdálkodás érdekei, valamint az élőhelyek továbbá a természeti értékek védelme közötti összhang megteremtése, illetve ott, ahol a gazdálkodás következtében az élőhelyek sérültek, a természetes élővilág számára kedvező élőhelyek kialakítása. Ezek között kiemelt fontosságú a nemes nyár ültetvények visszaszorítása, a tájhonos illetve természetszerű erdők területarányának növelése, az idős őshonos fajokból álló erdőállományok megőrzése, a hullámtéri rétek hagyományos gazdálkodási módszerekkel történő fenntartása, továbbá a feliszapolódásnak és egyéb degradációs folyamatoknak kitett holtágak további állapotromlásának megakadályozása, illetve helyreállítása.

Országos jelentőségű védelem alatt álló értékek

Országos jelentőségű védett természeti terület a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet (védetté nyilvánító határozat száma: 59/2007. (X.18.) KvVM r.), melynek egy része a város külterületén található. A tájvédelmi körzet Törökszentmiklóst érintő területének nagysága 401 ha, mely terület élőhelyet biztosít többek között a Tisza-parti margitvirágnak (*Chrysanthemumserotinum*), valamint a debreceni tormának (*Armoracia macrocarpa*). A tájvédelmi körzet területén fokozott védelmet élvez a ballai 50 ha-os gém telep. A gém telep kivételével a természetvédelmi előírások betartásával a védett terület látogatható.

Helyi védelem alatt álló értékek

Törökszentmiklós város közigazgatási területén, a Mezőtúr felé vezető 46-os számú főközlekedési út bal oldalán a 8,9 kilométerszelvénytől 1,3 km-re fekszik a 0115/4 hrsz-ú, 11 ha, 525 m² területű Szenttamás Imre majori park. A parkot a 144/6/1980. (VII.11.) VB határozat 1980. július 11-én helyi jelentőségű (Törzskönyvi száma: 15/11/TT/80.) védett természetvédelmi területté nyilvánította, melynek tulajdonosa a Törökszentmiklósi Mezőgazdasági Zrt. (5200 Törökszentmiklós, Almásy út 6.). A terület északi harmadát 1980 óta átvágja a Nagykunsági-főcsatorna nyugati ága. A park kialakítása a XVIII. század elejére tehető. A terület keleti felén megmaradt az eredeti gyertyános-tölgyes növénytakaró állománya, míg a mélyebben fekvő nyugati oldal tisztásokban gazdag. A helyi faunában megtalálható a nagy szarvasbogár, a zöld levelibéka, a zöld küllő, a búbos pacsirta és a süvöltő. A kistérségben elenyésző a helyi védelem alá vont területek száma. Az OT regisztere alapján egyedül Kengyel községben található két ilyen terület: a védett természeti emlék kategóriába sorolt törökmogyorófák, valamint a védett területként számon tartott Szélmalom domb.

Biodiverzitás

A biológiai sokszínűség védelme igen fontos szempont, ha egy területet hosszú távon változatlanul kívánunk megőrizni. Egyes fajok eltűnése nem várt következményeket hozhat magával a törekeny ökoszisztémában. Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhely típusok, vadon élő állat és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megőrzését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. Olyan zöld infrastruktúra, mely biztosítja Európa természetes élőhelyeinek ökoszisztéma szolgáltatásait, valamint a kedvező állapotú fenntartásukat.

Törökszentmiklós közigazgatási területén található Natura 2000 területek, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet értelmében az alábbiak:

Törökszentmiklós 0461/1, 0462/4, 0462/5, 0462/9, 0462/10, 0462/11, 0462/12, 0462/13, 0462/16, 0462/18, 0462/19, 0462/20, 0462/22, 0462/23, 0462/24, 0462/25, 0462/26, 0462/27, 0462/28, 0462/29, 0462/30, 0462/31, 0462/32, 0462/33, 0462/34, 0462/35, 0462/36, 0462/38, 0462/39, 0462/40, 0462/41, 0462/42, 0462/43, 0462/44, 0462/45, 0462/46, 0462/47, 0462/48, 0462/49, 0462/50, 0462/51, 0462/52, 0462/53, 0463, 0464, 0465, 0466, 0467/1, 0467/2, 0467/3, 0467/4, 0467/5, 0467/6, 0467/7, 0468/1, 0468/2, 0469 hrsz.

A fokozottan védett természeti területeket az 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet jelöli ki: Törökszentmiklós 0467/1, 0467/2, 0467/3, 0467/4, 0467/5, 0467/6, 0467/7 hrsz.

Közlekedési helyzetkép

Országos elérhetőség szempontjából Törökszentmiklós helyzete jónak mondható: a fővárossal a 4-es főút és a 100-as számú vasúti fővonal kapcsolja össze, ennél fogva közúton (városközponttól városközpontig) és vasúton is 1 óra 45 perc alatt elérhető Budapest – és ugyanennyi a megközelítési ideje a legközelebb fekvő romániai határátkelőhelynek (Ártánd) is. A közeli megyeszékhelyek közül Debrecen átlagosan másfél óra, Békéscsaba közúton 1 óra 15 perc, vasúton 2 órás távolságban fekszik. A várost elkerülő 4-es útról a 46-os számú főközlekedési út Mezőtúr és Békéscsaba irányába. A Békés megye északi részéből kiinduló, 4-es főútra irányuló személy- és teherforgalom ezen az úton keresztezi a várost, mivel a 4-es út elkerülő szakasza nem érinti a kétszámjegyű főutat.

A vasúti közlekedésben nincs csomóponti szerepe a városi állomásnak, mindössze kétirányú átmenő forgalmat bonyolít. A közúti közlekedést illetően szintén bizakodásra adhat okot a tervezési fázisban lévő M4-es autópálya Abony és Fegyvernek közötti megépítése, amely - az autópálya szakaszos jellegénél fogva - elsősorban a megyén belüli közlekedési kapcsolatokat dinamizálhatja. Szolnok, mint megyeszékhely relatíve gyorsan elérhető, vasúton és közúton egyaránt 25 perc a két város közötti ingázás

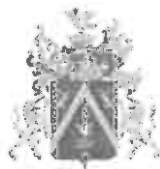
A legsűrűbb buszösszeköttetés a vasútállomásától távol fekvő Fegyvernekkel van, ide napi 33 helyközi és távolsági járat indul, Kengyel, Tiszapüspöki, Tiszatenyő és Tiszabó napi 11 járatral közelíthető meg, míg Kuncsorbát és Örményest 7-7 törökszentmiklósi járat érinti.

A városon belüli közlekedést a lakosság elsősorban gyalogosan, nagy számban kerékpárral és személyautóval valósítja meg. Az elmúlt 20 évben jelentős forrásokat fordított a város a lakossággal együtt az utak szilárd burkolattal való ellátására. Az utak burkolattal való ellátásával azonban egyes utak funkciója megváltozott (lakó út helyett átmenő forgalom is megjelenik ezeken az utakon), így a legtöbb út állapota a megnövekedett terhelés és forgalom hatására folyamatosan romló állapotú. A gyalogos forgalmat és a városon belüli munkába járást az N-R-A Busz Kft. által üzemeltetett helyi járatú autóbuszok szolgálják. Jelenleg nyolc viszonylaton zajlanak az utazások, ebből kettőn zajlik közlekedés hétvégén is.

„Zöld” beruházások

1. Törökszentmiklós város külterületén 2006.évben a 059/35 hrsz alatti ingatlanon egy 1,5 MW névleges teljesítményű FUHLANDER MD 77 típusú egyedi szélérőmű épült. A termelt villamos energia az erőműtől földkábelben keresztül kerül elvezetésre a Törökszentmiklós 132/22 kV-os transzformátor állomáshoz. Itt a szükséges villamos berendezések kialakításával kapcsolódik a 20 kV-os hálózatra. A szélérőmű 100 méter toronymagasságú, a rotor átmérője 77 méter, villámvédelemmel ellátott, névleges teljesítménye 1500 kW. Indulási szélesség 3,5 m/s, biztonsági leállás 20 m/s. a rotor fordulatszáma 9,6 – 17,3 ford/perc tartományban változtatható.

2.

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja

3. Törökszentmiklós Város Önkormányzat KEOP 4.1.0. konstrukciós benyújtott „Termálvíz komplex hasznosítása Törökszentmiklóson” című	Lábassy János Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium kollégiumi, oktatási és sportsarnokának épülete Városi Bölcsőde Pánthy E. Katolikus Általános iskola Helytörténeti gyűjtemény épülete; Pedagógiai szakszolgálat épülete KSZSZK Almásy úti klubépülete Lukács Mozgó Kodály Zoltán Művészetoktatási Intézmény Rádió épülete Bercsényi Miklós Katolikus Gimnázium és Kollégium, kollégiumi és oktatási épülete valamint (Törökszentmiklós, Kossuth L. út 167.szám alatti) tagóvodája EGYMI” épülete Törökszentmiklós Város Polgármesteri Hivatal Ipolyi Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti gyűjtemény Városi Művelődési Központ (Törökszentmiklós, Kossuth L. út 135.) épülete Kölcsey Ferenc Általános Iskola Ipolyi téri és Kölcsey úti épületei
---	---

KEOP-4.1.0-2008-0052 számú projekt keretén belül mélyfúrású kutak létesültek. A geológiai viszonyok alapján 1200 -1300 méter mélységből, 68-70 °C-os víz kinyerésével alkalmas lett több intézményi épület fűtésének ellátására. A lehetőségeket megvizsgálva a Székács Elemér Szakközépiskola, Szakiskola és Kollégium udvarán került elhelyezésre a geotermikus energia kinyerésére alkalmas kút. A kúttól távvezeték segítségével az Almásy úton végig, majd a Polgármesteri Hivatal udvarán keresztül átvezetve a Vásárhelyi P. út, Kölcsey utcákat érintve, a Táncsics M. úton keresztül a városi strandfürdőig került a rendszer kiépítésére. Az utolsó felhasználási hely a városi strandfürdő. Az emisszió csökkenése: CO₂ 661 t/év, NO_x 1200 kg/év, SO_x 140 kg/év. Ha nemzetgazdaság szempontjából vizsgáljuk a fejlesztést, akkor geotermikus energiával helyettesített import földgáz mennyisége 505 000 m³/év.

4. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat 2011. évben a Városi Önkormányzat Egyesített Gyógyító- Megelőző Intézet - továbbiakban EGYMI - (5200 Törökszentmiklós, Kossuth L. út

27. ábra Geotermikus fűtésre csatlakozott intézmények

126.), valamint a Bercsényi Miklós Katolikus Gimnázium (5200 Törökszentmiklós, Almásy út 1.) számára 1 db összesen 10,2 kW névleges teljesítményű, megújuló energiaforrásokat hasznosító hibrid (napelemes-szélgenerátoros) üzemű berendezést telepített 25 métermagasságban. Az egészségügyi és oktatási épületek elektromos energia felhasználásának egy része, megújuló energiából kerül felhasználásra.

Az épületek közvetlenül egymás mellett találhatóak, melyek tetőszerkezetére telepített energiatermelő rendszerek két részből állnak:

- I. egy 6 kW névleges teljesítményű szélgenerátoros rendszerből, (mely rendszer 7.200 kWh energiamennyiséget termel) valamint
- II. egy 4,2 kW névleges teljesítményű napelemes rendszerből (mely rendszer 4.800 kWh energiamennyiséget termel).

A hibrid rendszer optimális körülmények között évente 12.000 kWh energiát termel, mely a Gimnázium éves energiafogyasztásának (54.000 kWh) kb. 22%-át fedezi. A rendszer ún. „hálózatba visszatáplálás”, így a meglévő elektromos hálózat pufferként szolgál. A rendszer által termelt energia látványos módon egy nagyméretű kijelzőn kerül megjelenítésre, mely kijelző a Gimnázium aulájában található. Az EGYMI tetőszerkezetére 6 db, egyenként 1 kW névleges teljesítményű, Airdolphine GTO típusú, hálózatba visszatápláló szélgenerátor (3 méter magas tartóoszlopra szerelve) került telepítésre. A szélgenerátorok már aránylag kis szélsébségénél

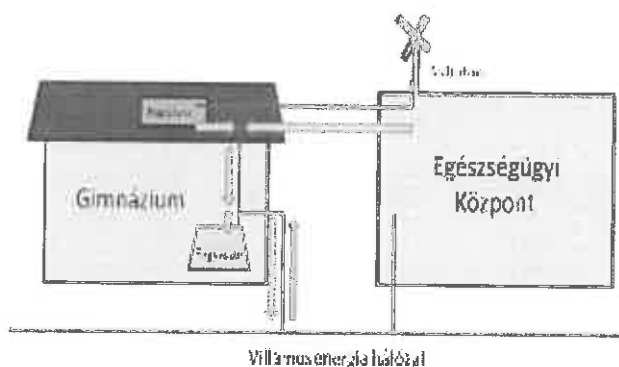

28. ábra Szélgenerátorok az Egyesített Gyógyító-Megelőző Intézet

(2,5 m/s szélsébség esetén) is megkezdik az energiatermelést, de névleges teljesítményüket közepes, átlagos légáramlás esetén (pl: 12,5 m/s nagyságú szél esetén) érik el. Viharos erejű szélben a beépített automatikus fékező és a védelmi rendszer a generátorokat megvédi a túlpörgéstől. A szélkerekek 3 db (SMA Windy Boy 3800 típusú) inverterrel (áramátalakítóval) csatlakoznak az elektromos hálózat különböző fázisaira, ami egyenként 25A-es kismegszakítóval biztosított. A villamos csatlakozás a legközelebbi elektromos csatlakozási ponton, az épület legfelső funkcionális szintjén történik az iskolában. Az Iskola tetőszerkezetére 4,2 kW névleges teljesítményű napelemes rendszer (20 db Kyocera KD210 típusú, japán gyártmányú napelemes modul) került telepítésre, mely 30-40 m² kiterjedésű. A napelemek 2 db (német gyártmányú, SMA Sunny Boy 2500 típusú) inverteren (áramalakítón) keresztül csatlakoznak a meglévő elektromos hálózathoz.

5. Törökszentmiklós Városi Önkormányzat KEOP-4.10.0/N/14 számú nyertes pályázat keretén belül lehetőséget kapott fotovoltaiikus rendszer kialakítására. A projekt keretén belül két (Városháza és Művelődési Központ) épület energetikai költségeinek racionalizálása céljából napelemes rendszert telepítettek. A megújuló energiaforráson alapuló 62 kWp összteljesítményű, 248 db IPC PolySol 250 Wp napelem és az ehhez tartozó rendszer hozzájárul az Önkormányzat működési költségeinek csökkentéséhez, amely éves szinten 62100 KWh megtakarítást jelent. Az alternatív energiahasznosítás az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését prognosztizálja, tehát éves szinten 0,0621 GWh/év megújuló energiafelhasználás növekedés 58,051 t/év üvegházhatású gáz légkörbejutásának megakadályozását jelenti.

6. ÉAOP-5.1.1/A-12-2013-0007 azonosítószámú „Törökszentmiklós város északi szegregátumának komplex fejlesztése” című projekt pályázat részét képezik a városi kamera rendszerhez kapcsolható térfigyelő kamerák, valamint 3 szelektív gyűjtősziget kiépítése. A projekt lehetőséget adott két utca (Szivárvány és Zenész) burkolására, valamint egy közösségi ház és a szegregátumban található három többlakásos önkormányzati szociális bérlakás felújítására. Törökszentmiklós Szivárvány utca 2. szám alatti ingatlan esetében egy hőszivattyús rendszer kerül kialakításra az épület fűtési igényének kielégítésére. Törökszentmiklós Kossuth Lajos utca 14. és Nefelejcs utca 15. szám alatti ingatlan esetében pedig napkollektorok segítik a

csényi Miklós Katolikus Gimnázium tetőszerkezetén

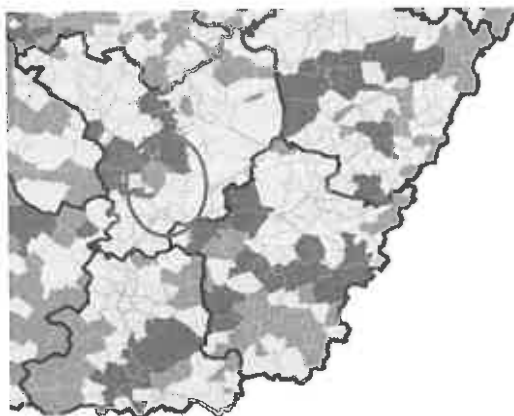

meleg víz előállítását. A közösségi ház fűtési igényét is egy hőszivattyú oldja meg, továbbá az elektromos energiaigény jelentős részének kielégítésére napelemek kerültek telepítésre az épületen. Az épületszerkezet a vonatkozó szigorú épületenergetikai előírások szerint valósul meg, így az épület üzemeltetés költsége optimalizálható.

Katasztrófavédelem

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet⁶ alapján a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, a polgármester veszély-elhárítási tervet készítenek a katasztrófák következményeinek a katasztrófaveszély, veszélyhelyzet elhárítása, csökkentése érdekében. Törökszentmiklós Veszély-elhárítási Tervében foglaltakat

Jelmagyarázat

0 20 40 60 80 100 120 140 160 Km

30. ábra Települések katasztrófavédelmi besorolása (Forrás: BM OKF Országos Polgári Védelmi Felügyelőség)

Törökszentmiklós területén a katasztrófaveszély és veszélyhelyzet kezelése, valamint következményeinek elhárítása, csökkentése érdekében kell alkalmazni. A 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet alapján Törökszentmiklós katasztrófavédelmi besorolása: I. osztály.

Jellemző, feltárt veszélyeztető hatások, kockázati tényezők ismertetése

Ár- és belvíz

1. Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek		Igen	Katasztrófavédelmi osztály
1.1	Árvíz	X	I
1.2	Belvíz	X	I.
1.3	Helyi vízkár	X	I.

⁶234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet

a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

1.4	Rendkívüli időjárás	X	II.
1.5	Földtani veszélyforrások		
1.5.1	Földrengés		
1.5.2	Földcsuszamlás	X	
1.5.3	Beszakadás	X	
1.5.4	Talajsüllyedés	X	
1.5.5	Partfalomlás	X	
2. Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek			
2.1	A Kat. IV. ⁷ fejezetének hatálya alá tartozó üzem		
2.1.3	Küszöb érték alatti üzem	X	III.
2.2	Más létesítmény (ipari, mezőgazdasági) általi veszélyeztető hatás, veszélyes anyag szabadba kerülésének kockázata	X	II.
2.4.1	Veszélyes áruk szállítása	X	II.
2.4.2	Jelentős forgalom	X	II.
2.5	A Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó, katonai célból üzemeltetett veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmények		
4. Kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok			
4.1	A lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége		
4.2	A közlekedés sérülékenysége	X	

31. ábra A katasztrófavédelmi osztályba sorolás eredményeinek bemutatása (Forrás: Törökszentmiklós Veszélyelhárítási Terv)

Árvíz akkor történik, ha a természetes és mesterséges vízfolyások vízállásának emelkedése a normális állapotok időszakában száraz területek víz alá kerülhetnek (folyómederből, gátakon, töltéseken át) kilépő víztömegek az elfolyó, vagy felszíni víz gyors felhalmozódása miatt. A veszélyeztető hatása az ártérben, majd az ártéren kívüli területek elöntése során valósul meg. Térségünk legnagyobb természetben előforduló valós fenyegetettsége. Azonban a veszély lehetősége – télen szokatlanul nagy mennyiségű hóesés a Kárpátokban, hirtelen tartós tavaszi felmelegedés esővel párosulva stb. – a helyzetek szokatlan kombinációja folyton bekövetkezhet, egy a 2001. évihez hasonlítható árvíz, melynek során több ezer embert kellett kitelepíteni ideiglenesen, a felső Tisza (Szabolcs – Szatmár – Bereg megyében) gátszakadás után. Belvízen az ármentesített területek kötött talajain összegyűlő csapadékvizeket (talajvizek, fakadó- és szivárgó vizek) értjük, amelyek a korábbi erek, fokok útját követve húzódnak a befogadók felé és az árvízvédelmi töltéseken történő bevezetésükről csatornákkal és zsilipekkel, helyenként átemelő szivattyútelepek segítségével kel gondoskodni.

Közlekedés

- Vasút: Törökszentmiklós ugyan nem vasúti csomópont, de vasútállomása a Budapest – Debrecen - Nyíregyháza - Záhony felé vezető főútvonalon (100-as számú) helyezkedik el. Naponta 20-25 személyszállító vonat áll az utasok szolgálatára.
- Buszközlekedés: A város központjában az autóbusz-pályaudvart 109 helyközi és távolsági járat érinti. Az autóbuszos tömegközlekedés biztosítja a térségi központ és vonzáskörzetének összekötését, vérkeringését.
- Veszélyes anyag szállítmányok szállítása ebben az irányban is jellemző lehet - a várost ugyan elkerüli a 4-es számú főút, de, adott esetben érintheti a várost. A 46-os számú közúton és a 100-as számú nemzetközi vasútvonalon folyamatosan történik veszélyes anyagszállítás, amely adott esetben közel van a lakókörnyezethez.

⁷A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény

Migrációs veszélyeztetés

A település a határoktól messzire helyezkedik (JNSZ megye az alföld közepe) el. Ezért a szomszédos országokban esetleg bekövetkező drasztikus gazdasági-politikai változások következtében kialakuló migrációs folyamatok nem okozhatnak krízishelyzetet.

Rendkívüli időjárás okozta veszélyeztetés

A földrajzi és meteorológiai adottságok és jellemzők következtében főként a rendkívüli téli időjárás viszonyai. Számolnunk kell a klímaváltozás következményeire is, elsősorban a lokális észlelhető csapadékhullások tekintetében. Veszélyforrások: több napon keresztül eső/hulló hó, hófúvás, szélvihar, tartós esőzések, extrém hideg/meleg. A szélsőséges téli időjárási viszonyok jelenthetnek komoly problémát a település számára, megfosztva őket az alapvető ellátástól. A hóviharak, hóátfúvások jelentős fennakadást okozhatnak a közlekedésben, a járhatatlanná váló utak miatt veszélybe kerülhetnek az elzárt településrészekben élők.

Járványok kialakulásának veszélye

Elsődlegesen ár- és belvizek esetében léphet fel az ivóvíz megfertőződésével a humán járványok veszélye, illetve az egyéb katasztrófák másodlagos hatásaként kell számolni terjedésével. Járványok gócpontjai lehetnek a szomszédos megyék, települések egyaránt, elsősorban a fokozott árvízveszélyes területek vonatkozásában. Ennél sűrűbb előfordulási lehetőséggel kell számolnunk a települések állatállományát és növényvilágát veszélyeztető járványokkal. A leggyakrabban előforduló járványként a baromfi és sertéspestis, illetve a száj- és körömfájás, valamint a mezőgazdasági kultúrákban jelentkező betegségek említhetők.

Nagy kiterjedésű tüzek, illetve üzemi- vagy lakókörnyezetben bekövetkező robbanás miatt kialakuló veszélyhelyzet

Mezőgazdasági és lakóterületek egyaránt lehetnek területtüzek kialakulási gócai és terjedési területei. Mivel a településre jellemző a mezőgazdaság, így elsősorban a nagy szárazság idején alakulhatnak ki tarlótüzek, melyek gyors terjedésüknél fogva veszélyt jelenthetnek a település adott részén lévő nagy kiterjedésű nádasra, tarlóra, valamint további következményként lakóépületekre is. A település közvetlen közelében a Tisza - folyó árterében találhatunk összefüggő erdőterületet, melynek égésből keletkező hatása csak kismértékbe van kihatással a lakóépületekre, - környezetre.

Földrengés okozta veszélyeztetettség

Valós veszélyeztető hatása nem meghatározó. Az elmúlt évek eseményeinek tükrében a kialakulás lehetősége minimális, azonban a nemzetközi, illetve Dunaharaszti- Eger - Jászapáti törésvonal sajátosságait figyelembe véve teljesen nem zárható ki.

Veszélyes hulladékok

A településen SEVESO II. irányelv alá tartozó alsó, felső és küszöb alatti, küszöbértékű üzemek nem találhatók, azaz nincsenek, valamint a járás veszélyes üzemeinek hulladék lerakata sem található a településen.

- REI Hűtőipari és Ingatlanhasznosító Kft.-5200 Törökszentmiklós, Szőlőhátulja dűlő 2.
- Mar-Ne-Váll Kft.- 5200 Törökszentmiklós, Szőlőhátulja dűlő 2. (ammóniaömlés)
- Törökszentmiklós Térségi Víz- Csatornamű Kft.-5200 Törökszentmiklós, Tancsics Mihály út 42/a. (klór ömlés)
- Törökszentmiklósi Kommunális Szolgáltató Nonprofit Kft.-5200 Törökszentmiklós, Puskás F. u. 12. (járványveszély.)

Kritikus infrastruktúra elemeinek sérülékenysége.

Az áram-, gáz- (a település nincs bekötve), vízszolgáltatás nagy területet huzamosan érintő kimaradása komoly zavarokat okozhat. Ezek közül az elektromos ellátó rendszer meghibásodása a legveszélyesebb, mert maga után vonhatja több kommunális szolgáltatás megszűnését is. Korunk fejlett technikai világában kiemelt tényező a kommunikációs technológia, úgymint vezetékes és mobiltelefon hálózatok, rádióhálózatok, Internet szolgáltatások zavara részleges vagy teljes leállása.

A településen a következő sérülékeny infrastruktúrák találhatók:

- Vízhálózat hossza: 105.8 km
- Bekötő vezeték: 76.5 km
- Lekötések: 9170 db (ebből: 8708 db lakossági, 462 db közületi)
- Tűzcsapok (föld feletti/alatti): 185 db
- Közkifolyók: 68 db

Nukleáris és sugárbaesetek okozta veszélyeztetés

Hazai (PAKSI) atomerőmű balesete; szomszédos országok erőműveinek balesete; az országhatárhoz közel fekvő külföldi nukleáris létesítmények {Jaslovské Bohunice-i Atomerőmű (Szlovákia); Mohovce-i Atomerőmű (Szlovákia); Krško-i Atomerőmű, (Szlovénia)} súlyos balesetet követően kialakuló kihullási zóna. A település nukleáris veszélyeztetése a paksi Atomerőmű Rt. üzemzavarából adódó reaktorbalesetből adódik. A jellemző szélirányokat és földrajzi távolságokat figyelembe véve azonban ez a veszélyfajta csak igen kis mértékben fenyegeti a települést. A település a paksi Atomerőmű ÉOS (Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Övintézkedési Zóna) zónájába esik.

Műholdak, űrjárművek okozta veszélyeztetettség

Az űrjárművek és a műholdak az atmoszférában megsemmisülhetnek, így hamuvá égve, darabokra esve a földfelszínre hullhatnak. Ha egy atomreaktorral, vagy radioizotópos hőelektromos generátorral (RTG) felszerelt műhold visszatér radioaktív törmelékkel, és így radiológiai kockázatot okozhat a konstrukciójától és a nukleáris energiaforrásától függően.

Terrorfenyegetettség

Az elmúlt évek eseményei azt mutatják, hogy az egész világon úrrá lett az erőszak, a terror, annak minden lehetséges eszköztárával. Értetendő ez a klasszikusnak nevezhető erőszakcselekményekre éppúgy, mint a biológiai, vegyi, nukleáristámadások potenciális veszélyeire, eseményeire. Ide sorolhatjuk a gazdasági- pénzügyi szférát érintő támadásokat, az Internet által „kínált” számos lehetőséget, a proliferációt. A világon új biztonságpolitikai időszámítás vette kezdetét 2001. szeptember 11. óta. Az európai biztonsági helyzet mindezeknek köszönhetően - 2003 végén, 2004 elején - drasztikus változáson ment keresztül. Európa is szembesült azzal a ténnyel, hogy a "bármikor, bárkire, bárhol lesújthat"- elv esetükben, több mint elmélet. A nemzetközi terrorizmus fejleményei nem vetítik előre merénylet elkövetésének veszélyét Magyarországon. Az elmúlt, viszonylag rövid időszak terrorcselekményei nyomán kialakuló fenyegetés trendje - vagyis, hogy jelentősen bővült a célkeresztbe fogott országok köre - ugyanakkor elkerülhetetlenné teszi a "szükséges óvatosság" elvének széleskörű alkalmazását. A városban nincs olyan mértékű politikai, gazdasági erő, amely ennek a veszélyeztetettségnek célpontjául szolgálhatna.

Légi járművek balesete

Jász-Nagykun-Szolnok megye légterében a Magyarország légiforgalmi térképen megjelenített légterek, légifolyosók helyezkednek el. A légifolyosók nemzetközi főirányokban jelentős forgalmat bonyolítanak. Az általuk érintett területek síkvidéki, lakott területek. A megye illetékességi területén igen nagy számban találhatunk mezőgazdasági légi szolgáltatás céljából igénybe vehető fel- és leszállóhelyet. Törökszentmiklós településen kijelölt felszálló és leszálló

pálya a település északi részén jelölhető/alakítható ki. Ezen feladatra jellemező, hogy a szolgáltatást végző a repülést megelőzően szemrevételezi a területet és tevékenysége megkezdése előtt jelentési kötelezettségének eleget téve megkezdzi az adott repülési feladatát. Általában rét, legelő, füves síkság a leginkább igénybevett terület. E szolgáltatással alapvetően mezőgazdasági igényt elégítenek ki előre nem tervezhető repülési útvonalon. A tevékenységet a 267/2011. (XII. 13.) Kormányrendelet szabályozza.

SWOT-elemzés

Erősségek	Gyengeségek
A közművesítés szintje magas	A népességfogyás üteme gyorsul
Megújuló energiaforrások alkalmazása, ezáltal hőtermelés, áramtermelés, napenergia felhasználás	A köznevelési intézmények kapacitásuk határán működnek
Természeti adottságok: termálvíz, kedvező minőségű termőföldek	A mezőgazdasági őstermelés hiánya
	Csapadékvíz elvezető rendszer elvezető képességének problémája
	Belvíz elvezetés megoldatlansága, ebből adódó belvízkárok okozása
	Vízvisszatartás hiánya (víztározók, természetes tavak létesítése stb.)
	Megújuló energia források alkalmazásának hiánya lakosság körében - ok: köztudat informálatlansága
	Véderdők hiánya
	Rekultivált hulladéklerakó monitoring kútjainak helyreállítása
	Korszerű hulladékgazdálkodási technológia kialakításának hiánya
	Oktatás hiánya, lemaradt szemlélet, viselkedési kultúra hulladékgazdálkodás, természetvédelem, környezettel való harmonikus együttélés terén
	Beruházások, építkezések nyomon követése alacsony, a kikerülő építési bontási hulladék lekövetése szinte lehetetlen
	Helyi önkormányzati rendeletek nem konzekvens alkalmazása, s végül a szankció elmaradása

Lehetőségek	Veszélyek
Strandfürdő helyi-térségi igényeknek megfelelő bővítése, gyógyászati hasznosítás feltételeinek kiépítése növekvő városi bevételt és foglalkoztatás-bővülést eredményezhet	A Város központi részében található TM Öntöde gyártási technológiája során kibocsájtott légszennyezés
Napelemes rendszerek kiépítési lehetőségeinek vizsgálata	A nagytáblás szántóföldi gazdálkodás és a kedvezőtlen birtokszerkezet hosszú távú fennállása tartósan rontja a helyi jövedelmi viszonyokat és csökkenti a biodiverzitást, kunhalmok további pusztulását eredményezi
Zöld felületek növelése települési szinten (építészeti megoldások során való alkalmazása)	Ha az M4-es autótűt megépítéséig nem készül el a déli elkerűlő út, tovább növekedik a városon átmenő forgalom
Mobil meteorológiai állomás kialakítása (helyi gazdák számára adatszolgáltatás), légszennyezettség mérése is cél többek között	Tiszapüspökiben megépűlő Tisza Tk. gabona feldolgozó üzem termelése során kibocsájtott szennyezőanyagok (bűz, por stb.) diffűz hatása, valamint a beszállításból eredő áruszállítás Törökszentmiklóson áthaladó forgalmat növeli
Zöldfelület-gazdálkodási terv kidolgozása	Helytelen hulladékgazdálkodási kultúra miatt bekövetkező nagyfokú szennyezett terűletek
Hulladékgazdálkodási-terv kidolgozása	Nem engedélyezett telepűlési vízkivételek (fűrt kűt stb.) talajvíz szennyezésével, elapasztásával járhat
Levegőminőség-védelmi terv kidolgozása	
A városi termékek hozzáadott-érték növelése érdekében élelmiszer-feldolgozási kapacitások épűlhetnének ki	
Felszíni vízkészleteink védelme (tavak rekultivációja, felszíni vízfolyások parti zonációjának kiépítése)	
Felszín alatti vízkészletek védelme (engedély nélküli kűtak felmérése, szankcionálása, helyes agrárgazdálkodás kialakítása)	
VGT II. iránymutatásainak alkalmazása	
Öko- tájturizmus fejlesztése	
Szemléletformáló oktatások bevezetése, iskolák, tanintézmények bevonása	

Célkitűzések

A Környezetvédelmi Program hosszú távú célkitűzése, hogy hozzájáruljon Törökszentmiklóson a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Az alábbiakban megjelölt stratégiai területeket és célokat egymással összhangban, harmonizálva kell alkalmazni az átfedések elkerülése miatt. A stratégiai területeken elérendő célokat nem általános jellegű feladatok megfogalmazásával, hanem a ténylegesen felmerülő környezeti problémákra megoldást nyújtó lehetőségek tárházával szükséges megjelölni.

Levegőtisztaság-védelem

Törökszentmiklós levegőminőségének feltérképezése

Környezeti levegő állapotának javítása: gépjárműforgalmat és lakossági fűtést érintő intézkedésekkel

A levegőterhelés szempontjából kiemelkedően fontos oktatási, kulturális és egészségügyi intézményei levegő-tisztaság védelmének érdekében javasolt fasor védősáv kialakítása

Folyamatos oktatás, szemléletformálás

Zajvédelem

Stratégiai zajtérkép elkészítése

Éves szinten hatósági zajszint felmérés főként belterületen

Városon áthaladó gépjárműforgalom csökkentése

Környezet és egészség

Lakosság részére évente kettő ingyenes egészségügyi nap megtartása

Folyamatos oktatás a környezeti terhelésekből származó népbetegségek kialakulásának okáról és gyógy módokról

Zöldfelület-védelem

Települési meglévő zöldfelületek felújítása, funkciók kibővítésével

Zöld gyűrű megtervezése a város körül

Lakosság bevonása a zöldfelület kialakításánál, növelésénél

Zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatos oktatások megtartása

Koller-féle telephely mintakertté való átalakítása

Természet és tájvédelem

Tanösvények kialakítása

Lehetséges természetvédelmi területek feltérképezése

Nevelő, oktatási célú túrák és előadások tartása (HNPI)⁸

Talajok védelme

Nitrát érzékeny területek feltérképezése

A helyes agrokultúra kialakításának céljából oktatási és szakmai fórumok szervezése

Jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazásának ösztönzése

Vízvédelem

Vízvisszatartás megvalósítása (belvíz és csapadékvíz)

Felszín alatti vizek védelme érdekében az illegálisan fűrt kutak feltérképezése

Meglévő felszíni tavak rekultivációja, eredeti víztároló funkció visszaállítása

Szemléletformáló oktatások megtartása, a lakosság széleskörű bevonása

⁸ Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság (4024 Debrecen, Sumen u. 2.)

Hulladékgazdálkodás

Új hulladékgazdálkodási telephely létrehozása
Szemléletformáló oktatások szervezése
Koller-féle telephely felszámolása

Környezeti kármentesítés és kármegelőzés

Törökszentmiklós területén folyó kármentesítés lefolytatása
Rekultivált hulladéklerakó monitoring kútjainak folyamatos ellenőrzése
Rekultivált hulladéklerakó karbantartási - üzemeltetési munkálatainak elvégzése

Energiagazdálkodás

Középületek, közintézmények energiatakarékos üzemeltetése
Helyi energiaforrások felhasználása

Környezettudatos szemléletformálás és gondolkodásmód erősítése

Környezettudatosság erősítése, ösztönzése oktatások és szemléletformáló előadásokon keresztül
Oktatási intézményekkel történő szoros kapcsolattartás

A célkitűzések megvalósításának lehetséges útjai

Levegőminőség javítása

A városban tapasztalható ipari termelés csökkenésével, jelentősen mérséklődött az üzemek légszennyező anyagkibocsátása is. A telepek a legkülönbözőbb tevékenységet (folyamatosan vagy csak időszakosan/szakaszosan) végzik, ezáltal minden telepnek más és más a kibocsátásra kerülő szennyezőanyag összetétele/koncentrációja, valamint annak mennyisége. Törekedni kell az újonnan létesíteni kívánt légszennyező vállalkozások, illetve légszennyező tevékenységek esetén azoknak a város külterületi részére való telepítése. A jövőben betelepülni kívánó, jelentősebb ipari cégek esetében fontos kritérium kell, hogy legyen a tervezett tevékenységük környezeti terhelésének vizsgálata, környezeti hatásvizsgálat elrendelése, s szakmai partnerek bevonása már a tervezéskor is. Mobil meteorológiai mérőállomás üzemeltetésével megfelelő adatok nyerhetők többek között a külső hőmérsékletről és páratartalomról, a nyomásról, a harmatpontról, a szélirányról, a csapadékintenzitásról, valamint a levegő szállópor és szennyező anyag tartalmáról. Amennyiben szükséges helyi szintű klímavédelmi stratégia elkészítését kell forszírozni. A városi levegőszennyezés csökkentésének egyik fontos eszköze lehet a személygépkocsi forgalom csökkentése, amely az igény csökkentésével, a környezetbarát közlekedési módok ösztönzésével érhető el. A kerékpárút hálózat továbbfejlesztése (körülmények javítása a biztonságos közlekedés érdekében) mellett a kerékpár használatának elterjedését szükséges elősegíteni a köztudatban.

Nagy hangsúlyt kell fektetni a szemléletformáló oktatások megszervezésére, lehetőség szerint a lakosság minden korosztályára kihatóan kell az oktatási anyagot összeállítani. A lakosság figyelmét fel kell hívni a veszélyes hulladékok égetésének káros hatásaira, szükséges tájékoztatni őket, hogy hol adhatók le ezek a hulladékok. Célszerű veszélyeshulladék-gyűjtő akciónap megszervezése is.

Biológiai allergének

A legtöbb tünetet kiváltó allergén növény a parlagfű. A globális éghajlatváltozás hatására egyre több allergén növény megjelenésére lehet számítani. A jogszabályi előírások, az ellenőrzések, szankcionálások hatására csökkent a parlagfűvel fertőzött területek aránya. Fontos, hogy a gyepesítés helyi aratásból, helyi magszedésből történjen, legalább részlegesen. Az allergén gyomokkal érintett területek számát csökkenteni kell többszöri kaszálással, valamint a területek tulajdonosait figyelmeztetni kell a kötelezettségeikre, ellenkező esetben szigorú bírságok kiszabása indokolt.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós légszennyező pontforrásainak azonosítása, térkép elkészítése, adatbank létrehozása az éves kibocsátások tükrében		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	JNSZMKH ⁹ Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály	2016. év
Települési szinten az összes káros kibocsátó felmérése, előzetes vizsgálatok elvégzése				
A nyílttéri égetések ellenőrzése lakossági bejelentésekre		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Szemléletformáló előadások tartása a nyílttéri (hulladék) égetés káros hatásaira,		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

⁹ Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály (5000 Szolnok, Boldog Sándor István krt. 4.)

valamint a levegőszennyezés csökkentési módokra, lehetőségekre vonatkozóan		
Oktatási program kidolgozása a biológiai allergének kaszálásának fontosságáról, valamint az allergiás tüneteket kiváltó növények ismertetéséről	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. évtől folyamatos
Kerékpáros közlekedés ösztönzése, köztudatban való erősítése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	
Pollen koncentráció figyelemmel kísérése, lakosság folyamatos tájékoztatása	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	
Klímavédelmi stratégia kidolgozása helyi szinten (térségi összefogásban)	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	

Zajterhelés csökkentése

A zajvédelem feladata az élő környezet, kiemelten az embert zavaró hanghatások megszüntetése, vagy ha ez nem lehetséges, a zajterhelés elfogadható szintre csökkentése. Ez alapvetően egészségügyi és műszaki kérdéseket vet fel.

A zajvédelem egészségügyi problémakörébe tartozik a zaj emberi szervezetre kifejtett hatásának feltárása. Olyan mennyiségek meghatározása, amellyel a zaj emberi szervezetre kifejtett károsító hatásának nagysága kifejezhető, ill. ezekre vonatkozó határértékek megállapítása az emberi egészség megóvása érdekében. Műszaki feladat olyan technológiai- és termékfejlesztések elvégzése, ill. beépítési tervek elkészítése, amelyekkel a határérték feletti zajterhelések elkerülhetőek. Műszaki kérdés a zajvédelemben a konkrét esetre vonatkozó zajterhelési értékek mérése, és amennyiben szükséges, a zajterhelést csökkentő beavatkozások tervezése, létesítése és működtetése. A környezetünkben kialakuló zajviszonyokat számos tényező határozza meg, de elsősorban a zajforrás típusa és működési körülményei.

A környezeti zajforrásokat az alábbi főbb csoportokra oszthatjuk:

Ipari (üzemi) zajforrások

Üzemi zajforrásnak tekintjük az ipari termelő és szolgáltató üzemeket, beleértve a területükön mozgó járműveket, az épületek rendeltetésszerű használatát biztosító gépi berendezéseket (pl. kereskedelmi és lakossági szellőző-és klímaberendezések, transzformátorok stb.) A jelenlegi jogszabályi előírásoknak megfelelően ebbe a csoportba tartoznak az ún. „szabadidős” zajforrások (kulturális-, szórakoztató-, vendéglátó-, sportlétesítmény, -berendezés, -tevékenység) is.

Közlekedési eredetű zajforrás

A vízi és légi útvonalon, közúton, közlekedési területen mozgó gépjármű, várakozó-(parkoló-) helyen, vasútvonalon, pályaudvaron, egyéb fel/leszállóhelyen, kikötőben (együtt: közlekedési

létesítményben) történő, a közlekedéssel közvetlenül összefüggő járműmozgás, járműműködtetés.

A zajvédelem tekintetében tett célzott intézkedések csak akkor jelenthetnek megoldást, amennyiben a zajforrásokról, valamint a zajterheléssel érintettek körével kapcsolatban megfelelő ismeretanyag áll az Önkormányzat rendelkezésére. A zajtérkép elkészítését megelőzően állapotfelmérést szükséges elvégezni, amely alapján beazonosíthatók a város területén megtalálható különböző számú és méretű zajforrás-csoportok. A közlekedési eredetű zaj- és rezgésforrás a forgalom átszervezésével, úthibák kijavításával, elkerülő útvonalak kiépítésével csökkenthető. A belterületi utakon a sebesség-korlátozások és fokozott ellenőrzése, a nehézgépjármű forgalom bizonyos útvonalakra való koncentrálása javíthat a zajkibocsátás tekintetében. A zaj- és rezgésártalomról lakossági fórum keretében tájékoztatást nyújthat az Önkormányzat, hogy milyen építéstechnikai megoldásokkal javítható a forgalmas utak mentén élők helyzete. Ezzel egyidejűleg a városban lehetőség szerint növelni kell azon zöldfelületek, mint puffer zóna arányát is, amely a zajforrás és légszennyezés csökkentésében, felfogásában segít.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós zajvédelmi térkép elkészítése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. év
Zajvédelemmel kapcsolatos intézkedési terv kidolgozása-összhangban a zöldfelület-gazdálkodással		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Éves szinten hatósági zajszint felmérés bel- és külterületi település részeken		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
A gépjárműves közlekedési igény csökkentése szemléletformáló kampányok eszközeivel		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Környezet és egészség

Az egyének és a társadalom értékrendjében kiemelt szerephez jut az egészségmegőrzés. A halandósági kockázati tényezők között kiemelt fontosságúak a környezeti ártalmak.

A környezet tisztasága az emberi egészség és jólét szempontjából alapvető fontossággal bír. Különösen fontos városi szinten az elővigyázatosság elvének alkalmazása, hiszen a legismertebb egészségügyi hatások a környezeti légszennyezéshez, az egyre súlyosbodó zajhatáshoz, a rossz vízminőséghez, valamint az elégtelen higiéniai feltételekhez köthetők. Az emberi egészségre hatással lehet a klímaváltozás, a biodiverzitás csökkenése, valamint a talajminőség romlása is.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerinti megfogalmazásban a "környezetegészség" meghatározása magában foglalja "mind a vegyi anyagok, sugárzások és néhány biológiai tényező közvetlen egészségre gyakorolt hatásának következményeit és a tágabb fizikai, pszichológiai, szociális és esztétikai környezetet, beleértve a lakás-, városfejlesztési, terület- és talajhasználati, közlekedési körülményeket" is.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Éves szinten két ingyenes szűrési nap biztosítása a lakosság számára		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. év
Az embereket érintő népbetegségek		Törökszentmiklós		2016. évtől

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja

kialakulásának okairól oktatási anyag kidolgozása	Városi Önkormányzat	folyamatos
Gyógymódok, egészséges környezet kialakításának lehetőségei, azok ismertetése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. évtől folyamatos

Zöldfelületek védelme

A település dinamikus kölcsönhatásban van a természeti környezettel. A kapcsolat egyik legfontosabb eleme egy jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer. A település zöldfelületi rendszerének funkciója -területe, szerkezete és minősége függvényében - sokrétű. Kedvezően befolyásolja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, összekapcsolja, vagy elválasztja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas rekreációra, a település esztétikai megjelenését alapvetően meghatározza. A meglévő éghajlati viszonyok között a művi és természeti környezet arányánál, a zöldterületek aránya célszerűen 55-60 % körül kellene, hogy mozogjon. Az egységes zöldfelületi rendszer hiányos, a zöldfolyosók egyre keskenyebbek, sok helyen mozaikossá váltak. Nő a művi területek aránya, a véderdők aránya csökken. A közvetlen lakókörnyezetben az utcák fásítása bír nagyobb zöldfelületi jelentőséggel. A zöldfelületi rendszer fontos tényezője a talaj, ez a beépítések során elveszti funkcióját, ezért fontos az olyan építési tevékenységek ösztönzése, amelyek a talaj minél több funkciójának a megőrzését szolgálják.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Egységes zöldfelületi rendszer megtervezése, térképes ábrázolása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
A város meglévő zöldfelületi rendszerének helyreállítása (lsd. Galambos- és Bicskás-tó rekultivációja, továbbá ligeterdők ápolása, újra telepítése, parkosítási feladatok ellátása)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	Törökszentmiklói Kommunális Szolgáltató Kft., Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016-2018.
Zöldgyűrű kialakítása a város körül (elsődleges a tervezés, térkép elkészítése, beavatkozások megtervezése)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Zöldfelületek növelése (ligeterdők kialakítása, társadalom bevonása - a telepítés és fenntartás időszakára is)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Szemléletformáló programok, oktatás megtartása a zöldfelület-gazdálkodással kapcsolatban, tanulók részére pályázati lehetőség biztosítása zöldfelület tervezésre vonatkozóan		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Természet- és tájvédelem

A természetvédelem célja a bioszféra állapotának, működőképességének, biodiverzitásának (biológiai sokféleségének), valamint ezzel összefüggésben az élőhelyeknek és a természeti tájnak a megőrzése, károsodásainak megelőzése, mérséklése vagy elhárítása. A társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és erőforrásigénye következtében, a természeti környezet egyre nagyobb terhelésnek van kitéve. A legfőbb veszélyeztető tényező az élőhelyek csökkenése, felaprózódása, pusztulása, a nem megfelelő földhasználatból adódó túlhasznosítás, az éghajlatváltozás miatti özőnfajok megjelenése. Természetvédelmi örökségünk megőrzése érdekében, a természetvédelmi szempontokat nem csupán a védelem alatt álló területeken, hanem minden más területen és tevékenységben is érvényesíteni kell.

A Madárvédelmi Irányelv 1979. április 2-án került elfogadásra, a vadon élő madarak védelméről szóló 79/409/EGK irányelv, amely természetvédelmi tárgyú közösségi szabályozásnak való megfelelést Magyarországon az 1996. évi LIII. törvény biztosítja. Törökszentmiklóson kiemelt szerepet kell, hogy kapjanak az évről-évre visszatérő Fehér gólya, valamint a Fekete gólya egyedek. Az elmúlt időszak egyedpusztulásait, mint intő jeleket szükséges felfogni, tehát a közeljövőben élőhelyeik biztosítása és biztonságának megtartása érdekében az elvégzendő feladatok végrehajtását kell előtérbe helyezni.

A természeti táj és értékek védelme

1992. május 21-én elfogadta a Tanács a 92/43/EGK irányelvet, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről. Ez az irányelv hozta létre a NATURA 2000 programot, ami nem más mint "a különleges természet-megőrzési területek egységes európai ökológiai hálózata". Az irányelv – már a címéből is láthatóan – kettős természetű, egyrészt a fajok, másrészt az élőhelyeik (területek) védelmére épít.

A Natura 2000 területeken folytatott tevékenységek előírásoknak megfelelő módon történő végzéséről gondoskodni szükséges. A természet védelme nem csupán a védett természeti területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére ki kell, hogy terjedjen. Az érzékeny természeti területek (ÉTT) olyan extenzív művelés alatt álló területek, amelyek a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek megőrzését, a biológiai sokféleség fenntartását, a tájképi értékek védelmét szolgálják.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Védett területek azonosítása, térkép létrehozása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017.
Oktatási anyag kidolgozása, természetvédelmi területeken történő túrák megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Adott területen korábban létező, a kultúrtáját színesítő őshonos fajokból álló élőhelytípus kialakítása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)		
A tájidegen dendroflóra következetes eltávolítása az erdőgazdálkodási tevékenység során a természetszerű erdőtársulások felújítási lehetőségeinek javítása érdekében		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol bejegyzett erdőgazdálkodó vagy tulajdonos)		
A természetes és természetközeli vizes élőhelyek rendszerének fenntartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)		
Hortobágyi Nemzeti Park		Törökszentmiklós		2016.

Igazgatósággal való együttműködés Rétek, legelők rendszeres kaszálása, illetve legeltetése a beerdősülés és gyomosodás megakadályozása érdekében	Városi Önkormányzat Törökszentmiklós Városi Önkormányzat (ahol az adott ingatlan tulajdonosa)	folyamatos
--	---	------------

Talajok védelme és fenntartható használata

Fenntartható -terület és földhasználat

A gazdasági-társadalmi tevékenységek megvalósulása különböző mértékű földhasználattal jár együtt. A különböző területhasználati módok különböző környezeti elemeket vesznek igénybe, azokat eltérő módon hasznosítják, illetve terhelik meg. Az elmúlt években a területhasználat alakulását a művelés alól kivett területek arányának a növekedése jellemezte. A földhasználat során gondot okoz a hagyományos értékörző gazdálkodási módszerek háttérbe szorulása, fokozatos eltűnése.

Talajok védelme és fenntartható használata

A talaj egy feltételesen megújuló természeti erőforrás, melynek megóvása, termékenységének fenntartása mindenki érdeke. A talajok degradációjának folyamatát a gazdasági - és társadalmi tényezők nagymértékben előmozdították (területfoglalás, mezőgazdaság). Törökszentmiklós külterületén jelentős terület kerül belvíz alá a csapadékosabb időszakokban, ezáltal kedvezőtlen talajkémiai, és biológiai folyamatokat okozva. A föld felszínén vagy a földben olyan tevékenységek folytathatók, ott csak olyan anyagok helyezhetők el, amelyek a föld minőségét és folyamatait, a környezeti elemeket nem szennyezik, károsítják. Beruházás megkezdése előtt gondoskodni kell a termőréteg megfelelő letermeléséről és termőtalajként felhasználásáról. A kivitelezés és üzemeltetés során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások az érintett termőföld minőségében kárt ne okozzanak. A talajvédelmet szolgáló létesítmények szakszerű üzemeltetését és fenntartását, illetőleg a vízerózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatok megőrzését biztosítani kell. Az ökológiai gazdálkodást hátráltatja, hogy a termékek jelentős része - a magas termelői ár következtében - külföldön kerül értékesítésre. Problémát jelent a környezettudatos gazdálkodás hiánya, a sokszor szakszerűtlen agrotechnika. Az intenzív gazdálkodás mellett gondot okoz a területek művelésének elhagyása is, ami a biodiverzitás csökkenését, és környezet-egészségügyi problémákat is okoz (pl: parlagfű).

A termőföldek hasznosítására, a földvédelemre a földminősítésre és talajvédelemre vonatkozó jelenleg hatályos rendelkezéseket a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. számú törvény (továbbiakban Tfv.) állapítja meg. A törvény hatálya kiterjed a termőföldre valamint – ha e törvény másként nem rendelkezik – a termőföldnek nem minősülő ingatlanokra. A Tfv. értelmében ingatlanügyi hatósági engedéllyel lehet termőföldet más célra hasznosítani. Az engedély hiánya esetén más hatóságok által kiadott engedélyek nem mentesítik az igénybevevőt a törvényben foglalt jogkövetkezmények alól.

Termőföldet más célra csak kivételesen- elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybe vételével - lehet felhasználni. Az átlagosnál jobb minőségű termőföldet (átlagos minőségű termőföld, a település azonos művelési ágú termőföldjeinek egy hektárra vetített aranykorona értékeinek átlaga) más célra hasznosítani csak időlegesen, illetőleg helyhez kötött igénybevétel céljával lehet.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
A helyes agrokultúra kialakításáért oktatási, szakmai fórumok szervezése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020-ig
A jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazásának ösztönzése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Vízviisszatartás megvalósítása útfőn száraz időszakokban az öntözés biztosítása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		

Vizeink védelme

A Program egyik fő feladata az ivóvízben található egészségre ártalmas anyagok csökkentését szolgáló intézkedések meghatározása. A közműves ellátottság megoldott, további feladatot elsősorban a minőségi problémák kiküszöbölése jelent. A területen keletkező szennyvíz elvezetése csak csatornázottan, vagy a csatorna kiépítéséig zárt szennyvíztárolóból szippantással történhet. A zárt szennyvízgyűjtőkben összegyűlő szennyvizek csak engedéllyel rendelkező szennyvíztisztító-leürítő telepre szállíthatók. A használt víznek a vizekbe történő visszavezetését, valamint a vizek átvezetését úgy kell végezni, hogy a vízáadó és -befogadó közeg készleteit, minőségét és élővilágát kedvezőtlenül ne változtassa meg, természetes tisztulását ne veszélyeztesse. A területen működő technológiák következtében szennyeződő csapadékvíz megfelelő tisztítás után vezethető be a csapadékvíz befogadóba. Csapadékvíz-csatornába, csapadékvíz elvezető árokba szennyvizet, vagy állattartás hulladékait tartalmazó vizet még tisztítottan sem szabad bevezetni. A rétegvíz készlet utánpótlása és a természetes vízháztartás fennmaradása érdekében a csapadékvíz elvezető árkoknál kerülni kell a zárt burkolatok alkalmazását.

A települési csapadékvíz gazdálkodás, illetve az azt szolgáló műszaki megoldások a városi vízgyűjtőterület hidrológiai viszonyaiban olyan változások elérését szolgálják, amelyekkel részlegesen visszafordíthatjuk a kedvezőtlen folyamatot, közelebb kerülhetünk a természetes állapothoz jellemző helyzethez. Ezzel, egyéb kedvező hatások mellett a városi kisvízfolyások vízminőségének javulását, a jó ökológiai állapot elérését is szolgáljuk.

A Kvassay Jenő Tervvel, valamint a Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervvel összhangban szükséges a jelenlegi Környezetvédelmi Programot felülvizsgálni.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Vízviisszatartás megvalósítása csapadék- és belvíztározók létrehozásával	Pályázati forrásból	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020-ig
Felszín alatti vízkivételek korlátozása a vizek mennyiségi állapotának javítása érdekében	Hatósági ellenőrzés során az illegális fűrt kutak ellenőrzése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Csónakázó-tó mellett szűrőmező kialakítása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		
Galambos- és Bicskás-tó rekultivációja (mederkostrás és a part növényi zonációjának visszaállítása, belvíz- és csapadékvíz elvezető rendszerrel való összekötés a vízpótlás és vízviisszatartás	Pályázati forrás és saját erő hozzáadásával	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2020.

megvalósítása érdekében) Vizeink védelme érdekében oktatási program kidolgozása (ingatlanokon csapadékvíz visszatartásának lehetőségei, felszíni-és felszín alatti vizeink védelmének fontossága)	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. évtől folyamatos
Települési csapadékvíz- gazdálkodás megtervezése	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	

Hulladékgazdálkodás (helyi szinten való fejlesztése)

A hulladékgazdálkodás feladata, hogy hozzájáruljon a természeti erőforrások felhasználásának a csökkentéséhez, felhasználásuk hatékonyságának a növeléséhez, a fenntartható gazdálkodáshoz. A települési hulladékgazdálkodás kereteit, a hat évre szóló, Helyi Hulladékgazdálkodási Terv tartalmazza. Stratégiai célkitűzés a keletkező hulladékmennyiség növekedésének a megakadályozása megelőző intézkedésekkel, valamint a képződő hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítása, a lerakásra kerülő hulladék minimalizálása.

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Új telephely létrehozása (építési-bontási törmelék hasznosítása, növényi zöldhulladék átvétele kertészeti hasznosítása)	Pályázati forrás és saját erő	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
Koller-féle telephely végleges felszámolása (kertészet és mintakertészet kialakítása)	Közösségi együttműködés	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
Oktatások szervezése a hulladék csökkentésére, szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeire vonatkozóan, szemléletformáló előadások megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatosan

Környezeti kármentesítés és kármegelőzés

A környezetbiztonságot elsődlegesen a megelőzés elvének érvényesítése garantálja. A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, bizonyos esetben rendkívül pusztító hatásúak, a lakosság széles rétegét érintik, többirányú hatásuk miatt összetett jellegűek. Az emberi tevékenységből adódó környezeti veszélyhelyzetek túlnyomórészt baleseti szennyezéssel következtében alakulnak ki, azonban a veszélyes anyagok életciklusának bármely fázisa magában hordozza a súlyos ipari balesetek, rendkívüli események kockázatát. Fontos, hogy az Önkormányzat közigazgatási területén belül a földtani közegben (talajban) és a felszín alatti vizekben hátramaradt, akkumulálódott szennyeződések felderítése, a felszín alatti vizek, a földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése feltérképezése folyamatos legyen. Továbbiakban a veszélyeztetett területeken a szennyezettség kockázatának csökkentése és a szennyezett területeken a szennyezettség csökkentésnek vagy megszüntetésének elősegítését kell célul kitűzni.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Törökszentmiklós város területén folyó kármentesítés lefolytatása (figyelemmel kísérése), környezet helyreállítása	Pályázati forrásból - barnamezős beruházások	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Rekultivált hulladéklerakó monitoring kútjainak folyamatos ellenőrzése, földtani közeg szennyezésének elkerülése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Illegális hulladéklerakók felszámolása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos

Energiatakarékosság

A fenntartható energiahasználat miatt a jövőben indokolt energiatakarékossági intézkedések végrehajtása, illetve alternatív energia felhasználása. Tekintettel arra, hogy Törökszentmiklós nagy mennyiségű és jó minőségű termálvízkinccsel rendelkezik, fontos eme lehetőség részletes vizsgálata, az ebben rejlő lehetőség fenntartható módon történő kihasználása.

Az önkormányzati intézmények és a háztartások fenntartható energiagazdálkodásának elősegítése és támogatása a jövőben is nagy szerepet kaphat.

A lakosság értékrendje és életmódja alapvetően határozza meg fogyasztási szokásait, amely hatással van a környezet állapotára. A fenntartható fejlődés szempontjából kulcsfontosságú tényező a fenntartható termelés és fogyasztás kérdésköre. A fenntartható termelés és fogyasztás tulajdonképpen a szolgáltatások és kapcsolódó termékek olyan használata, amely kielégíti az alapvető szükségleteket és egyben jobb életminőséget biztosít, miközben minimalizálja a természeti erőforrások és toxikus anyagok használatát csakúgy, mint a hulladékok és szennyező anyagok kibocsátását a szolgáltatások és termékek teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését.

Megvalósítandó intézkedések	Forrás	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Középületek, közintézmények energiatakarékos működtetése, energiahatékonyságának növelése	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	Közintézmények	2016. folyamatos
Helyi megújuló energiaforrások (biomassza, nap- és szélenergia) felhasználásnak növelése	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos

Környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

A lakoságnál, a vállalkozóknál és a gazdálkodóknál is számos esetben hiányzik a környezet - és természetvédelmi szemlélet, a környezettudatosság. A napjainkat jellemző társadalmi és gazdasági folyamatokban meghatározóak a környezetet erősen terhelő életmód. A természeti értékek bemutatására, a természetvédelmi feladatok kihangsúlyozására a nevelés-oktatás területén is nagy szükség van. A természeti értékek jelentőségét, azok, megőrzésének fontosságát az iskolai oktatás során sok helyen, különböző formában hangsúlyozzák. Helyet kap a természettudományos tantárgyakban, a környezeti nevelésben.

Törökszentmiklós Város Környezetvédelmi Programja

Bercsényi Miklós Gimnázium és Kollégium	5200 Törökszentmiklós, Almásy u. 1.
Székács Elemér Szakközépiskola és Kollégium	5200 Törökszentmiklós, Almásy u. 50.
Kölcsey Ferenc Általános Iskola	5200 Törökszentmiklós, Kölcsey út 21.

7. táblázat Ökoiskola címet elnyert iskolák Törökszentmiklóson

„A környezeti nevelés elsődleges feladata a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása. A tanösvények a környezeti szemléletformálás, a terepi környezeti nevelés és a fenntartható szabadidő-eltöltés fontos színterei, jelentős ökoturisztikai attrakciók. Kapcsolódási pontot jelentenek a természet és az ember között, képesek hatni a látogatókra, befolyásolják a viselkedést, ismereteket szolgáltatnak, megismertetnek a valós értékekkel, egyúttal kellemes és hasznos szabadidő-eltöltést tesznek lehetővé.”¹⁰

Megvalósítandó intézkedések	Források	Felelősök	Partnerek	Megvalósítás időpontja
Környezetvédelmi szempontból jelentősebb napokon szemléletformáló programsorozatok szervezése		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Környezetvédelmi célzatú előadások, oktatási anyagok megtartása		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. folyamatos
Természetvédelmi területeken tanösvények kialakítása, folyamatos túrák megtartása	Pályázat	Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016. évtől folyamatos
Környezettudatos gondolkodásmód elősegítése a lakosság körében (csapadékvíz visszatartás, helyes gazdálkodási mód, zajártalom csökkentés, hulladékcsökkentés)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat		2016-2017. év
A gazdálkodó szervezetek részére oktatás tartása (teljes életciklus elemzés energiatermelési és szolgáltatási folyamatokra egyaránt, legjobb elérhető technológia alkalmazásának ösztönzése)		Törökszentmiklós Városi Önkormányzat	2016. folyamatos	

¹⁰ Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Kitaibel Pál Környezettudományi Doktori Iskola Környezetpedagógiai Program A Tanösvények Szepe A Környezeti Szemléletformálásban (Szerző: Kollarics Tímea)

Megvalósítás forrásai

A települési Környezetvédelmi Programban meghatározott feladatok ellátásához szükséges pénzeszközöket az alábbi módon lehetséges biztosítani:

A környezetvédelmi dologi kiadásokra (tanulmánytervek készíttetése, mérések, állapotfelmérések, környezeti és környezet-egészségügyi adatok nyilvántartása, informatikai háttér biztosítása stb.), mint szakfeladatra, évente külön költségvetési keretet kell meghatározni. A környezetvédelmi célú fejlesztésekre, nagy beruházásokra évente külön fejlesztési keretet szükséges biztosítani, mely a programból fakadóan prioritási sorrendben finanszírozza a legégetőbb környezetvédelmi beruházásokat. Önkormányzati Környezetvédelmi Alap fenntartása. Pénzügyi forrásként megfontolandó környezetvédelmi alapítvány(ok) létrehozása, melyhez a magánszemélyek a személyi jövedelemadójuk 1 %-ának felajánlásával járulhatnak hozzá.

Fontos a hazai és nemzetközi környezetvédelmi célú pályázati lehetőségek folyamatos figyelemmel kísérése (pl.: *Svájci-Magyar Együttműködési Program, Norvég Alap*) A pályázati támogatások igénybevehetősége érdekében a szükséges önrész biztosításával számolni kell.

„Magyarország a számára 2014-2020 között rendelkezésre álló uniós források felhasználását tíz operatív program keretében tervezi. Az operatív programok illeszkednek az EU2020 stratégiához.

- Az Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) elsődleges célja a közlekedés hálózatának és infrastruktúrájának fejlesztése, a transzeurópai közlekedési hálózaton keresztül a városi közlekedésen át, egészen a környezetbarát megoldásokig.
- Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program, azaz az EFOP elsődleges célja, hogy a humán tőke és a társadalmi környezet javításával járuljon hozzá a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezeléséhez. Az EFOP a gyakorlatban nemcsak a szegénység elleni küzdelemből fogja kivenni a részét, de hangsúlyt helyez a társadalmi kohézió erősítésére, az egészségügyi beruházásokra, a köznevelés minőségének fejlesztésére, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növelésére és a kutatás-fejlesztésre.
- A Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) célja, hogy a magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővülésére épülő gazdasági növekedés az emberi élet és a környezeti elemek – hosszú távú változásokat is figyelembe vevő – védelmével összhangban valósuljon meg.
- A Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, azaz a GINOP egyik legfontosabb célkitűzése Magyarország foglalkoztatási rátájának 75%-ra való emelése. Ehhez egyrészt új munkahelyeket kell létesíteni, másrészt a munkát vállalni akarók képességeit kell fejleszteni. A program további két fontos célkitűzése az ország innovációs képességeinek és kapacitásainak, valamint a magyar ipari és szolgáltató szektornak a fókuszált fejlesztése.
- A TOP, azaz a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program fő küldetése, hogy kereteket biztosítson a területileg decentralizált fejlesztések tervezéséhez és megvalósításához. Fejlesztései között helyet kapnak a közvetlenül a közszférára, a helyi társadalomra és környezetre irányuló fejlesztések is.
- A közigazgatás, és a közszolgáltatási szféra kiemelt fejlesztéseit a Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP) nyomán hajtjuk végre. Az operatív program ad egyben helyet a 2014-2020 időszakban az ESB alapok végrehajtásához szükséges tagállami funkciók finanszírozásához felhasználható technikai segítségnyújtás forrásoknak.

- A VP, azaz Vidékfejlesztési Program elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.
- A Magyar Halászati Operatív Program (MAHOP) a halászati ágazat támogatási lehetőségeit tartalmazza.
- Az RSZTOP, azaz a Rászoruló Személyeket Támogató Operatív Program elsődleges célja, hogy a leginkább rászoruló személyeket - a szegénységben élő gyermekeket, a hajléktalanokat, valamint a rendkívül alacsony jövedelmű személyeket - megfelelő étkezéshez és alapvető fogyasztási cikkekhez juttassa.”¹¹

¹¹ http://www.palyazat.gov.hu/2014_2020_as_operativ_programok_tarsadalmi_egyeztetes

Szakmai partnerek

A fenntartható fejlődés és a környezetgazdálkodás alapvető feltétele a környezeti ügyek komplex kezelése. Ez az érdekeltek és az érintettek (államigazgatási- és egyéb szakmai szervek, önkormányzat, civil szervezetek, stb.) széles körű együttműködése révén valósítható meg. A legfontosabb intézmények, szervezetek, amelyek az önkormányzat környezetvédelmi munkájában partnerként megjelenhetnek:

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály

5000 Szolnok, Boldog Sándor István krt. 4.

Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

5000 Szolnok, Boldog Sándor István krt. 4.

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

4024 Debrecen, Sumen u. 2.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal

5000 Szolnok, Kossuth L. u. 2.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal

Törökszentmiklósi Járási Hivatal

5200 Törökszentmiklós, Kossuth Lajos utca 135/A

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság

5000 Szolnok, Vízpart krt. 32.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

5000 Szolnok, József Attila út 2.

Általános és egyes környezeti elemek védelmével kapcsolatos jogszabályok a következők:

Általános jogszabályok:

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és területrendezésről
- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi önkormányzatokról
- 1991. évi XX. törvény a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről

Levegőtisztaság-védelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet a levegő védelméről
- 4/2002. KvVM rendelet a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
- 4/2011. (I.14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
- 6/2011. (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról

Vízminőség-védelemmel és talajvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
- 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról
- 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről
- 240/2000. Korm. rendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területek kijelöléséről
- 27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről
- 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról
- 10/2010. (VIII. 18.) VM rendelet a felszíni víz szennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának szabályairól
- 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről
- 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
- 21/2002. (IV. 25.) KÖViM rendelet a víziközművek üzemeltetéséről
- 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról
- 10/1997. (VII. 17.) KHVM rendelet az árvíz- és belvízvédekezésről

- 201/2001. Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről

Épített környezet védelmével kapcsolatos jogszabályok:

- 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2001. évi LXIV. törvény kulturális örökség védelméről
- 149/2000. (VIII. 31.) Korm. rendelet a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- 393/2012. (XII.20.) Korm. rendelet a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról

Táj- és természetvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
- 346/2008. (XII. 30.) Korm. rendelet a fás szárú növények védelméről
- 67/1998. (IV. 3.) Korm. rendelet a védett és fokozottan védett életközösségekre vonatkozó korlátozásokról és tilalmakról
- 2/2002. (I.23.) KöM-FVM együttes rendelet az érzékeny természeti területekre vonatkozó szabályokról
- 1995. évi XCIII. törvény a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról
- 33/1997. (II.20.) Korm. rendelet a természetvédelmi bírság kiszabásával kapcsolatos szabályokról
- 348/2006. (XII.23.) Korm. rendelet a védett állatfajok védelmére, tartására, hasznosítására és bemutatására vonatkozó részletes szabályokról
- 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet a fokozottan védett növény-, illetve állatfajok élőhelyén és élőhelye körüli korlátozás elrendelésének részletes szabályairól
- 13/2001. (V.9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről
- 276/2004. (X.8.) Korm. rendelet a természet védelmét szolgáló egyes támogatásokra, valamint kártalanításra vonatkozó részletes szabályokról
- 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről
- 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos jogszabályok:

- 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékokról
- 225/2015. (VIII.7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól
- 20/2006. (IV. 5.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről
- 1/1986. ÉVM-EÜM rendelet a köztisztasággal és a települési szilárd hulladékokkal összefüggő tevékenységekről a köztisztasággal összefüggő tevékenységekről szóló

Zaj- és rezgésvédelemmel kapcsolatos jogszabályok:

- 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
- 280/2004. (X. 20.) Korm. rendelet a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről

Irodalomjegyzék

1. Fejezetek Törökszentmiklós múltjából II. /2005, Ipoly Arnold Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény/
2. IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program /2015-2020/
3. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály /2014. évi adatszolgáltatása/
4. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Energetikai Akcióterv az alternatív és megújuló energiaforrások felhasználásának lehetőségeiről /2011-2013/
5. KSH Statisztikai Hivatal /1870-2015. év/
6. Vízszennyezés - vízminőség-szabályozás /Thyll Sz. 1998./
7. Törökszentmiklós Kultúrtörténeti Egyedi Tájértékeinek Katasztere /2014/
8. Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia /2012-2020/
9. Jász-Nagykun-Szolnok megye kunhalmainak állapotfelmérése /Dr. Tóth Csaba/2010/
10. Törökszentmiklós Környezetvédelmi Programja /2009-2015/
11. Törökszentmiklós Város Fenntartható Fejlődés Helyi Programja /2014/
12. Törökszentmiklós Város Településfejlesztési Koncepciójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiája/Megalapozó Vizsgálata /2015/
13. Törökszentmiklós Térségi Víz-Csatornamű Kft. Üzemeltetési Szabályzat és Karbantartási Utasítás /2012./
14. Törökszentmiklós Helyi-Vízvár-Elhárítási Terv /2013./
15. Törökszentmiklós Veszély-elhárítási Terv
16. Mentsük Meg A Kunhalmokat /2008. Törökszentmiklós/
17. Törökszentmiklós Város Településrendezési Terve /2005./
18. A törökszentmiklósi kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja. VÁTI Kht. /2005./
19. Dr. Barótfi István: Környezettechnika (Mezőgazda Kiadó 2002)

Honlapok

1. Hortobágyi Nemzeti Park / <http://www.hnp.hu/hu/> (letöltés ideje: 2015. november 20.)
2. Táj értékeken alapuló turizmus fejlesztése
SH/6/6/http://www.tajturizmus.hu/tajcentrumok/torokszentmiklos_-_pityoka/ (letöltés ideje: 2015. december 10)

